

**UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE**

Blaž Kuček

**Civilna družba in zagotavljanje vojaške
obrambe Republike Slovenije –
vloga slovenskih lovcev**

Diplomsko delo

Ljubljana, 2009

**UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE**

Blaž Kuček

Mentor: asist. dr. Uroš Svete

**Civilna družba in zagotavljanje vojaške
obrambe Republike Slovenije –
vloga slovenskih lovcev**

Diplomsko delo

Ljubljana, 2009

ZAHVALA

*Življenje ne teče vedno po poti, katero bi si želeli,
vedno znova in znova skrene z nje, včasih bolj drugič manj,
vmes pridejo trenutki, ki nas osrečujejo in pa trenutki, ko rabimo pomoč.*

*Zahvaljujem se asist. dr. Urošu Svetetu za mentorstvo, strokovno pomoč
in vodenje pri pisanju diplomskega dela. Brez njegove pomoči
bi dele naloge težko združil v smiselno celoto.*

*Posebna zahvala gre moji družini, sestri, mami ter očetu, ki so me vzpodbujali, z
zanimanjem spremljali in podpirali v celotnem času mojega izobraževanja. Še
posebej mojemu očetu, ki si je močno želel, da dokončam študij, vendar žal tega
dne ni dočakal. Tako svoje diplomsko delo posvečam njemu v spomin.*

*Iskrena zahvala gre tudi vsem mojim prijateljem in prijateljicam, ki so me
spremljali v času mojega šolanja in mi stali ob strani. Spremljali so me v lepih in
težkih trenutkih. Skupaj smo preživeli marsikaj, veliko krat ste me nasmejali,
občasno pa ste samo prisluhnili mojim težavam. Brez vas bi mi ravno tako težko
uspelo.*

Na koncu bi rad še enkrat vsem skupaj rekel samo ISKRENA HVVALA.

Civilna družba in zagotavljanje vojaške obrambe Republike Slovenije – vloga slovenskih lovcev

Delo se začneja z uvodom, kateremu sledi metodološko-hipotetični okvir s temeljnimi pojmi in zastavljenimi hipotezami. V tretjem delu je opisano spremenjeno varnostno okolje v mednarodni skupnosti in pa umestitev Slovenije v to okolje. Opisani so viri, ki ogrožajo mednarodno varnost v sodobnem času. V nadaljevanju je opisana Slovenija v tem spremenjenem varnostnem okolju in pa prehod vojske od moderne v postmoderno. Na kratko je prikazana tudi pot razvoja slovenske vojske od osamosvojitve do današnjega dne. V zaključku tretjega poglavja pa je opredeljeno tudi medresorsko sodelovanje pri kriznem upravljanju in parlamentarni nadzor nad varnostnim sektorjem. V četrtem delu je opisan varnostni in obrambni sistem Republike Slovenije, ter pravna ureditev tega sektorja. Povzel sem posamezne akte, ki urejajo to področje in v njih preveril ali je možno kako sodelovanje med lovci in slovensko vojsko. V peti del sem umestil orožje in zakonodajo o orožju, ki ga posedujejo slovenski lovci, ter pregledal zakonodajo o lovu. V zadnjem delu tega poglavja pa sem razdelal strukturo slovenskih lovcev po številu in starosti ter postopke izobraževanja. Nalogo sem zaključil s sklepom in verifikacijo postavljenih hipotez.

Ključne besede: mednarodna varnost, obrambni sistem, lovsko orožje, lovci

Civil society and provision of military defense of the Republic of Slovenia – the role of Slovenian hunters

Work starts with preface which is followed by methodological-hypothetic frame with basic facts and standing hypotheses. In third chapter I described the changed security environment in international society and placement of Slovenia in this environment. I have described new sources that threaten modern society. In addition I have put Slovenia into this changed environment, and described translation of military from modern to postmodern. I have briefly displayed development of Slovenian military forces from independence till today. In conclusion of third chapter it is described the cooperation of different offices in crisis management and parliamentary control of security sector. In fourth chapter you can find the description of security and defense sector in Republic of Slovenia, and legal regulation of this two sectors. I have summarized the law and some acts that regulates this sector and verify possible cooperation between Slovenian hunters and Slovenian armed forces. In fifth chapter I have placed weapons and legislation that concerns weapons in hunter's hands. I have also checked legislation that concerns hunting issues. In conclusion of this chapter I have examined the structure of Slovenian hunters by numbers and by ages, and their process of education. My diploma is finished with conclusion and verification of given hypotheses.

Key words: international security, defense system, hunting weapon, hunters

1	UVOD	8
2	METODOLOŠKO-HIPOTETIČNI OKVIR DIPLOMSKE NALOGE.....	12
2.1	OPREDELITEV PREDMETA PROUČEVANJA	12
2.2	OPREDELITEV CILJEV PROUČEVANJA.....	12
2.3	HIPOTEZE RAZISKOVANE TEME	13
2.4	UPORABLJENA METODOLOGIJA	13
2.5	STRUKTURA ANALIZE.....	14
2.6	OPREDELITEV TEMELJNIH POJMOV.....	16
3	SPREMENJENO VARNOSTNO OKOLJE IN SLOVENIJA V NJEM.....	22
3.1	OGROŽANJE NACIONALNE VARNOSTI.....	25
3.1.1	Vojaška dimenzija ogrožanja varnosti	27
3.1.2	Migracijska dimenzija ogrožanja varnosti	28
3.2	SLOVENIJA V SPREMENJENEM VARNOSTNEM OKOLJU.....	30
3.2.1	Postmoderna vojska.....	31
3.2.2	Razvoj obrambnega sistema republike Slovenije.....	33
3.2.3	Medresorsko sodelovanje in koordiniranje pri kriznem upravljanju	36
3.2.4	Parlamentarni nadzor nad varnostnim sektorjem.....	38
4	VARNOSTNI IN OBRAMBNI SISTEM REPUBLIKE SLOVENIJE TER PRAVNA UREDITEV	41
4.1	RESOLUCIJA O STRATEGIJI NACIONALNE VARNOSTI REPUBLIKE SLOVENIJE.....	45
4.1.1	Kaj je strategija.....	45
4.1.2	Resolucija o strategiji nacionalne varnosti RS.....	45
4.2	ZAKON O OBRAMBI	49
4.3	ZAKON O MATERIALNI DOLŽNOSTI.....	50
4.4	OBLIKOVANJE VOJAŠKE STRATEŠKE REZERVE - INTERVJU (VŠŠ)	51
5	STRELNO OROŽJE MANJŠEGA KALIBRA, ZAKONODAJA O OROŽJU IN SLOVENSKI LOVCI	54
5.1	PEHOTNA OBOROŽITEV.....	55

5.1.1	Pištole in revolverji	55
5.1.2	Puške	57
5.1.3	Ostrostrelne puške	59
5.1.4	Šibrenice.....	60
5.2	ZAKON O OROŽJU.....	62
5.3	ZAKON O DIVJADI IN LOVSTVU	64
5.3.1	Pravilnik o vrstah in moči lovskega orožja, načinu zasledovanja ranjene ali obstreljene živali ter višini škode na divjadi, ki je povzročena s protipravnim lovom	66
5.4	SLOVENSKI LOVCI IN NJIHOVO OROŽJE.....	67
5.4.1	Orožje v civilni lasti	67
5.4.2	Slovenski lovci in lovstvo	69
5.4.3	Lovci v Sloveniji	70
5.4.4	Orožje slovenskih lovcev	72
5.4.5	Primerjava količine lovskega orožja v letu 2006 in letu 2008	77
5.4.6	Izobraževanje slovenskih lovcev.....	78
6	SKLEP.....	81
7	LITERATURA	84
8	PRILOGE.....	88
8.1	PRILOGA A: Vrste divjadi in zavarovanih vrst prosto živečih živali, za katere se pri lovu uporablja lovsko orožje z risano cevjo in naboji s krogli z razširnim (ekspanzijskim) učinkom naslednjih minimalnih lastnosti:	88
8.2	PRILOGA B: Izkaz lovskega pripravnika in teme za teoretični del izpita:	88
8.3	PRILOGA C: Temeljne varnostne zahteve pri skupnih lovih:	89
8.4	PRILOGA Č: Število lovskega orožja v RS na dan 31.12.2006 in 25.11.2008.....	90
8.5	PRILOGA D: Zemljevid Lovsko upravljavskih območij v RS	90

SEZNAM UPORABLJENIH KRATIC IN OKRAJŠAV

AP	Avtomatska puška
BiH	Bosna in Hercegovina
EU	Evropska unija
idr.	in drugo
JLA	Jugoslovanska ljudska armada
LD	Lovska družina
LP	Lovska puška
LUO	Lovsko upravljavsko območje
LZS	Lovska zveza Slovenije
MK	Malokalibrsko
MNZ	Ministrstvo za notranje zadeve
OVSE	Organizacija za varnost in sodelovanje v Evropi
OZN	Organizacija združenih narodov
OZUL	Območno združenje upravljavcev lovišč
PAP	Polavtomatska puška
RP	Repetirna puška
RS	Republika Slovenija
SFRJ	Socialistična federativna Republika Jugoslavij
SSKJ	Slovar slovenskega knjižnega jezika
SV	Slovenska vojska
TO	Teritorialna obramba
UE	Upravna enota
Ur. I. RS	Uradni list Republike Slovenije
VSŠ	Vojaška strateška rezerva
ZDA	Združene države Amerike
ZDLov-1	Zakon o divjadi in lovstvu
ZDLov-1A	Zakon o spremembah in dopolnitvah zakona o divjadi in lovstvu
ZEU	Zahodnoevropska unija
ZMatD	Zakon o materialni dolžnosti
ZObr	Zakon o obrambi
Zoro-1	Zakon o orožju

1 UVOD

V zadnjem času smo v svetovni politiki in odnosih priča številnim spremembam. Zaradi držav v tranzitu, medetičnih in medreligijskih nasprotij, nihanj svetovnih finančnih in gospodarskih kazalcev in razlik med narodi smo priča novim trenjem v mednarodnem okolju. Kaj lahko države naredijo za lastno varnost? Ali je nov oboroženi spopad v sodobnem svetu res nemogoč? Ali države predvidevajo uporabo vseh sredstev v primeru izrednega stanja ali ogroženosti lastnega obstoja? S takimi in podobnimi vprašanji se dandanes srečujejo vse države. Nekatere dajejo večji poudarek na lastne oborožene sile, druge se bolj zanašajo na mednarodne povezave in v krizah bolj računajo na pomoč ostalih držav, tretje se zanašajo na civilno obrambo, prav gotovo pa je vsem skupno to, da imajo neke akcijske načrte za delovanje v kriznih ali izrednih razmerah.

Lovec, kot osnovna enota, je član matične Lovske družine (LD) in krovne, vseslovenske zveze. Lovska zveza Slovenije (LZS) ima 20.977 svojih članov (od tega je samo 280 žensk v lovskih vrstah), lovskih družin je 417. Večina lovskih družin je združenih še na vmesni ravni, torej na ravni območnih lovskih zvez¹ (v Sloveniji je 20 Zvez lovskih družin). Se pa lovske družine po novem zakonu o lovu (ZDLov-1A) obvezno združujejo v Območna združenja upravljavcev lovišč (OZUL)², ki upravljajo s posameznim Lovsko upravljavskim območjem (LUO)³ (v Sloveniji je 15 Lovsko upravljavskih območij) (Samec 2009). Lovci za svoje delovanje oziroma opravljanje svoje funkcije uporabljajo strelno orožje. V civilni lasti je v Sloveniji največ strelnega orožja ravno v lovskih rokah.

Kot že sam naslov pove bom govoril o možnosti uporabe lovskega orožja in ostalega lovskega potenciala ob morebitnem oboroženem spopadu na območju Republike Slovenije. Tematika se mi vsekakor zdi več kot primerna, saj je v Sloveniji ogromno strelnega orožja v civilni rabi, od tega največ ravno v lovskih rokah in to je lovsko orožje⁴, ki je vsekakor uporabno za določene namene obrambe. Seveda pa je prej

---

¹ Po novem Zakonu o spremembah in dopolnitvah zakona o divjadi in lovstvu (ZDLov-1) združevanje v območne zveze ni več obvezno. Tako je dandanes združevanje lovskih družin v te območne zveze prostovoljno in temelji na Zakonu o društvih.

² Pravilnik o območnih združenjih upravljavcev lovišč in lovišč s posebnim namenom (Uradni list RS št.: 62/2006 z dne 15.06.2006).

³ Lovsko upravljavsko območje je širša veliko-površinska ekološka celota, v kateri živijo populacije ene ali več vrst divjadi v vseh letnih časih in jo določajo ekološki dejavniki in življenjske zahteve divjadi, pa tudi naravne ali umetne ovire, ki jih divjad redko ali sploh ne prehaja (6. člen ZDLov-1).

⁴ Lovsko orožje so lovske puške, pištole in revolverji (5. člen ZDLov-1).

potrebno razčleniti in nekoliko podrobneje pogledati tudi sodobne vidike ogrožanja v mednarodni skupnosti in pa spremenjene varnostne razmere v mednarodnem okolju. Poizkušal bom opredeliti tudi možnosti sodelovanja na drugih področjih in ne samo z možno uporabo orožja, saj lovci posedujejo številna druga znanja, ki bi se jih dalo izkoristiti.

Pregledali pa bomo tudi varnostni sistem v Republiki Sloveniji in pa nekoliko sestavo in delovanje nacionalnovarnostnega sistema. Zanima nas kako v Sloveniji delujejo sistemi, ki so zadolženi za pripravo in izvajanje politike obrambe. Ne bom pa opisoval in se poglobljal v mednarodne povezave v katere se združujejo države, saj to za razpravo o tematiki ni potrebno. Pomembno je samo lastno zagotavljanje obrambe in uporaba lovskega orožja in potenciala v te namene.

V Sloveniji je relativno lahko priti do lastnega orožja. Nekoliko težje je pridobiti dovoljenje za varnostno orožje, zato pa so številni drugi načini, da si posameznik lahko pridobi orožje, če le tega iz katerega koli razloga želi. Naštejmo le nekatere izmed nji: včlanitev v lovsko družino, včlanitev v strelsko društvo, v primeru dedovanja ipd. Zakonodajo za to področje pa najdemo v številnih zakonih, predpisih, podzakonskih aktih in drugih dokumentih različnih pristojnih organizacij⁵. Je pa v vseh primerih tudi neka skupna stična točka in sicer, da je pred nabavo orožja potrebno zadostiti nekaterim pogojem in preverjanjem v katerih mora biti ugotovljeno ali smo sposobni in upravičeni do nabave in nošnje orožja. Zato bom tudi nekoliko predelal zakonodajo in pogledal kaj je potrebno, da lahko posameznik pridobi lovsko orožje, ki bi potem potencialno lahko bilo uporabljeno tudi v druge namene kot je njen osnovni namen.

Vendar pa je v Sloveniji možno naleteti tudi na različne postopke za pridobitev orožja, ki se razlikujejo od Upravne enote (UE) do Upravne enote. Razlogi niso povsem jasni, lahko pa bi sklepali, da je zakonodaja napisana nekoliko ohlapno in se različno tolmači ali pa, da javni uslužbenci za ta področja niso dovolj seznanjeni s pravnimi postopki. Situacija se trenutno nekoliko spreminja in sčasoma verjamem, da bo prišlo do poenotenja postopkov. Da lovec lahko pridobi orožje je potrebno opraviti tečaj o varnem ravnanju z orožjem, imeti potrdilo o članstvu v lovski družini in pa opraviti zdravniški pregled kot tudi psihološke teste idr⁶. kar bom podrobneje razčlenil v

---

⁵ Ministrstva za notranje zadeve, Ministrstva za kmetijstvo, Lovske zveze Slovenije, Zavoda za gozdove Slovenije, Policije ipd.

⁶ 14. člen Zakona o orožju (Uradni list RS št.: 23/2005 z dne 10.03.2005).

nadaljevanju. Lovski organizaciji je država omogočila, da organizirajo lastne tečaje varnega ravnanja z orožjem, v nadaljevanju pa tako ali tako predvideno tudi ostalo izobraževanje, ki je potrebno, da oseba postane lovec. Lovski pripravnik ima ob morebitnem neuspehu na teoretičnem delu izpita možnost tega ponavljati še dvakrat, pri čemer mora med posameznimi opravljanji preteči najmanj 6 mesecev⁷, če pa tega vseeno ne opravi mora lovška organizacija o tem obvestiti Upravno enoto, posameznik pa je dolžan vrniti orožje, ki ga je nabavil pred tem. Tako so lovci pri različnih Upravnih enotah ugotavljali različne pogoje. Ponekod je bilo dovolj samo potrdilo o članstvu v lovski družini in pa zdravniško spričevalo, drugod so zahtevali potrdilo o opravljenem tečaju varnega ravnanja z orožjem, tretji so zahtevali tudi psihološke teste itd.

Število lovskega orožja v Sloveniji na dan 25.11.2008 je bilo 70390 kosov⁸. Ta številka je prav gotovo osupljiva, saj če bi zraven prišteli še športno orožje, varnostno orožje in ostalo orožje v civilnih rokah bi prišli še do precej večje številke. In to orožje je sedaj uporabljeno le v specifične namene. Sem pa prepričan, da bi lahko bilo vključeno tudi v kake druge akcijske načrte za primere kriz in izrednih razmer, za katere kljub zmanjšani stopnji ogroženosti v mednarodnem okolju mora obstajati načrtovanje. Problematika na katero sem naletel ob prebiranju literature in razmišljanju o obravnavani tematiki bi lahko bila nekompatibilnost določenih komponent. V to bi lahko šteli tudi kaliber orožja, ki se predvsem pri lovskem orožju močno razlikuje od orožja do orožja in pa seveda tudi od standardov, ki so v uporabi v vojski in policiji. Je pa kljub temu potrebno upoštevati, da ima vsak lovec prav gotovo na zalogi vsaj neko manjšo ali srednjo količino streliva za orožje, ki ga uporablja, kot tudi to, da se številni lovski kalibri prekrivajo s standardi, ki so uporabljeni ali so bili uporabljeni v vojski in policiji. Tako lahko primerjamo in naštejemo vsaj nekaj kalibrov, ki so v uporabi v lovskih rokah in so še ali pa so bili v uporabi oboroženih sil posameznih držav. To je recimo kaliber 8x57IS v lovskih rokah, ki je bil dolga leta uporabljan v vojskah v kalibru 8mm Mauser⁹, .30-06 Springfield, ki je bil razvit in uporabljan v ameriški vojski vrsto let je ravno tako pogosto orožje v lovskih rokah, .308 Winchester je še vedno zelo pogosto uporabljen

---

⁷ 61. člen Zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o divjadi in lovstvu (ZDLov-1A).

⁸ Podatek o lovskem orožju v Sloveniji mi je bil posredovan dne 25.11.2008 s strani Službe za odnose z javnostmi Ministrstva za notranje zadeve Republike Slovenije preko elektronske pošte.

⁹ Uporabljala ga je praktično celotna nemška vojska v času 2. svetovne vojne in pa vrsto let še številne druge vojske, ki so uporabljale puške sistema Mauser.

v vseh vojskah po svetu in je tudi en izmed NATO kalibrov, ki ima oznako 7,63x51mm NATO, potem je tu močno prisoten še vsaj 5,56x45mm NATO, ki je skoraj identičen in se lahko uporablja v lovskem orožju .223 Remington. Podobno velja tudi za kratkocevno orožje kjer se najpogosteje uporabljene kalibri v lovstvu ravno tako prekrivajo z najpogostejšimi službenimi kalibri raznih organov in vojsk po svetu. Pogojno uporabne, zaradi svojih karakteristik in posebnosti, so lahko tudi lovske šibrenice, ki se uporabljajo za določene specifične namene¹⁰.

Torej iz vsega opisanega lahko sklepam, da je v določenih kriznih ali izrednih razmerah lahko lovsko orožje ravno tako uporabno kot katero drugo orožje, ki je na razpolago v vojski ali policiji. Potrebno je le še pregledati sodobne vidike ogrožanja, ki bi pomenili potencialno varnostno grožnjo Republiki Sloveniji in pa nekoliko obdelati količino lovskega orožja v Sloveniji, ki bi ob morebitni potrebi bilo na razpolago. Ob vsem tem pa je potrebno vzeti v obzir tudi druga lovska znanja, ki jih pridobijo med samim usposabljanjem in učenjem ob izvajanju sovijih zakonsko določenih nalog. Tudi te bi bilo možno uporabiti v določenih kriznih in izrednih razmerah. Seveda pa je ob tem pomemben tudi varnostni sistem in pa načrti delovanja tega sistema v krizah in izrednih razmerah. Tako upam, da bo moja naloga prispevala vsaj majhen delež k izboljšanju delovanja sistema kriznega načrtovanja in pa nakazala morebitne nove možnosti, ki se odpirajo na tem področju.

---

¹⁰ Šibrenice so uporabne predvsem za bojevanje na manjših razdaljah, saj je njen izstrelek v glavnem sestavljen iz večjega ali manjšega števila šiber različnih premerov. Debelejši kot je premer šibre na daljšo razdaljo jo lahko uporabimo, ampak kljub temu z razdaljo šibrenice močno izgubljajo na natančnosti pa tudi prebojnosti. V šibrenicah pa se ravno tako lahko uporablja naboj z eno samo kroglo, ki pa ima manjšo začetno izstrelno hitrost, ampak dovolj veliko energijo za zadostno prebojnost tudi na večjih razdaljah. Vendar bi za večjo natančnost pri takem orožju na njega bilo potrebno namestiti različne optične priprave kar pa je v lovskih vrstah zelo redko in prava posebnost.

2 METODOLOŠKO-HIPOTETIČNI OKVIR DIPLOMSKE NALOGE

2.1 OPREDELITEV PREDMETA PROUČEVANJA

Predmet proučevanja je varnost in pa zagotavljanje varnosti ter lovsko orožje in ostali lovski potencial v povezavi s tem. Občutek varnosti in pa samo zagotavljanje varnosti je zelo pomembna dobrina za vsakega posameznika. Skrb za zagotavljanje varnosti se lahko izvaja na različne načine in en od teh je v določenih krizni ih izrednih razmerah prav gotovo možnost uporabe orožja in ostalih potencialov civilne družbe. Tako je pomembno tudi izobraževanje civilne družbe in pa izkoriščanje tega znanja v določenih situacijah.

Temelj za pridobitev orožja so orožne listine. Pogoji po katerih pridobimo orožno listino in pa samo orožje so za posameznika neke vrste ovira, za državne organe pa potrebna evidenca in pa kontrola nad prodajo orožja. S tem država vsaj delno nadzira in določa kdo je upravičen do nošnje in uporabe orožja, v katerih okoliščinah in v kaki količini.

Orožje je pomemben faktor v več varnostnih vidikih, saj lahko skrbi za zagotavljanje varnosti, lahko pa je tudi zlorabljeno in je tako uporabljeno za ogrožanje varnosti. Pri tem je seveda zelo pomembno, da obstajajo neke omejitve pri nabavi.

2.2 OPREDELITEV CILJEV PROUČEVANJA

Moj cilj je ugotoviti koliko lovskega orožja je v Republiki Sloveniji na razpolago. Prav gotovo je veliko orožja v civilnih rokah, jaz pa se bom osredotočil samo na lovsko orožje, ki je med vsemi najbolj številčno. Ravno tako je moj namen ugotoviti ali je možno to orožje uporabiti tudi v katere druge namene, kot le za njen osnovni namen, ki je izvajanje lova. Pri tem je pomembno, da nekoliko pregledam tudi trenutno stanje ogroženosti in pa potencialne vire ogrožanja v mednarodni skupnosti, kot tudi varnostni sistem Republike Slovenije, ki ima pri izvajanju zaščite ozemlja in pa državljanov ključno vlogo.

Pomembno je, da država razpolaga z akcijskimi načrti za primere kriz in izrednih razmer, pri tem pa bom pogledal ali je v te načrte možno vključiti slovenske lovce in

pa njihovo orožje ter ostala znanja, ki jih imajo lovci in so si jih pridobili v svojem izobraževanju ali izkušnjami na terenu pri vsakodnevnem izvajanju svojih nalog. Pri tem je največji faktor ravno lovsko orožje, vsekakor pa ni edini, saj moramo upoštevati še človeški potencial ter znanje in pa izkušnje s tega področja.

Na podlagi pridobljenih podatkov bom naredil krajši pregled sodobnih virov ogrožanja mednarodnega okolja in pa varnostni sistem Republike Slovenije, v nadaljevanju pa se bom osredotočil na od različnih institucij pridobljene statistične podatke, predstavil strukturo slovenskih lovcev in orožja, ki ga imajo v lasti ob tem pa izpostavil tudi ostale pomembne segmente.

2.3 HIPOTEZE RAZISKOVANE TEME

V okviru moje diplomske naloge sem si postavil naslednje hipoteze:

H1:

Ob napadu na Republiko Slovenijo je možno uporabiti lovsko orožje in ostali lovski potencial za obrambo ali pomoč v kriznih in izrednih razmerah.

H2:

Kljub zmanjšani verjetnosti oboroženega spopada v sodobni mednarodni skupnosti, je potrebno imeti akcijske načrte za obrambo ozemeljske celovitosti kot tudi prebivalstva in pa delovanje sistema v kriznih in izrednih razmerah.

H3:

Republika Slovenija v svoji zakonodaji ne predvideva uporabe lovskega orožja v namene obrambe države.

2.4 UPORABLJENA METODOLOGIJA

Za diplomsko delo sem najprej opredelil okvir dela in si postavil delovne hipoteze. Na tej podlagi sem pričel z zbiranjem pisnih in ustnih virov, temu je sledila selekcija, obdelava, analiza in interpretacija virov.

Pri pisanju diplomske naloge sem uporabil naslednje metode družboslovnega raziskovanja:

Metodo analize in interpretacije (primarnih in sekundarnih) pisnih virov sem uporabil pri proučevanju teorije iz opredeljenega področja. Pri pisnih virih sem pregledal in obdelal strokovne knjige, članke (poljudne in strokovne), normativno pravne akte o orožju in lovstvu, normativno pravne akte s področja urejanja varnostnega in obrambnega sistema Republike Slovenije idr.

Metodo analize statističnih podatkov sem uporabil pri predstavitvi količine in razčlenitvi količine po kategorijah lovskega orožja. Metodo analize statističnih podatkov sem uporabil tudi pri razčlenitvi števila slovenskih lovcev po starostnih kategorijah.

Pri izdelavi naloge sem uporabil tudi metodo intervjuja in opravi razgovora z osebam, ki sta povezana in relevantna na področju, ki je predmet mojega proučevanja. Analiziral sem domače in tuje strani na internetu in vzpostavil kontakte preko elektronske pošte, saj je to hitrejši način pridobivanja strokovnih mnenj in relevantnih podatkov.

2.5 STRUKTURA ANALIZE

Po uvodu, v katerem sem nakazal probleme in tematiko, ki jo bom obravnaval v diplomskem delu, in metodološko-hipotetičnem okviru, ter po opredelitvi ključnih pojmov, bom v tretjem poglavju predstavil trenutno stanje ogrožanja varnosti v mednarodnem okolju. V tem poglavju se bom osredotočil predvsem na teorije različnih avtorjev, ki predstavljajo ogroženost mednarodne skupnosti in pa samih držav, ki so del mednarodne skupnosti. Ravno tako bomo pogledali primer Slovenije v tem spremenjenem mednarodnem okolju. Pogledali bomo, da se viri ogrožanja sodobne varnosti precej razlikujejo od virov ogrožanja v preteklosti in ravno zaradi tega morajo države dandanes to dejstvo upoštevati pri oblikovanju svoje varnostne politike. Mednarodno okolje se hitro spreminja in pa različno odziva na posamezne krizne situacije, tako je danes veliko pozornosti namenjene kolektivni obrambi, česar pa jaz v diplomski nalogi ne bom analiziral, saj je pomembno samo kako vsaka

država sama poskrbi za lastno varnost v tem hitro spreminjajočem se okolju. Ravno tako bom opredelil razlike med vojsko nekoč in postmoderno vojsko danes. Pogledali bomo kako se je razvijal obrambni sistem v Republiki Sloveniji in pa kako poteka medresorsko sodelovanje in koordiniranje pri kriznem upravljanju.

Četrto poglavje pa bom nekoliko posvetil varnostnemu sistemu v Sloveniji. Tako bom videl kako imamo načrte urejene pri nas in kako so le ti opredeljeni v zakonodaji na različnih področjih, ki se dotikajo varnosti. Poizkusil bom pregledati zakonodajo in nakazati nekatere morebitne spremembe. Preveril bom tudi ali ima Slovenija kake načrte za vključitev ostalih potencialov¹¹ družbe v svoj varnostni sistem. V ta del sem vključil tudi razgovor z mag. Juršo na temo oblikovanja Vojaške strateške rezerve in sodelovanja vojske s civilisti.

Peto poglavje bo namenjeno pregledu orožja in zakonodaje s področja lovstva. V prvem delu bom opisal kategorije orožja, ki se uporabljajo tako v vojski kot pri lovu. V nadaljevanju bomo pregledali Zakon o orožju in pa Zakon o divjadi in lovstvu¹² ter podzakonske akte, ki urejajo to področje. Pomembno je da si ogledamo tudi način na katerega lahko posameznik pride do takega orožja. Ugotovil bom ali so lovci sploh zadostno usposobljeni za rokovanje s strelnim orožjem. Nekoliko podrobneje bom pogledal kako in v kakšne namene je lahko uporabljena posamezna kategorija lovskega orožja. V tem poglavju bom obdelal tudi statistične podatke o količini lovskega orožja v Sloveniji in pa statistične podatke o številu lovcev po starostnih kategorijah. V zaključku bomo pogledali na kakšen način poteka izobraževanje lovcev v Sloveniji.

V zadnjem zaključnem delu pa bom analiziral ugotovitve po posameznih poglavjih in ugotovitve glede na postavljene hipoteze, ter nakazal morebitne oblike možnega sodelovanja in izkoriščanja lovskega potenciala.

---

¹¹ S tem so mišljeni tako človeški potenciali kot materialni. Ali je pri obrambi predvidena uporaba materialnih sredstev in katerih materialnih sredstev, ki so v rokah civilistov.

¹² Izpostavil bom najpomembnejše člene zakonov iz katerih bo razvidno na kakšen način lahko posameznik pridobi orožje, kje ga lahko uporablja, na kak način ga lahko prenaša,... Ta del je pomemben, ker iz njega izhaja glavna tematika in razumevanje od kje takšna količina orožja v lovskih rokah.

2.6 OPREDELITEV TEMELJNIH POJMOV

Varnost

Po Grizoldu je varnost stanje, v katerem je zagotovljen uravnotežen, fizični, duhovni, duševni ter gmotni obstoj posameznika in družbene skupnosti v razmerju do drugih posameznikov, družbenih skupnosti in narave (Grizold 1999b,23).

Po Anžiču pa je varnost imanentna strukturna prvina družbe. Ki zajema tako stanje oziroma določeno lastnost stanja, kot tudi dejavnost oziroma sistem. Varnost se nanaša tako na družbo, na državo, kot tudi na mednarodno skupnost. Varnost je družbena in politična vrednota, ki označuje okvir socialne in politične skupnosti (Anžič 1997, 35).

Varnost se nanaša na posameznika, družbo/državo v celoti in tudi na mednarodni sistem. Posameznik najbolj neposredno občuti najprej in predvsem svoje individualne potrebe, torej tudi potrebo po svoji varnosti. Individualna varnost je vedno relativna, ker je odvisna od namenov in dejanj drugih članov sodobne družbe, ki lahko prispevajo k varnosti drugih ali pa jih tudi ogrožajo. (Grizold 1999b, 28).

Koncept družbene varnosti izpostavlja referenčne objekte kot so: družbene skupine, interesne, politične skupine in celo posameznika kot njihovo tvorno jedro (Svete 2005, 76).

Nacionalna varnost

Pri nacionalni varnosti pa gre za prizadevanje države, da zagotovi varnost vsem članom družbe pred ogrožanjem od zunaj (posegi, napadi, okupacija, blokada idr.) in znotraj družbe (ogrožanje reda in miru, kriminal idr.) (Grizold 1999b, 28).

Nacionalna varnost se nanaša na samostojno in suvereno državo, ki prevzema odgovornost za lastno in globalno varnost. Gre torej za varnost naroda, ki zajema:

- varnost nacionalnega ozemlja,
- zaščito življenja ljudi,
- zaščito osebnega in drugega premoženja,
- varovanje človekovih pravic in svoboščin,
- ohranitev in vzdrževanje nacionalne suverenosti,
- uresničevanje temeljnih funkcij družbe,
- varstvo okolja (Anžič, 1997:36)

Nacionalno varnost najsplošneje opredelimo kot varnost državnega naroda oziroma nacije. Njena vsebina zajema: varnost državnega ozemlja (vključno z zračnim prostorom in ozemeljskimi vodami), varnost življenja ljudi in njihove lastnine, ohranitev in vzdrževanje nacionalne suverenosti ter uresničevanje temeljnih funkcij družbe (socialne, gospodarske, družbenopolitične, kulturne, ekološke idr.) (Grizold 1999b, 25).

Anžič pravi, da je nacionalna varnost Slovenije lahko ogrožena tudi z ogrožanjem njene notranje varnosti. Pri tem gre za grožnje notranjega izvora, nosilci pa so različni (ogrožanje ustavne ureditve, teroristična dejavnost, kriminaliteta ter druge oblike ogrožanja življenj in premoženja (Anžič 1997, 104).

Resolucija o strategiji nacionalne varnosti Republike Slovenije nacionalno varnostno politiko opredeljuje kot uravnoteženo celoto dejavnosti, programov in načrtov države za doseganje ciljev nacionalne varnosti. Sestavljajo jo zlasti zunanja politika, obrambna politika, politika zagotavljanja notranje varnosti, gospodarska politika, politika varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami ter politika varovanja in ohranjanja okolja in prostora, ob upoštevanju demografskih, socialno-zdravstvenih, znanstvenih, tehnoloških in drugih vidikov (Resolucija o strategiji nacionalne varnosti Republike Slovenije, 4.čl.).

Nacionalna varnostna politika Republike Slovenije je torej skupna dejavnost državljanov (njihovega varnostnega samoorganiziranja), družbe (tudi društev, drugih asociacij, pa tudi neinstitucionaliziranih oblik) ter države. Ta dejavnost zajema ne samo varnostne in obrambne dejavnosti in prizadevanja, temveč tudi vsa tista, ki imajo kakršenkoli pomen za nacionalno varnost. To so pravna, socialna, ekonomka, politična, ekološka prizadevanja in dejavnosti (Anžič 1997, 38).

Pri nacionalni varnosti gre za prizadevanje (dejavnost) države, da zagotovi vsem članom družbe varnost pred ogrožanjem od zunaj in znotraj družbe. Na današnji stopnji družbenega razvoja je nacionalna varnost politična in osebna dobrina, ki se v razvitih industrijskih državah uresničuje kot temeljna človekova pravica (individualna in kolektivna). Za zagotavljanje te pravice skrbi državni aparat, in sicer ne samo s sprejemanjem ustrezne zakonodaje, ampak tudi z angažiranjem celotne nacionalno-varnostne strukture. Le-ta izraža sposobnost države, da zavaruje družbene vrednote pred zunanjim in notranjim ogrožanjem in zagotovi okoliščine za družbeno-gospodarski razvoj ter socialno, zdravstveno, ekološko idr. blagostanje svojih državljanov (Jurša 2005, 2.pogl.).

Civilna družba

Pod civilno družbo razumemo pojav v organiziranem družbenem življenju, ki ga zaznamujejo prostovoljnost, avtonomnost od države in upoštevanje obstoječega pravnega reda oziroma skupnih pravil družbenih ravnanj. Za razliko od globalne družbe, sestavljajo civilno družbo državljani, ki na kolektivni način v javnosti izražajo svoje interese, ideje, predloge, izmenjujejo informacije, dosegajo skupne cilje, postavljajo zahteve nasproti državi, idr. Številne izmed sestavin civilne družbe so v veliko oporo pri prehajanju avtoritarnih režimov v demokratična družbena stanja. Civilna družba pokriva vmesni prostor med zasebno sfero in državo. Da bi lahko civilna družba normalno delovala potrebuje za to institucionalizirani pravni red, ki ji zagotavlja avtonomijo in svobodo za svoje delovanje (Rizman v Bohinc 1999, 2-3).

Ob upoštevanju Heglovih opredelitev civilno družbo najpogosteje razumemo kot protiutež državi, ki jo sestavljajo samostojni in neodvisni posamezniki ter različne oblike njihovega povezovanja in organiziranja. Bistvena značilnost civilne družbe je prav njena ločenost od države in njenih struktur, ki je hkrati pogoj za njeno avtonomijo in obstoj (Žagar v Bohinc 1999, 9).

Orožje

Po Slovarju slovenskega knjižnega jezika je (SSKJ) je orožje priprava za bojevanje ali obrambo. Vendar je ta definicija za nas premalo natančna.

Orožje po tem zakonu je predmet, izdelan ali prilagojen tako, da lahko pod pritiskom zraka, smodnikovih ali drugih plinov ali drugega potisnega sredstva izstreljuje krogle, šibre ali druge izstrelke, oziroma razpršuje pline, tekočino ali drugo substanco in drugi predmeti, ki so po svojem bistvu namenjeni zlasti:

- da z neposrednim učinkovanjem preprečijo ali zmanjšajo napad ali nevarnost;
- za lov;
- za športno streljanje (Zakon o orožju, 2.čl.).

To orožje se potem po zakonu razvršča še v različne kategorije¹³ in sicer: kategorija A, kategorija B, kategorija C in kategorija D. Katero orožje spada v določeno kategorijo je opredeljeno kasneje v diplomskem delu.

Pa tudi Zakon o orožju ne opredeli orožja dovolj natančno, saj je iz njega izpuščeno hladno orožje, kot so noži, bajoneti, bodala, idr. Zato sem pregledal še tretji vir.

---

¹³ 3. člen Zakona o orožju, poglavje razvrstitev in kategorizacija orožja (Zakon o orožju, Ur. list RS št.: 61/2000).

Orožje je: 1. stvar, ki je narejena z namenom, da koga ubije ali poškoduje (kot je bajonet, granata, puška, ipd.); 2. vsaka stvar, ki jo uporabimo, da koga ubijemo ali poškodujemo (kot je zlomljena steklenica, nož, kos lesa, ipd.); 3. vsaka stvar, ki je narejena za to, da povzroči škodo (bomba, raketa, izstrelak, ipd.) (Bowyer 2007, 261).

Lovsko orožje

Po 2. členu Pravilnika o vrstah in moči lovskega orožja, načinu zasledovanja ranjene ali obstreljene živali ter višini škode na divjadi, ki je povzročena s protipravnim lovom je lovsko orožje opredeljeno kot dolgocevno in kratkocevno strelno orožje kategorij B1, B5, B6, C1, C2, C3 in D1, ki so opredeljene v predpisu, ki ureja orožje. Ne glede na prvi odstavek tega člena je izjemoma pri lovu dovoljena tudi uporaba orožja iz kategorije B4, vendar se nabojnik ne sme napolniti z več kot dvema nabojema. Kratkocevno strelno orožje se uporablja kot varnostno orožje pri iskanju ranjene ali obstreljene divjadi in zavarovanih vrst prosto živečih živali ter za usmrtilni strel.

5. člen Zakona o divjadi in lovstvu pa pravi, da so lovsko orožje lovske puške, pištole in revolverji. Vendar je ta opredelitev zelo obširna, zato so natančnejše opredelitve bolj uporabne za lažje razumevanje.

Po zakonu o orožju pa je lovsko orožje opredeljeno kot strelno orožje kategorij B, C in D, s katerim se sme loviti divjad po predpisih o lovstvu.

Zelo težko je natančno opredeliti kaj je lovsko orožje in kaj športno ali pa vojaško orožje, saj so pri vseh kalibri zelo podobni ali celo enaki. Ponavadi se ta orožja med seboj razlikujejo le po zunanem izgledu in sistemu delovanja (pa še to ne vsa).

Obrambna dejavnost

Grizold opredeljuje obrambno dejavnost kot vnaprejšnje pripravljane in izvajanje obrambe kake družbene skupnosti oziroma države pred procesi in pojavi v naravi in tistimi ravnanji v odnosih med družbami oziroma državami, za katere sklepa, da so ji nevarna. V sodobnih državah pa je obrambna dejavnost v prvi vrsti namenjena obrambi pred oboroženim ogrožanjem s strani drugih držav (Grizold 1999b, 39).

Oborožene sile

Oborožene sile so specializirana oborožena formacija države, organizirana in pripravljena za izvajanje oboroženega boja. Do sredine 19. stoletja so bile

oborožene sile poimenovane z izrazom armada. Kot del državne organizacije so oborožene sile glavni nosilec varovanja neodvisnosti in ozemeljske celovitosti države., danega političnega in gospodarskega sistema oz. izvajanja državne politike v vojni. V večini držav so oborožene sile sestavljene iz operativnega dela in teritorialnih sil. Navadno so razdeljene na tri zvrsti: kopensko vojsko (KoV), vojno mornarico (VM) in vojno letalstvo (VL). V nasprotju z vojaškim izrazjem je pojmovanje izraza oborožene sile v mednarodnem vojnem pravu nekoliko širše; tam zajema tako kopenske, mornariške in letalskovojaške sile, kot tudi vse ostale oborožene formacije, tj. policijske enote, enote teritorialne obrambe, enote tovarniške zaščite, nacionalne straže, nacionalne garde in razne prostovoljne oborožene formacije. Za del oboroženih sil se štejejo tudi enote organiziranih odporniških gibanj, ki so ena od strani v vojni, ne glede na to, na katerem ozemlju delujejo, vendar pod pogojem, da so vojaško organizirane, da nosijo oznake za razpoznavanje, da odkrito nosijo orožje in da v vojaških akcijah upoštevajo pravila vojnega prava (Grizold 1999b, 44-45).

Pojem oborožene sile je v mednarodnem vojnem pravu širši kot v vojaški terminologiji. Glede na haaško konvencijo o zakonih in običajih vojne na kopnem iz leta 1907 in Ženevske konvencije iz leta 1949 so oborožene sile: a.) kopenske mornariške in zračne sile, kot tudi vse druge oborožene formacije (policijske enote, enote teritorialne obrambe, nacionalne straže, nacionalne garde in razne prostovoljne oborožene formacije), ki se v skladu z zakoni posamezne države pridružijo njenim oboroženim silam in nosijo vidne označbe, ne glede na njihovo velikost in specializiranost; b.) prostovoljni odredi, odredi narodne vojske, partizanski odredi, odredi teritorialne obrambe itd. tudi ko se po predpisih posamezne države ne priključijo rednemu sestavu njenih oboroženih sil, kot tudi enote in odredi organiziranih gibanj odpora, ki pripadajo eni od vojskujočih se strani, brez obzira na to ali delujejo na svojem, tujem, okupiranem, neokupiranem ozemlju, ampak samo če njihovi pripadniki izpolnjujejo štiri pogoje: da so vojaško organizirani, da nosijo oznake za razpoznavanje, da odkrito nosijo orožje in da spoštujejo vojno pravo; c.) prebivalci neokupiranega ozemlja, ki so samoiniciativno prijeli za orožje, da bi se zoperstavili sovražni invaziji in se zaradi hitrega napredovanja sovražnika niso uspeli organizirati kot redne oborožene sile, če izpolnjujejo dva pogoja: da odkrito nosijo orožje in spoštujejo vojne zakone (Todorović 1964, 552)

Vojaška doktrina

Vojaška doktrina so sprejeta načelna stališča o organiziranju, uporabi in delovanju Slovenske vojske pri obrambi države in izvajanju drugih nalog s katerimi se uresničuje obrambna strategija Republike Slovenije. Določa temeljna načela, po katerih Slovenska vojska ali njeni deli usmerjajo svoje delovanje na obrambno-varnostnem področju, da bi podprli nacionalne interese in cilje. Doktrina podpira prehod Slovenske vojske v transformacijsko obdobje, kar narekuje nove poti razmišljanja in prenovo vojske, da bo pripravljena za spremenjene izzive in grožnje. Vojaška doktrina temelji na Resoluciji o strategiji nacionalne varnosti Republike Slovenije (Ur.l. RS, št 56/1) in obrambni strategiji Republike Slovenije (Vlada RS, št. 820-00/2001-1, 20.12.2001), upošteva pa tudi rešitve doktrine civilne obrambe (Vlada RS, št. 810-02/2002-1, 25.4.2002) in doktrine zaščite, reševanja in pomoči (Vlada RS, št. 912-7/2002-1. 30-5-2002). Vojaška doktrina upošteva cilje razvoja Slovenske vojske iz Splošnega dolgoročnega programa razvoja in opremljanja Slovenske vojske (Ur.l. RS 97/1) (Furlan 2006, 7).

3 SPREMENJENO VARNOSTNO OKOLJE IN SLOVENIJA V NJEM

Mnogi so obdobje po koncu hladne vojne zaznavali kot priložnost za širjenje »demokratskega miru« in vzpostavitev novega globalnega sistema mednarodne varnosti. Nekateri so to obdobje celo poimenovali kot »novi svetovni red«, ki bi ga vzpostavila iz zagotavljala edina preostala velesila, Združene države Amerike (v nadaljevanju: ZDA) s tesnim sodelovanjem z mednarodno skupnostjo. Ta optimizem pa je hitro usahnil, ko so ZDA in ostale sile v regijah spoznale, da se soočajo s številnimi novimi varnostnimi grožnjami (Hauser 2006, 5).

V tem času je koncept zunanjih sovražnikov zamenjal koncept virov ogrožanja, ki so posledica delovanja različnih dejavnikov v naravi, v družbi in v odnosih med nacionalnimi državami (Grizold 1999a, 29-30).

Takrat je tudi prišlo do pomembnih premikov v mednarodnih odnosih na svetovni ravni, še posebej pa v Evropi¹⁴. Kljub vsem pozitivnim premikom in spremembam se nekateri preveč optimistični obeti¹⁵ niso uresničili. Tako se poleg pozitivnih gibanj v evropski varnosti pojavljajo tudi nekatere nove napetosti in ogrožanja. Najpomembnejše so:

- zahodnoevropske združevalne procese spremljajo mnoge neznanke in težave,
- v postsocialističnih državah se pojavljajo družbenogospodarska, nacionalna, ekološka, varnostna in druga vprašanja, povezana s preходом iz avtoritarnih v demokratične družbene sisteme,
- novonastale države na ozemljih nekdanje Sovjetske zveze in Jugoslavije skušajo najti svoje mesto na političnem prizorišču, pri čemer si nekatere zelo pomagajo z vojaško silo,

---

¹⁴ Sovjetski imperij je propadel, meja, ki je delila Nemčijo in Evropo, je izginila, dvopolna delitev sveta je postala preteklost, nekatere strukture in odnosi v mednarodni skupnosti, ki so bili videti nespremenljivi, so v celot izginili, vrednote in pojmi, ki so določali mednarodno stabilnost in varnost po 2. svetovni vojni, so izgubili svoj pomen, v državah nekdanjega vzhodnega bloka in Sovjetske zveze je prišlo do bistvenih notranjih sprememb, v Zahodni Evropi se uveljavljajo povezovalni tokovi, opazen je proces redefiniranja vloge OZN, Nata, Evropske unije (EU), Zahodnoevropske unije (ZEU), Organizacije za varnost in sodelovanje v Evropi (OVSE) idr. (Malešič 2002,16)

¹⁵ O odpravi uporabe orožja in sile pri uresničevanju nacionalnih ciljev v kulturno civilizacijskih razmerah.

- s pojavom novih gospodarskih velesil – združene Evrope in predvsem Nemčije ter Japonske – se je boj za nova interesna območja vnovič okrepil,
- širjenje orožja za množično uničevanje in tudi lahkega konvencionalnega orožja, ki je uporabljeno v oboroženih spopadih na lokalnih ravneh,
- kompleksno ogrožanje sodobne varnosti (terorizem, organizirani kriminal idr.) (Grizold v Malešič 2002, 17).

Izkazalo se je, da so vojaške grožnje nacionalni varnosti sodobnih držav v času po hladni vojni še vedno prisotne (npr. na obrobju Evrope), le pripisuje se jim manjši pomen in posledično manjšo pozornost. To dejstvo pa ne zavrača njihove pomembnosti oziroma pomembnosti njihovega analiziranja ter proučevanja, saj bi ob sprožitvi še vedno predstavljale najdestruktivnejšo obliko izničevanja vseh pridobitev človeške civilizacije (Prezelj 2007, 169).

Intenzivnost informatizacije, povezovalnih procesov globalizacije, nastajanja novih držav in tudi razvoja same človekove zavesti po koncu hladne vojne je prispevala k oblikovanju koncepta kompleksnega varnostnega okolja. Z vidika ocenjevanja ogrožanja varnosti pomeni to naslednje:

- 1.) nastajanje nekaterih novih virov (nosilcev) ali celo razsežnosti¹⁶ ogrožanja varnosti sodobnih družb in držav,
- 2.) nastajanje novih referenčnih objektov varnosti (to je tistih, ki so lahko ogroženi),
- 3.) visoko stopnjo povezanosti med ogrožanjem varnosti referenčnih objektov in
- 4.) visoko stopnjo povezanosti med nevojaškimi in vojaškimi razsežnostmi ogrožanja varnosti (Prezelj v Malešič 2002, 59).

Sedanje varnostno okolje v Evropi vsebuje tako elemente miru, stabilnosti in varnosti kot tudi elemente nestabilnosti, negotovosti in nevarnosti. Torej ima to okolje pozitivne in negativne učinke na varnost evropskih držav. Za potrebo te naloge so

---

¹⁶ V današnjem svetu poznamo več razsežnosti ogrožanja varnosti, ki so močno povezane in sicer: vojaška, politična, okoljska, gospodarska, zdravstvena, teroristična, kriminalna, informacijska, identitetna, kulturna itd. Močno pa vplivajo tudi na referenčne objekte ogrožanja varnosti, ki so država, mednarodna skupnost, posameznik, družbene skupine, družba, okolje, spol itd. (Prezelj v Malešič 2002, 60).

pomembne negativne prvine sedanjega evropskega varnostnega okolja, zato pogledjmo le te:

- a.) mnoge evropske države se srečujejo z grožnjami, ki izvirajo predvsem iz njihovega notranjega razvoje (npr. večina postsocialističnih držav) in tudi z lokalnimi grožnjami, ki temeljijo na dolgotrajnih območnih nesoglasjih in/ali tekmovalnosti (npr. Hrvaška-Srbija, Grčija-Turčija, baltiške države-Rusija, Moldavija-Rusija idr.);
- b.) nepredvidljivost in negotovost, ki prihajata v Evropo z bližnjih območij, npr. severna Afrika, Srednji vzhod. Iz teh dveh regij je npr. Zahodna Evropa leta 1994 nadomestila kar 60-odstotni delež razlike v svoji proizvodnji in porabi nafte;
- c.) pojav disfunkcionalnih držav, ki si niso sposobne same zagotavljati lastne nacionalne varnosti in suverenosti (npr. Albanija);
- d.) evropsko združevanje nima samo pozitivnih razsežnosti, ampak spodbuja tudi zaskrbljenost držav udeleženk glede nacionalne suverenosti (ne samo v njenih politično-gospodarskih, ampak tudi v socialno-kulturnih razsežnostih), kar še zlasti velja za male države;
- e.) ponovna delitev interesnih območij med velikimi silami, zlasti v srednjevzhodnem in jugovzhodnem delu Evrope ter v Sredozemlju;
- f.) posodobitev in profesionalizacija oboroženih sil predvsem močnejših držav nakazujeta, da ostaja uporaba sile še naprej pomembno sredstvo politike sodobnih držav
- g.) Terorizem, ki ni nov pojav 21. stoletja, je samo ena v vrsti netradicionalnih varnostnih groženj, države pa se s tradicionalnim varnostnim instrumentarijem, ki ga imajo na voljo, ter tradicionalnim miselnim vzorcem, ki je vtisnjen globoko v našo zavest pred njim ne morejo učinkovito braniti (Malešič 2002, 22-23; Grizold 2005, 49-50).

3.1 OGROŽANJE NACIONALNE VARNOSTI

Temeljna značilnost mednarodnega varnostnega okolja je kompleksnost ogrožanja varnosti, ki zajema naslednje bistvene elemente:

- 1. Povezovanje, prepletanje in medsebojno učinkovanje vojaških in nevojaških groženj varnosti (npr. vojaški in etnični konflikti, širjenje orožja za množično uničevanje, organizirani kriminal, terorizem, naravne in druge nesreče, lakota, nalezljive bolezni, onesnaževanje okolja itd.).*
- 2. Preraščanje nacionalne varnosti v mednarodno varnost in obratno. Varnostna problematika ima danes nedvomno globalne razsežnosti v prostorskem (zajema posameznika, družbene skupine, države ter mednarodno skupnost v celoti) in v vsebinskem smislu (vključuje vse vidike človekovega obstoja in delovanja v družbi, npr. gospodarskega, socialnega, političnega, izobraževalnega, komunikacijsko-informacijskega, obrambnega itd. ter vse ravni družbenega povezovanja). V tem okviru je postala varnost posamezne države vse bolj domena tudi globalnega mednarodnega sistema.*
- 3. Znatno se je okrepila povezanost in odgovornost med subjekti zagotavljanja varnosti, kot so država, meddržavne in naddržavne organizacije, nevladne organizacije, multinacionalne korporacije, skupine pritiska idr.*
- 4. Instrumenti in mehanizmi za zagotavljanje varnosti so bolj zapleteni in se povezujejo v sistem tako na ravni države (npr. nacionalnovarnostni sistem) kot na ravni mednarodne skupnosti (npr. sistem OZN, sodelovanje držav v humanitarnih in mirovnih operacijah idr.) (Grizold 2005, 22-23).*

Glede na to, da za potrebo naloge ni potrebno opredeljevati sistemov kolektivne obrambe in pa podrobneje ogroženosti celotne mednarodne skupnosti, je pomembno nekoliko podrobneje pogledati nacionalno ogroženost. Ogrožanje nacionalne varnosti pa se lahko razvrsti v številne dimenzije, ki so med seboj tudi več ali manj povezane in vplivajo ena na drugo:

- vojaška dimenzija, kjer je ključna grožnja oboroženi napad na državo;
- gospodarska dimenzija, kjer je ključna grožnja izrazito poslabšanje gospodarskih razmer ne glede na razlog;
- policijsko-kriminalistična dimenzija, kjer je ključna grožnja organizirani kriminal;

- ekološka oziroma okoljevarstvena, kjer je ključna grožnja onesnaževanje človekovega okolja;
- zaščitno-reševalna dimenzija, kjer so ključne grožnje naravne in antropogene nesreče;
- teroristična dimenzija, kjer so ključna grožnja teroristične skupine in njihovi teroristični napadi;
- zdravstvena dimenzija, kjer sta ključni grožnji pojav in širjenje nalezljivih bolezni;
- informacijska dimenzija, kjer so ključna grožnja namerni posegi v delovanje pomembnih nacionalnih informacijskih sistemov;
- obveščevalna dimenzija, kjer je ključna grožnja sovražno delovanje obveščevalnih služb drugih držav;
- migracijska dimenzija, kjer je ključna grožnja visoka stopnja ilegalnih migracij itn. (Prezelj 2007, 8)

Najhujše varnostne krize (kompleksne krize) se razvijejo kot posledica skrajnega stopnjevanja ogrožanja varnosti v eni razsežnosti, kar prispeva k stopnjevanju groženj varnosti v drugih razsežnostih. Gre torej za kombinacijo kriz v več varnostnih razsežnostih oziroma kombinacijo stopnjevanih groženj iz več razsežnosti. Tako oboroženi vojaški spopadi visoke intenzivnosti, kar pomeni stopnjevanje vojaškega ogrožanja varnosti, vplivajo neposredno ali posredno na stopnjevanje kriminala, terorizma, okoljskih, gospodarskih, zdravstvenih, identitetnih, političnih, informacijskih in še drugih groženj varnosti (npr. Kosovo, BiH, Makedonija ipd.). Velja seveda tudi obratno, da skrajno stopnjevanje naštetih nevojaških groženj varnosti povečuje verjetnost ali intenzivnost oboroženega spopada (Prezelj v Malešič 2002, 61).

Z vidika nacionalne in mednarodne varnosti v 21. stoletju sta jasni dve stvari. Prvo, varnostni problemi bodo ostali razširjeni in smrtni. Bilo bi naivno in neodgovorno pričakovati, da bodo trenutni problemi kar sami izginili ali pa, da bodo nove težave kar same nevtralizirane kot pozitivna posledica globalizacije. Kot drugo pa bo varnostna agenda mnogo bolj kompleksna kot je bila v preteklosti. Če želimo razviti razumevanje dinamike varnostnega problema v današnjem svetu, moramo proučiti vse vojaške in nevojaške dejavnike, ki vplivajo na varnostno vprašanje povsod po

svetu. Varnostni problemi v 21. stoletju bodo večdimenzionalni in morajo biti proučeni v širokem smislu. (Brown 2004, xii).

Človekova varnost in nacionalna varnost bi morali – in ponavadi tudi sta – vzajemno povezani. Ampak varne države nikakor ne pomenijo, da so varni tudi ljudje v njih. Varovati državljane pred tujim napadom je pomembno stanje za varnost posameznika, ampak prav gotovo ne edino. Pravzaprav je v zadnjih 100 letih veliko več ljudi pobila lastna vlada kot pa tuje sile (What is Human Security 2005).

Sodobno ogrožanje varnosti vključuje poleg konvencionalnih groženj (npr. vojna oboroževalne tekme, širjenje jedrskega orožja idr.) tudi nevojaške grožnje, ki postajajo vse bolj aktualne, npr.: množično nespoštovanje temeljnih človekovih pravic in svoboščin, onesnaževanje okolja in posledično segrevanje ozračja, lakota, nalezljive bolezni, trgovina z drogami in belim blagom, nenadne migracije idr. Omenjene grožnje varnosti so skupaj z mednarodnim terorizmom, orožjem za množično uničevanje ter t.i. nefunkcionalnimi državami, ki ne ogrožajo zgolj lastnega prebivalstva, temveč destabilizirajo celotno regijo, postali temeljni viri ogrožanja sodobnega sveta (Grizold 2005, 24).

V primerjavi z obdobjem hladne vojne, je varnost danes definirana v mnogo širšem kontekstu, v glavnem kot »široka« varnost, ki kombinira napore na vseh področjih političnega in socialnega življenja, da bi zagotovila zdravje in preživetje določene družbe ali države (Hauser 2006, 6).

Za potrebo moje naloge je pomembna predvsem vojaška dimenzija, nekoliko pa lahko s tematiko naloge povežemo tudi migracijsko dimenzijo. Zaradi tega bomo ti pogledali podrobneje.

3.1.1 Vojaška dimenzija ogrožanja varnosti

Države v tranziciji k demokratičnemu političnemu sistemu so bolj agresivne in bolj nagnjene k vojni kot že stabilne ali zrele demokracije. Problem je v nenadni legitimizaciji manevrskega prostora za spodbujanje raznih

predsodkov in nacionalizmov, kar lahko vodi v vojno (primeri: Srbija, Hrvaška, Armenija). Demokracija povzroča mir med zreliimi demokracijami, medtem ko je lahko demokratizacija nevaren vzrok za vojne v večletičnih avtoritarnih državah, ko stare ali nove elite začnejo izkoriščati maneverski prostor za podžiganje in manipuliranje sovraštva. Največja verjetnost vpletenosti v vojno je pri državah, ki niso zrele (so torej mlade) in niso demokratične, manj je tega pri nezrelih in demokratičnih, še manj pa pri demokratičnih in zrelih ter najmanj pri nedemokratičnih in zrelih (Prezelj 2007, 168).

Ne glede na to kateri model ureditve varnosti se bo uveljavil v Evropi bo imel na posamezne države tako pozitivne kot negativne učinke. Zato je za evropske države zelo pomembno da v okviru svojih nacionalnovarnostnih politik uporabijo celostni koncept sodobne varnosti, ki upošteva vojaške in nevojaške razsežnosti varnosti v kontekstu domačega in mednarodnega okolja. Z dosledno uresničitvijo tega koncepta v praksi postanejo države v mednarodnih odnosih verodostojne partnerice, ki lahko svojo varnost zagotavljajo z lastnimi silami in tudi s sodelovanjem v okviru širših varnostnih institucij (Malešič 2002, 24).

Vojaške dimenzije ogrožanja varnosti nikakor ne moremo izključiti iz načrtovanja lastnega varnostnega sistema, saj je glede na vse dogodke oboroženi spopad še vedno možen. Države pa pri načrtovanju svojih nacionalnovarnostnih politik morajo upoštevati najbolj »črne« možne scenarije.

3.1.2 Migracijska dimenzija ogrožanja varnosti

Mednarodne migracije vplivajo na delovanje osnovnih ekonomskih institucij kot sta trg dela in distributivni sistem socialne države, kot na spreminjanje značilnosti družbe, npr. v demografskem obnašanju ali narodnostni sestavi. Begunci, imigranti, sezonski delavci, ilegalni migranti in organizirani mednarodni kriminal ne predstavljajo izziva le humanitarnim, ekonomskim, socialnim in kulturnim vidikom, temveč tudi varnosti, obrambi in zunanji politiki države (Kopač v Prezelj 2007, 191).

Premiki prebivalstva preko meja vplivajo na varnost na treh ravneh. Na nacionalni ravni tranzitne države in države gostiteljice zaznavajo množične mednarodne migracije prebivalstva kot grožnjo njihovi gospodarski blaginji, javnemu redu, kulturnim in regijskim vrednotam ter politični stabilnosti. V odnosih med državami takšne migracije strmijo k oblikovanju napetosti, ki obremenjujejo bilateralne odnose, ter tako vplivajo na regionalno in mednarodno stabilnost. Neurejeni migracijski tokovi in prisilni premiki prebivalstva močno vplivajo tudi na varnost posameznika ter dostojanstvo migrantov in beguncev, kar lahko posledično in njih naredi nepredvidljive akterje v mednarodnih odnosih. Vse tri ravni vpliva migracij na varnost pa delujejo skozi čas medsebojno (Kopač v Prezelj 2007, 191-192).

Mednarodne migracije se pojavljajo večinoma v treh oblikah:

- *kot regularne, svobodne migracije posameznikov, ki po lastni volji in v okviru obstoječih zakonov spreminjajo državo svojega prebivališča;*
- *kot prisilne migracije, ko ljudje bežijo bodisi kot posamezniki v strahu pred preganjanjem bodisi množično zaradi strahu pred kolektivnimi kršitvami človekovih pravic ali humanitarnega prava ter drugimi okoliščinami, ki jih povzročajo različni konflikti in katastrofe;*
- *kot ilegalne migracije, ki zadevajo prepovedane prehode meja in nedovoljeno bivanje v tuji državi (Kopač v Prezelj 2007, 199).*

Mednarodne migracije sem izpostavil posebej, ker so pred nekaj leti bile na ozemlju Republike Slovenije velik problem. Dnevno so državno mejo med Hrvaško in Slovenijo prehajale množice ljudi iz številnih držav, ki so želeli svoje priložnosti iskati v zahodnem svetu. Ob tem je potrebno poudariti, da država nima na razpolago zadostnega števila ljudi, ki bi lahko uspešno nadzirali vsak meter zemlje, kjer je priložnost za prehod meje. In ker je v Sloveniji sistem lovstva urejen na način, da lovišča lovskih družin pokrivajo celoten teritorij države, lovci pa se ravno tako skoraj vsak dan gibajo po celotnem lovišču, tudi po krajih, ki jih ostali ljudje ponavadi ne uporabljajo, so se srečevali s številnimi ilegalnimi migranti (še posebej lovske družine, ki mejijo s Hrvaško in pa v severovzhodnem delu Slovenije) in v zvezi s tem uspešno sodelovale z lokalnimi organi oblasti.

3.2 SLOVENIJA V SPREMENJENEM VARNOSTNEM OKOLJU

Temeljno vodilo razvoja obrambnega sistema republike Slovenije, še posebej pa razvoja Slovenske vojske, je bilo v celotnem obdobju po osamosvojitvi države, da se morajo upoštevati vse spremembe, pogojene z dejavniki notranjega in zunanjega varnostnega okolja (Grizold 2005, 97).

Razvoj SV je bil vseskozi pogojen s spreminjanjem politično-varnostnega položaja v regiji, spreminjanjem političnega sistema oziroma celotne slovenske družbe po osamosvojitvi ter procesom vključevanja R Slovenije v evroatlantske integracije. To je omogočilo kakovostne spremembe v civilno-vojaških odnosih v Sloveniji. Vse strankarske dejavnosti znotraj vojske so bile prepovedane. Celotna vojska je postala družbeno bolj reprezentativna, kar vključuje tudi povečanje deleža ženske in njihovo enakopravnejšo zastopanost na častniških in podčastniških položajih.

Slovenska vojska je v celoti pod civilnim nadzorom:

- a.) vse odločitve o vojaški obrambi oziroma o nacionalni varnosti v celoti sprejema parlament,*
  - b.) obrambni minister je civilist, ki je neposredno odgovoren parlamentu in vladi,*
- vojska je depolitizirana in omejena na izvršilno vlogo (Grizold 2005, 117).*

Republika Slovenije o objektivno gledano še vedno potencialno ogrožena. Kot predmet varnosti je najbolj primerno in najlažje obravnavati fizično osnovo države. Fizične osnove ne predstavljajo le prebivalci in ozemlje, temveč tudi vsa naravna, kulturna, ekonomska in družbena bogastva. Najbolj ogrožene pa so notranje šibke države, relativno ranljive pa so lahko tudi močnejše in močne države. Ranljivost in njeno stopnjo je dokaj lahko opredeliti, težje pa jo je razlikovati od sicer običajnih težav v sosedskih odnosih.

Ranljivost države je mogoče ocenjevati z različnih zornih kotov:

- glede na vir ogrožanja,
- intenzivnost groženj,
- ogrožanje glede na cilje,
- ogrožanje glede na naravo ogrožanja,
- ogrožanje glede na uporabo vojnih in drugih sredstev,
- ogrožanje glede na aktualne mednarodne okoliščine (zgodovinske) itd.

Anžič pravi, da je nujna ocena ogrožanja, ki je lahko najslabša, verjetna in najboljša. Prav zanimivo je, da organi in službe, ki so odgovorni za nacionalno varnost, najpogosteje uporabljajo najbolj črn scenarij (Anžič 1997, 99).

Pa za potrebo naloge pogledajmo najprej kakšne so bile razlike in kakšen je bil razvoj ter prehod v postmoderno vojsko v svetu, za tem pa si bomo ogledali še, kako je razvoj vojske od osamosvojitve naprej potekal v Republiki Sloveniji.

3.2.1 Postmoderna vojska

Do konca 20. stoletja je vojska prevzela nove naloge. Po obdobju hladne vojne je tako dobila naloge kot so: mirovne operacije, humanitarne operacije in večnacionalne operacije, boj proti trgovini z drogami, nadzor meje in zaščita okolja. Seveda pa so vse te nove naloge zahtevale določene strukturalne in organizacijske spremembe in reforme (Callaghan 2003, 41).

Izraz postmoderna vojska že v samem imenu pove, da se je nekako razvila iz moderne vojske in je torej njeno nadaljevanje. To obdobje razvoja pa lahko razdelimo na tri obdobja v katerih je prihajalo do sprememb.

Pri tip je moderna vojska, ki ga lahko uvrstimo v obdobje od 19. stoletja do konca 2. svetovne vojne. Lahko pa jo zasledimo vse od obdobja podpisa Westfalskega miru, ki so ga leta 1648 podpisale Sveto rimsko cesarstvo, Francija, Švedska in razne germanske kneževine in so z njim končale tridesetletno vojno. Sporazum pa ni samo končal dolgotrajne vojne, ampak je tudi razglasil principe nacionalne suverenosti, ki

so odmevale še naslednja tri in pol stoletja. Kakorkoli pa je večji pečat moderne vojske pustila francoska revolucija v letu 1793, ko je pojem državnega vojaka vstopil na evropski kontinent.

Naslednji tip je pozna moderna vojska, ki jo lahko uvrstimo v obdobje od sredine 20. stoletja, do zgodnjega leta 1990 in je povezan z hladno vojno. Skupaj z masovnimi naborniškimi vojskami je prišlo do profesionalizacije v častniških vrstah. Pred tem za častnike niso dajali toliko poudarka na univerzitetnih izobrazbah in vojaških akademijah.

Postmoderni tip pa uvrščamo v današnji čas, v obdobje po koncu hladne vojne. Brez grožnje po napadih zahodne države ne potrebujejo več masovnih vojsk. Postmoderna vojska je karakterizirana s petimi večjimi organizacijskimi spremembami. Prva je povečana prepletenost med civilno in vojaško sfero, tako strukturno kot kulturno. Druga je zmanjševanje razlik med samimi rodovi v oboroženih silah, med različnimi rangi ipd. Tretja je sprememba v samem smislu vojske, ki je prešel od vodenja vojn do misij, ki niso vojne v tradicionalnem pomenu besede. Četrta je, da so oborožene sile uporabljene več v mednarodnih misijah, ki so odobrene s strani entitet, ki so naddržavne. Zadnja sprememba pa je internacionalizacija samih oboroženih sil. Tukaj je mišljeno na razno razne mednarodne povezave med vojskami različnih narodov (npr. NATO) (Moskos 2000, 1-2).

Tabela 3.1: Oborožene sile v treh obdobjih (na primeru ZDA)

Variabla	Moderna (pred hladno vojno) 1900-1945	Pozna moderna (hladna vojna) 1945-1990	Postmoderna (po hladni vojni) od 1990 naprej
Dojeta grožnja	Sovražna invazija	Jedrska vojna	Podnacionalna (etnično nasilje, terorizem,...)
Struktura sil	Masovne vojske, naborništvo	Velike profesionalne vojske	Majhne profesionalne vojske
Glavne definicije misij	Obramba domovine	Podpora zavezništvu	Nove misije (mirovniške, humanitarne,...)
Dominanten tip osebja	Bojni vodja	Menedžer ali tehnik	Vojak-politik, vojak-šolan
Odnos javnosti do vojske	Podporen	Nasprotovalen	Brezbrižen
Civilni uslužbenci	Majhen delež	Srednji delež	Velik delež
Vloga žensk	Ločene ali izključene	Delno integrirane	Popolnoma integrirane
Homoseksualci v vojski	Kaznovani	Odpuščeni	Sprejeti

Vir: Moskos (2000, 15).

3.2.2 Razvoj obrambnega sistema republike Slovenije

V obdobju 1991-1993 je razvoj temeljil na zakonskih rešitvah iz obdobja 1990-1991. Cilj je bil hitro vzpostaviti poklicni del vojske in začetek izvajanja vojaške dolžnosti v polnem obsegu. Vojna sestava je štela okoli 87.000 pripadnikov, zaposlilo pa se je nad 3000 oseb.

Med letoma 1993 in 1995 je bil določen je bil določen nov organizacijsko-mobilizacijski razvoj, s katerim so bile uvedene rodovske enote z namenom, da se takratna Teritorialna obramba (TO) razvije v klasično vojaško organizacijo.

Leta 1993 je bil v Resoluciji o izhodiščih zasnove nacionalne varnosti Slovenije prvič določen strateški cilj vključevanja v Nato.

Leta 1994 je bil sprejet Zakon o obrambi, ki je novo organiziranost obrambnega sistema in SV uredil normativno. Z zakonom je bila vzpostavljena Slovenska vojska in njena nova struktura, ki se je delila na maneverski in prostorski del. Popolnjevanje vojske je temeljilo na naborniškem sistemu in splošni vojaški dolžnosti ob najnujnejšem poklicnem jedru. Uveljavljena je bila civilna obramba, ki je zajemala gospodarsko in psihološko obrambo.

Posebne pomena za vzpostavljanje Slovenske vojske kot klasične vojaške organizacije je bil sprejem zakona za zagotavljanje sredstev za temeljne razvojne programe obrambnih sil v začetku leta 1994. Z njim so bila zagotovljena dodatna sredstva za nakup kompleksnih bojnih sistemov (letalstvo, nadzor zračnega prostora, protioklepna obramba, zveze itn.).

V letu 1995 je bil spremenjen in usklajen z ustavo tudi zakon o vojaški dolžnosti, zlasti z vidika priznavanja ugovora vesti v vseh fazah izpolnjevanja vojaške dolžnosti.

Februarja 2000 je DZ sprejel Splošni dolgoročni program razvoja in opremljanja SV. V njem je bil določen prehod od takratne strukture sil (prostorske, maneverske enote) na novo (sile za hitro posredovanje, glavne in dopolnilne sile). Določen je bil razvoj posameznih rodovskih enot in načrtovano zmanjšanje vojne sestave od 66.700 pripadnikov na 47.000 pripadnikov leta 2010 ob ohranjanju naborniškega sistema popolnjevanja.

Vlada je julija 2001 sprejela program ukrepov za izboljšanje pripravljenosti SV 2001 do 2004 v katerem je določila usmeritve za nadaljnji potek preoblikovanja SV. Prednost je imelo oblikovanje sil za posredovanje (10. in 20. motorizirani bataljon, 17. bataljon vojaške policije). Izboljšala naj bi se kadrovska struktura, začela načrtna

modernizacija in proučila ustreznost takratnega sistema popolnjevanja vojske. Že pred tem so bile v februarju 2001 na MO določene smernice za delo na obrambnem področju in na področju varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami. Pripravljeni so bili novi strateški, razvojni in doktrinarni ter normativni dokumenti. Sprejeta je bila Resolucija o strategiji nacionalne varnosti RS, s katero je DZ junija 2001 potrdil tudi strateške cilje na področju nacionalne obrambe, kot je preoblikovanje SV, njena modernizacija, dograjevanje sistema popolnjevanja ipd. Z obrambno strategijo RS v decembru 2001 je vlada določila tudi postopke in načine za potek reform obrambnega sistema. V začetku leta 2002 je bila sprejeta tudi Doktrina civilne obrambe.

Na podlagi vseh naštetih sprememb je bil decembra 2001 sprejet nov splošni dolgoročni program razvoja in opremljanja SV, s katerim se dodatno spreminja struktura sil določa razvoj glede na vključevanje države v sistem kolektivne obrambe. Obseg vojne sestave je bil glede na predvideno članstvo v Natu načrtno zmanjšan od 47.000 na največ 26.000 pripadnikov. Prednost je imelo vzpostavljanje poklicnih enot, zlasti v silah za posredovanje. Razvoj posameznih sistemov (nadzor zračnega prostora, razvoj rodovskih enot ipd.) je v programu opredeljen s predpostavko članstva v Natu. Program obsega obdobje do leta 2007, v nekaterih delih do 2010. Z njim je bil določen nov načrt obrambnih izdatkov, ki naj bi se postopoma povečevali.

Po sprejemu strateških in doktrinarnih dokumentov ter splošnega in dolgoročnega programa razvoja in opremljanja vojske je bil maja 2002 spremenjen tudi zakon o obrambi in septembra 2002 zakon o vojaški dolžnosti. Že pred tem je novembra 2001 DZ sprejel spremembe zakona o temeljnih razvojnih programih, s katerim je določil materialne pogoje za nadaljevanje modernizacije vojske.

S spremembami zakona o obrambi 2002 se je uredila nova struktura vojske, uravnala so se številna statusna vprašanja, vojaška služba itd. V letih 2001 in 2002 je teklo tudi proučevanje možnosti za spremembo sistema popolnjevanja vojske. Temeljni razlog za to so bile nove politične in razvojne usmeritve, reforme v obrambnem sistemu, težave pri izvajanju sistema vojaške dolžnosti, upadanje naborne populacije, prednostno kadrovske popolnjevanje stalne sestave, pa tudi proučevanje razvojnih gibanj v primerljivih vojaških organizacijah.

Po sprejemu odločitve v prvi polovici leta 2002 o poklicni vojski, dopolnjeni s pogodbeno rezervo, so bile ustrezne rešitve že vključene v spremembe zakona o obrambi. S spremembami zakona o vojaški dolžnosti pa je bil določen zlasti postopek opuščanja izvajanja dela vojaške dolžnosti v miru (nabor, služenje vojaškega roka).

Decembra 2003 je bil izdelan strateški pregled obrambe, s katerim je bila na Ministrstvu za obrambo oblikovana vizija nadaljnega razvoja obrambnega sistema. Na tej osnovi so bile pripravljene spremembe in dopolnitve zakona o obrambi (leta 2004) ter novi splošni dolgoročni program razvoja in opremljanja slovenske vojske do leta 2015. Z njegovo potrditvijo v DZ (julij 2004) je zagotovljena temeljna podpora za preoblikovanje in modernizacijo SV v skladu z opredeljenim razvojem strateškega okolja in nalogami (Grizold 2005, 97-100).

3.2.3 Medresorsko sodelovanje in koordiniranje pri kriznem upravljanju

Kompleksni družbeni problemi kot so grožnje in krize nimajo enostavnih rešitev, zato zahtevajo ustrezne kompleksne rešitve tako na konceptualni kot praktični ravni. Z večanjem kompleksnosti krize mora naraščati tudi kompleksnost odzivanja na tako krizo. Večdimenzionalna kriza zahteva večdimenzionalno oziroma večorganizacijsko odzivanje.

Vsaka kompleksna kriza torej zahteva primerno mešanico kriznih ukrepov. Večina kriz je civilnih, zato je tudi večina kriznih ukrepov civilne narave, vendar pa so določene krize v katerih je potrebno ustrezno kombinirati civilne in vojaške ukrepe¹⁷. Ključ učinkovitega odziva na kompleksno ogrožanje tako ni samo delovanje posameznih akterjev, ampak v njihovem medorganizacijskem povezovanju (Prezelj v Bebler 2005, 201-205).

---

¹⁷ Povsem vojaški odziv na kompleksno nevojaško krizo bi pomenil nepotrebno militarizacijo kriznega upravljanja. Je pa napačno tudi, če bi se na izrazito vojaško ogrožanje odzvali samo s civilnimi sredstvi.

Medresorsko oziroma medorganizacijsko sodelovanje prispeva k:

- *učinkovitosti in prožnosti kriznega upravljanja v celoti in s stališča posameznega kriznega mehanizma;*
- *celovitosti kriznega upravljanja;*
- *racionalizaciji kriznega upravljanja i v tem smislu preprečevanju podvajanja (dejavnosti, programov, denarnih sredstev ipd.), kar lahko vodi k zmanjšanju tekmovalnosti med akterji kriznega upravljanja;*
- *institucionalizaciji že tako pogoste krizne improvizacije v horizontalni smeri (med resorji) (Prezelj v Bebler 2005, 207).*

Da bi izboljšali rezultate na organizacijski ravni bi morali akterji organizirati skupne operativne, načrtovalne in izobraževalne dejavnosti, skupna usposabljanja in vaje ipd. Tako civilni akterji kriznega upravljanja mnogokrat zahtevajo pomoč od drugih civilnih ali celo vojaških akterjev. Velja pa seveda tudi obratno, ko vojaška organizacija v primeru oboroženega konflikta mnogokrat potrebuje pomoč relevantnih civilnih akterjev¹⁸.

Civilno-vojaško sodelovanje je specifična oblika medorganizacijskega in medresorskega sodelovanja, ki naj bi bolj ali manj prišla do izraza v vseh fazah sistema kriznega upravljanja¹⁹. Konkretnne oblike sodelovanja so naslednje: pomoč z osebjem, pomoč pri operacijah iskanja pogrešanih oseb, pomoč pri zaščiti in reševanju ljudi, premoženja in živali ob naravnih in drugih nesrečah, izvidovanje, prva medicinska pomoč in medicinska oskrba, pomoč v obliki transportnih sredstev (vozila, helikopterji, letala, ladje), pomoč pri premagovanju transportnih ovir (npr. lansirni most), pomoč pri odzivanju na teroristično grožnjo, pomoč pri varovanju civilnih varnostno relevantnih objektov, pomoč pri varovanju zaprtih območij, pomoč pri varovanju športnih dogodkov, posojanje komunikacijskih sredstev, pomoč pri namestitvi beguncev, evakuirancev in drugih razseljenih oseb, pomoč civilnim organom pregona, pomoč pri varovanju meje, itd. Učinkovito izvajanje vseh omenjenih oblik civilno-vojaškega sodelovanja, ki občasno lahko prerastejo v prave

---

¹⁸ Oborožene sile npr. ne morejo učinkovito opravljati svojega dela brez tesnega sodelovanja s civilno obrambo, diplomacija brez povezave z oboroženimi silami, obveščevalne službe brez povezave z diplomacijo, policija brez povezave z gasilci in zdravstvenimi službami ipd. (Prezelj v Bebler 2005, 208).

¹⁹ Npr. v fazah zbiranja podatkov, kriznega opozarjanja, kriznega načrtovanja, urjenja kriznega upravljanja, kriznega odločanja in vodenja ter izvajanja kriznih operacij in pokriznega analiziranja.

civilno-vojaške operacije, je mogoče le v primeru vključenosti vojske v načrtovanje na področju civilnega kriznega upravljanja (civilno-vojaško načrtovanje), kamor sodi tudi izvajanje skupnih civilno-vojaških vaj in simulacij z namenom preverjanja civilno-vojaških načrtov.

Pri civilno-vojaškem sodelovanju na področju kriznega upravljanja se pojavljajo tudi nekateri problemi, ki jih je potrebno izpostaviti. Sodelovanje med oboroženimi silami in civilnimi organi kriznega upravljanja je marsikdaj oteženo zaradi nezadostnega vzajemnega poznavanja. Dejstvo je, da pripadniki vojaške organizacije mnogokrat ne poznajo dovolj natančno pristojnosti in nalog civilnih organov in obratno. Nadalje se pri civilno-vojaškem sodelovanju na področju kriznega upravljanja pojavlja problem različnega pristopanja k reševanju enih in istih problemov. Naslednja težava je tehnična nekompatibilnost sredstev zvez, kar otežuje operativno sodelovanje oboroženih sil s civilnimi organi kriznega upravljanja in obratno (Prezelj v Bebler 2005, 201-214).

3.2.4 Parlamentarni nadzor nad varnostnim sektorjem

Nacionalna varnost s težiščem na zaščiti držav tako »postane« človekova varnost, ki v svoje ospredje postavlja posameznika in skupnost. V praksi je to države spodbudilo, da svoja odzivanja na grožnje okrepijo in vanje vključijo naslednje:

- Preventivne ukrepe: gre za pobude za preprečevanje sporov in ukrepe za graditev miru, pri katerih so v središču pozornosti ljudje.
- Posredovanje: v skrajnih primerih, ko druga prizadevanja niso uspešna, lahko države posredujejo v notranjih spopadih, da bi zaščitile ogroženo prebivalstvo.
- Naknadne ukrepe: gre za ukrepe pomoči med državljansko vojno ali po njej za zagotovitev podpore civilnim žrtvam vojne. Ti ukrepi vključujejo tudi gradnjo taborišč za razseljeno prebivalstvo, podeljevanje azila beguncem ali nudenje pomoči (Fluri 2003, 15).

Ob tem bi se lahko vprašali zakaj je sploh pomemben nadzor varnostnega sektorja?

1.) Je temeljni kamen demokracije, ki preprečuje avtokratsko vladavino

V demokraciji imajo najvišjo oblast predstavniki ljudstva in noben državni sektor ne sme biti izključen iz njihovega nadzora. Država brez parlamentarnega nadzora nad varnostnim sektorjem, zlasti pa nad vojsko, lahko v najboljšem primeru velja za nedovršeno demokracijo ali demokracijo v nastajanju. Parlamentarni nadzor je bistveni element delitve oblasti na ravni države in če je učinkovit, določa meje pristojnosti izvršilne oblasti ali predsednika.

2.) Je pogoj ustrezne porabe proračunskih sredstev

Eden najpomembnejših mehanizmov za parlamentarni nadzor nad izvršilno oblastjo je proračun. Vse od prvih skupščin v zahodni Evropi so parlamenti zahtevali, da se jih pri vprašanjih varnostne politike upošteva. Ker organizacije varnostnega sektorja porabljajo velik delež državnega proračuna, je bistveno, da parlament porabo teh sredstev, ki so že tako omejena, uspešno in učinkovito nadzira.

3.) Omogoča oblikovanje zakonskih določil pri varnostnih vprašanjih

V praksi je izvršilna oblast tista, ki predlaga zakone o varnostnih vprašanjih. Kljub temu pa imajo člani parlamenta pomembno vlogo pri obravnavi teh predlogov. Po potrebi lahko predlagajo dopolnila in s tem zagotovijo, da predlagane zakonske določbe ustrezno odražajo novo razumevanje varnosti. Poleg tega parlament skrbi za to, da zakoni ne ostanejo le besede na papirju, ampak se v celoti izvajajo.

4) Je most do javnosti

Izvršilna oblast ni nujno v celoti seznanjena z varnostnimi vprašanji, ki so prednostna za državljanke. Člani parlamenta imajo z državljani redne stike, kar jim zagotavlja dobro seznanjenost z njihovimi stališči. Tako lahko pomisleke in skrbi državljanov predstavijo v parlamentu in zagotovijo, da so upoštevani v zakonih in varnostni politiki (Fluri 2003, 18-19).

Civilna družba je pomemben člen in hkrati odraz procesa demokratizacije, ima pa tudi vse večjo vlogo pri delovanju že vzpostavljenih demokracij. Aktivno opozarja politične voditelje, da je treba v odločanju o javni porabi in državnih politikah upoštevati številne in različne zahteve ter interese. Prav zato je odmevna civilna družba temeljni predpogoj za demokracijo. Lahko namreč deluje kot protiutež moči države, se upre avtoritarizmu in s svojo pluralistično naravnostjo zagotovi, da država ne služi interesom le nekaterih posameznikov ali izbranih skupin (Fluri 2003, 36).

Obstajajo izredne okoliščine, kakor so vojna, notranji spopad ali druge vrste izrednih razmer, ko mora država uporabiti posebna pooblastila in postopke za reševanje krize. Takšne odzive je treba uporabiti, ne da bi bila prizadeta demokratična vladavina. Vojna in več drugih izrednih razmer zahtevajo odziv vojske ali celo uveljavitev vojnega prava. V takšnih primerih morata vojska in celotni varnostni sektor ostati podrejena vrsti mednarodnih načel in zagotovil, kakor so pravila mednarodnega humanitarnega prava, hkrati pa mora ostati pod demokratičnim nadzorom. Do izrednega stanja ali stanja nacionalne krize lahko pride v številnih okoliščinah. Nacionalne ustave in pravne ureditve predvidevajo različne okoliščine, v katerih je mogoče razglasiti izredno stanje, od oboroženega delovanja, ki ogroža ustavni ali javni red, do naravnih nesreč, epidemij, nacionalne finančne ali gospodarske krize. Razglasitev izrednega stanja je mogoča le v izjemnih razmerah in mora upoštevati nekatera ključna načela²⁰, tako da demokratičnost ni ogrožena (Fluri 2003, 99-100).

---

²⁰ Načelo zakonitosti, načelo razglasitve, načelo obveščanja, načelo začasnosti, načelo izjemne ogroženosti, načelo sorazmernosti, načelo nedotakljivosti (Fluri 2003, 100-101).

4 VARNOSTNI IN OBRAMBNI SISTEM REPUBLIKE SLOVENIJE TER PRAVNA UREDITEV

Nacionalno varnostna politika Republike Slovenije je skupna dejavnost državljanov (njihovega varnostnega samoorganiziranja), družbe (tudi društev, drugih asociacij, pa tudi neinstitucionaliziranih oblik) ter države. Ta dejavnost zajema ne samo varnostne in obrambne dejavnosti in prizadevanja, temveč tudi vsa tista, ki imajo kakršenkoli pomen za nacionalno varnost. To so pravna, socialna, ekonomska, politična, ekološka prizadevanja in dejavnosti (Anžič 1997,38)

VARNOSTNI SISTEM

- Ministrstvo za notranje zadeve
- Varnostne in obveščevalne službe
- Pravosodni organi
- Nadzorni in inšpekcijski organi
- Varnostne in obveščevalne službe

OBRAMBNI SISTEM

- obrambne sile (SV)
- civilna obramba
- gospodarska obramba
- obrambni ukrepi
- državnih in drugih
- organov
- psihološka obramba
- neoborožene oblike
- upiranja

VIRI OGROŽANJA NACIONALNE VARNOSTI

- vojaško ogrožanje
- ogrožanje življenjskega okolja
- ogrožanje notranje varnosti

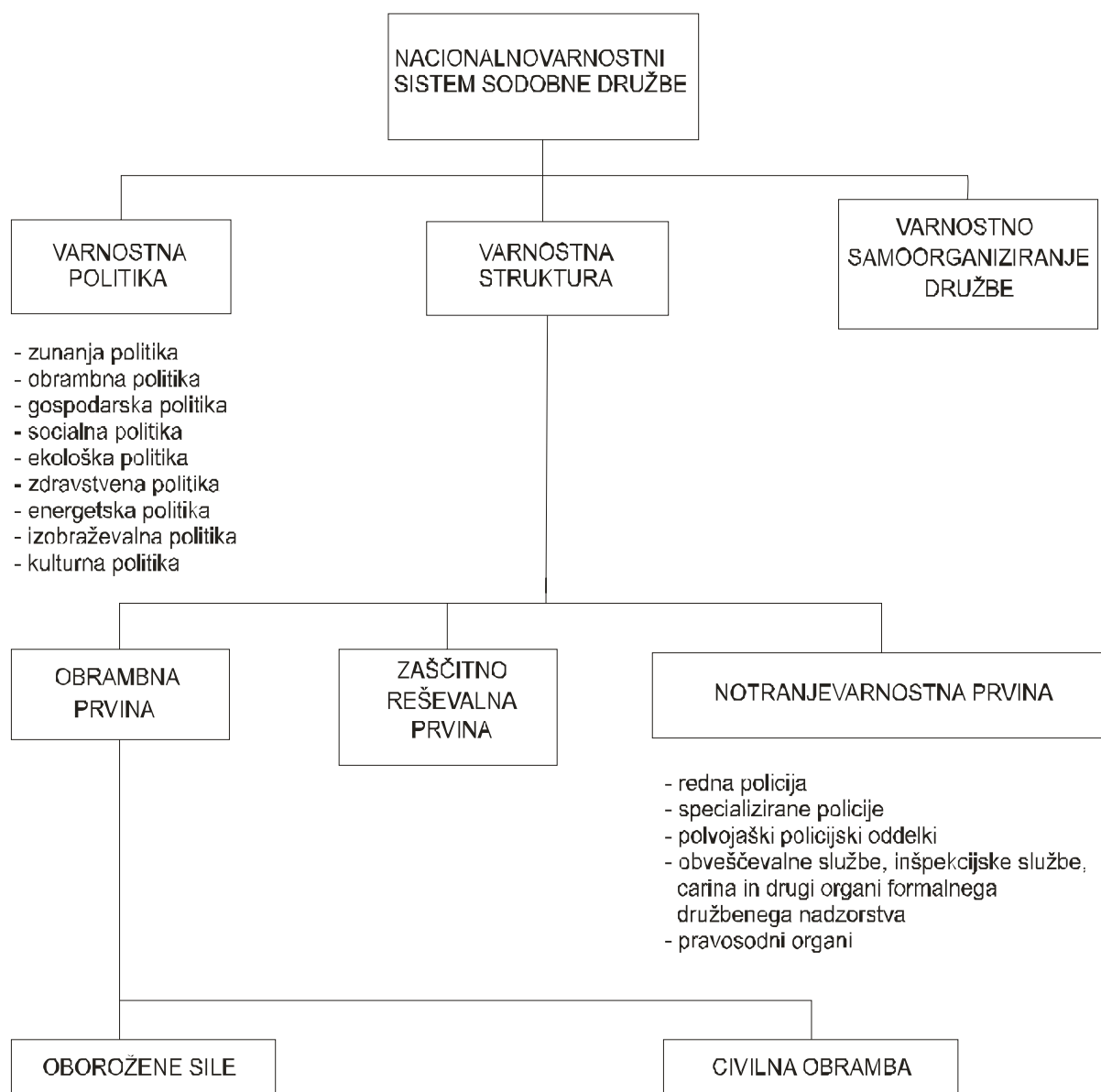
SISTEM ZAŠČITE IN REŠEVANJA

- civilna zaščita
- gasilske in reševalne službe, organizacije in društva

Varnostno samoorganiziranje državljanov, civilne iniciative in interesnih organizacij.

Grafični prikaz subjektov, ki zagotavljajo nacionalno varnost in virov, ki jo ogrožajo (Anžič 1997,114).

Shema 4.1: Prvine nacionalnovarnostnega sistema sodobne družbe

Vir: Grizold (1999b, 36).

V zgornji shemi lahko vidimo kaj so sodobne prvine nacionalnovarnostnega sistema sodobne družbe. Za potrebe proučevanja tematike v tem delu so pomembne le določene prvine, ki jih bom tudi nekoliko podrobneje predstavil. Vsekakor pa so za sisteme posameznih držav pomembne vse zgoraj naštetе prvine, ki skupaj tvorijo celoto.

a.) varnostna politika, ki jo v širšem pomenu opredelimo kot dejavnost države za vnaprejšnjo pripravo pred viri ogrožanja v naravi, družbi in med družbami. V ožjem pomenu pa predstavlja skupek vseh ukrepov, dejavnosti in ravnanj, ki so namenjeni vzpostavitvi in delovanju nacionalnovarnostnega sistema. Cilj varnostne politike ožjem pomenu je zasnova mehanizmov in sredstev, s katerimi se zagotavljata notranja in zunanja varnost družbe in pomeni konkretizacijo političnih, organizacijsko-tehničnih in drugih načel varnostne politike v širšem smislu;

b.) varnostna struktura je namenjena zagotavljanju varnosti na ravni celotne družbe in je specifična za vsako državo, večini držav pa sta skupni dve prvini tega sistema in sicer obrambna in notranjevarnostna.

Naloge obrambne prvine so:

- odvracanje morebitnega napadalca,
- obramba državnega ozemlja,
- neoboroženo upiranje agresiji,
- zagotovitev delovanja političnega, gospodarskega in drugih družbenih podsistemov v vojni itd.

Za uresničevanje teh funkcij ima obrambna prvina varnostnega sistema države dva temeljna elementa: oborožene sile in civilno obrambo.

Naloge notranjevarnostne prvine pa so:

- zagotavljanje ohranitve zakonitosti in reda,
- informacijsko-komunikacijska dejavnost in
- zaščita celotne družbene strukture.

Sestavni elementi za izvajanje teh funkcij so policija, obveščevalne službe, inšpekcijske službe, carina in drugi organi formalnega družbenega nadzorstva ter pravosodje.

Temelj zaščitno-reševalne prvine pa je:

- zaščita prebivalstva in materialnih dobrin v primeru naravnih in drugih nesreč ter v vojni.

c.) varnostno samoorganiziranje civilne družbe. Poleg zagotavljanja varnosti na državni ravni obstajajo v sodobni družbi tudi možnosti za zagotavljanje varnosti na individualni in skupinski ravni. Pri tem gre tako za spontano obrambno in samozaščitno delovanje posameznikov kot tudi za različne oblike in stopnje varnostnega samoorganiziranja družbenih skupin (interesne, lokalne skupnosti) na temelju »naravne pravice« vsakega subjekta do samoobrambe, samozaščite in samopomoči. Pri tem je zagotavljanje varnosti državljanom razumljeno kot uresničevanje temeljnih človekovih pravic in svoboščin s strani države in civilne družbe na temelju javnega, odgovornega in medsebojno nadziranega delovanja (Grizold 1999b, 37-38).

Organizacijsko strukturo slovenskega obrambnega sistema politično-pravno opredelujeta Resolucija o strategiji nacionalne varnosti Republike Slovenije in Zakon o obrambi. Po Resoluciji določa DZ temeljna izhodišča zasnove nacionalne varnosti, nacionalno-varnostne politike in nacionalnovarnostnega sistema z vidika obrambe, varnosti ter zaščite in reševanja. Po tej resoluciji se kot osnovno izhodišče pri zagotavljanju nacionalne varnosti upoštevajo vojaško ogrožanje, ogrožanje notranje varnosti in ogrožanje (življenjskega) okolja Republike Slovenije. V skladu s tako opredelitvijo Republika Slovenija pri preprečevanju, odkrivanju in odpravljanju ogroženosti vseh vrst razvija obrambni sistem, varnostni sistem ter sistem zaščite in reševanja, upoštevajoč ustavne in zakonske opredelitve ter načela mednarodnega vojnega in humanitarnega prava. Z organizacijskega vidika torej sestavljajo obstoječi obrambi sistem Republike Slovenije štirje elementi in sicer: obrambna politika, vojaška obramba, civilna obramba ter zaščita in reševanje (Grizold 1999b, 77).

4.1 RESOLUCIJA O STRATEGIJI NACIONALNE VARNOSTI REPUBLIKE SLOVENIJE

4.1.1 Kaj je strategija

Strategija je načrtovanje in upravljanje vseh nacionalnih razpoložljivih virov (gospodarskih, družbenih, političnih in vojaških) v vojni in miru, da bi uresničili cilje nacionalne politike, v vojni pa tudi povečali verjetnost zmage do največje možne mere. Za tovrstno načrtovanje in upravljanje so odgovorne najvišje ravni nacionalne in vojaške oblasti. V strogo vojaškem smislu je strategija veščina in znanost načrtovanja in usmerjanja vojaških premikov in operacij s ciljem doseganja zmage (Grizold 1999b, 45-46).

S pojmom strategija se pojmujeta strategija in praksa priprave države (ali koalicije držav) za krizne razmere ter vojno, kakor tudi uporaba njene politične, diplomatske, gospodarske, vojaške, psihološke, informacijske, znanstvene in vseh drugih sestavin državne (ali koalicijske) moči v miru, krizah in vojni. Kadar se izraz uporablja v tem najširšem pomenu besede, ima praviloma dodan prilastek velika, nacionalna ali grand (strategija), pogosto pa tudi prilastek obrambna ali generalna strategija (Žabkar 2003, 182-183).

Osnovni predmet vojaške strategije kot ene sestavin splošne, generalne ali grandstrategije je oboroženi boj v celoti, kar pomeni, (1) da je v prvi vrsti osredotočena na mirnodobno pripravo vseh vej oboroženih sil za vojno, (2) prehod vseh vej oboroženih sil iz mirnodobnega stanja v stanje popolne pripravljenosti, (3) njihov razvoj na oceanskih, celinskih, regionalnih in nacionalnih vojskovališčih ter bojevališčih in (4) uporabo vseh vej oboroženih sil v vojni (Žabkar 2003, 185).

4.1.2 Resolucija o strategiji nacionalne varnosti RS

Kot pove že samo ime akta je v njem opredeljena strategija, ki jo Republika Slovenija uporablja pri načrtovanju in samem izvajanju politike na področju nacionalne varnosti. Je temeljni dokument na področju nacionalne varnosti. Zato si bomo nekoliko podrobneje pogledali nekatera določila in smernice, ki so zapisane v tem aktu.

Republika Slovenija bo ustrezno organizirala in usposobila sistem lastne obrambe, notranje varnosti in sistem varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami ter varovanje in ohranjanje naravnega okolja. Prvine nacionalnovarnostnega sistema bo povezala v učinkovit sistem kriznega upravljanja, ki bo sposoben delovati v varnostnih prizadevanjih naše države in mednarodne skupnosti pri reševanju sodobnih kompleksnih kriz.

Tranzicijski procesi v nekdanjih socialističnih državah, posledice globalizacije svetovnega gospodarstva ter tehnološko in socialno okolje v manj razvitih evropskih, afriških in azijskih državah vplivajo neugodno tudi na Republiko Slovenijo. V Jugovzhodni Evropi je za Republiko Slovenijo še vedno prisotna določena stopnja varnostnega tveganja. Varnost Republike Slovenije je posredno odvisna od stanja v regiji. Zato si Slovenija, posebej v odnosih z državami, ki so nastale na območju nekdanje SFRJ, prizadeva za politično reševanje vseh odprtih vprašanj skladno z mednarodnim pravom. Oboroženi spopadi večjih razsežnosti, ki bi neposredno ogrozili tudi Republiko Slovenijo, so možni le ob pojavu globoke evropske ali svetovne krize, čeprav je možno poslabšanje varnostnih razmer v regiji jugovzhodno od ozemlja Republike Slovenije.

Nacionalnovarnostna politika Republike Slovenije je uravnotežena celota dejavnosti, programov in načrtov države za doseganje ciljev nacionalne varnosti. Sestavljajo jo zlasti zunanja politika, obrambna politika, politika zagotavljanja notranje varnosti, gospodarska politika, politika varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami ter politika varovanja in ohranjanja okolja in prostora, ob upoštevanju demografskih, socialno-zdravstvenih, znanstvenih, informativnih, tehnoloških in drugih vidikov.

Izhajajoč iz deklaracije o zunanji politiki Republike Slovenije (Uradni list RS, št. 108/99) je naloga zunanje politike zagotoviti varnost in blaginjo državljanov v pogojih miru in stabilnosti v Evropi ter svetu. Republika Slovenija se zavzema za mirno reševanje sporov in zavrača uporabo sile. Podpira nadzor oboroževanja, razoroževanja in neširjenja orožij za množično uničevanje ter spoštuje in podpira pravico narodov do samoodločbe. Zavzema se za krepitev sodelovanja in zaupanja

ter za celovito spoštovanje človekovih pravic, kot jih določajo mednarodne pogodbe oziroma mednarodno običajno pravo.

Obrambna politika je usmerjena v zagotavljanje obrambne sposobnosti države in v nadaljnji razvoj obrambnega sistema. Na področju vojaške in civilne obrambe si Republika Slovenija prizadeva doseči ustrezno pripravljenost, ki vključuje primerno opremljenost in usposobljenost Slovenske vojske ter subjektov civilne obrambe za opravljanje nalog, ki jih nalagajo tako vojaški, kot nevojaški viri ogrožanja. V okviru krepitve nacionalne varnosti države si Republika Slovenija z nadaljnjim izpolnjevanjem zahtevanih meril, prilagajanjem standardom NATO ter dejavno in konstruktivno vlogo v mednarodnih odnosih še naprej prizadeva za članstvo v NATO in s tem za vključitev v sistem kolektivne obrambe. V proces opremljanja Slovenske vojske in k dvigu obrambne sposobnosti države je potrebno v čim večji meri vključiti domačo industrijo in domače znanstvenoraziskovalne potenciale in jih ustrezno povezati s tujimi partnerji v okviru sodelovanja z zvezo NATO in Evropsko unijo.

Za zagotavljanje nacionalne varnosti Republika Slovenija organizira sistem nacionalne varnosti, ki temelji na pravnih, političnih, gospodarskih, materialnih, socialno-zdravstvenih, informacijskih, infrastrukturnih, znanstvenih, izobraževalnih in drugih zmogljivostih države. Pri tem ne zanemara pomena stopnje razvitosti varnostne kulture v družbi. Pravni temelj sistema nacionalne varnosti predstavljajo ustava, zakoni in drugi predpisi, sklenjene mednarodne pogodbe ter splošno veljavna načela mednarodnega prava.

Skladno s parlamentarno ureditvijo države so v upravljanje in vodenje sistema nacionalne varnosti vključeni zakonodajni in izvršilni organi oblasti. Državni zbor Republike Slovenije predstavlja institucionalno oziroma politično raven upravljanja sistema nacionalne varnosti. Državni zbor določa zakonske okvire in dolgoročne smernice razvoja nacionalnovarnostne politike ter s sprejemanjem državnega proračuna omogoča materialne možnosti za njeno uresničevanje. Državni zbor določa tudi strateške smeri zunanje, obrambne, notranjevarnostne, gospodarske, obveščevalne in varnostne politike ter drugih politik in preko pristojnih delovnih teles izvaja nadzor nad zakonitostjo dela obveščevalnih in varnostnih služb. Predsednik republike je po ustavi vrhovni poveljnik obrambnih sil Republike

Slovenije.

Vlada Republike Slovenije kot nosilka izvršilne veje oblasti skrbi za uresničevanje nacionalnovarnostne politike in delovanje sistema nacionalne varnosti na vseh področjih in ravneh. V ta namen sprejema potrebne politične, pravne, organizacijske in druge ukrepe.

Svet za nacionalno varnost deluje pri Vladi Republike Slovenije kot posvetovalni in usklajevalni organ za nacionalno varnost. Pristojen je za koordiniranje nacionalnovarnostne politike ter usmerjanje in koordiniranje dejavnosti, ki se izvajajo za zagotavljanje nacionalne varnosti. V vojni se lahko preoblikuje v državni operativni štab obrambe, ki operativno usklajuje vojaško in civilno obrambo ter izvajanje ukrepov zaščite in reševanja.

Obrambni sistem Republike Slovenije sestavljata vojaška in civilna obramba. Obrambni sistem Republike Slovenije izvaja vojaške, tehnološke, organizacijsko-tehnične, kadrovske, normativne, materialne in druge priprave za obrambo države. Predstavlja celoto mehanizmov, ki zagotavljajo varnost države na obrambnem področju. Namenjen je obrambi pred zunanjo vojaško agresijo in drugimi nasilnimi posegi tujih oboroženih sil zoper neodvisnost, samostojnost in ozemeljsko celovitost Republike Slovenije (Resolucija o strategiji nacionalne varnosti Republike Slovenije, Ur. l. RS, št. 56/2001).

4.2 ZAKON O OBRAMBI

Za potrebo moje diplomske naloge, si je nekoliko potrebno pogledati Zakon o obrambi (ZObr), ki ureja to področje. Pogledali, si bomo samo posamezne dele zakona, ki so potrebni za lažje razumevanje diplomskega dela in pa za preverjanje hipotez v sklepnem delu.

Tako zakon v prvem delu opredeljuje posamezne pojme in pa opredeljuje sam namen. V 2. členu tako pravi, da je temeljni namen obrambe odvratanje napada na državo ter obramba neodvisnosti, nedotakljivosti in celovitosti države. V 3. členu pa opredeljuje obrambni sistem in pravi, da obrambo države sestavljata vojaška in civilna obramba. Vojaško obrambo izvajajo samostojno ali v zavezništvu na podlagi mednarodnih pogodb, oborožene sile, ki jih sestavlja Slovenska vojska. Civilna obramba pa obsega ukrepe državnih organov in organov lokalne samouprave za delovanje v vojni, gospodarsko in psihološko obrambo ter druge nevojaške oblike obrambe. Vojaška in civilna obramba države pa tako tvorita celoto.

V 6. členu zakon opisuje vrste obrambnih dolžnosti, ki so: vojaška dolžnost, delovna dolžnost in pa materialna dolžnost. Materialno dolžnost bom podrobneje opisal v nadaljevanju naloge, ko bom pregledal Zakon o materialni dolžnosti. Za mojo nalogo je pomemben 7. člen, ki pravi da imajo državljani v vojnem stanju pravico, da se samoorganizirajo in vključijo v obrambo države. Ti državljani so se dolžni podrediti najbližjemu vojaškemu poveljstvu ali enoti, do tedaj pa zagotoviti enotno poveljevanje, nošenje oznak pripadnosti Slovenski vojski, odkrito nositi orožje in spoštovati mednarodno vojno in humanitarno pravo.

Zakon v 37. členu opredeljuje naloge Slovenske vojske, ki so izvajanje izobraževanja in usposabljanja za oboroženi boj in druge oblike vojaške obrambe, zagotavlja potrebno ali zahtevano pripravljenost, ob napadu na državo izvaja vojaško obrambo, ob naravnih in drugih nesrečah v skladu s svojo organizacijo in opremljenostjo sodeluje pri zaščiti in reševanju, izvršuje obveznosti iz mednarodnih pogodb. 38. člen pa opisuje sestavo vojske. Tako ima Slovenija stalno, mirnodobno in vojno sestavo. Vojna sestava obsega pripadnike stalne in mirnodobne sestave ter pripadnike rezervne sestave, razporejene v vojsko in materialna sredstva iz popisa.

40. člen govori o organizaciji vojske. Glede na namen je Slovenska vojska sestavljena iz sil za posredovanje, glavnih in dopolnilnih sil. Dopolnilne sile sestavljajo enote, organizirane po teritorialnem načelu. Namenjene so za bojni nadzor ozemlja, bojno zavarovanje objektov posebnega pomena za obrambo, oviranje, logistično oskrbo in druge naloge. Določene enote dopolnilnih sil zagotavljajo sprejem, nastanitev in po potrebi logistično podporo zavezniških sil.

47. člen opredeljuje opravljanje vojaške službe. Za preverjanje svojih tez ni pomembna stalna sestava, ampak samo rezervna sestava v katero bi lahko vključili posamezne slovenske lovce. Seveda pa se po lastni volji lahko vsak posameznik odloči tudi za profesionalno zaposlitev v Slovenski vojski. Tako člen pravi, da vojaško službo opravljajo pripadniki rezervne sestave, ki so sklenili z ministrstvom pogodbo o službi v rezervni sestavi. Kadar so vpoklicani na usposabljanje ali opravljanje vojaške službe. Pogodbo sklenejo na podlagi prostovoljne odločitve za najmanj pet let službe v rezervni sestavi.

Za nas je ravno tako pomemben 80. člen zakona, ki pravi, da imajo državljani v vojnem stanju pravico organizirati in izvajati različne nevojaške oblike obrambe, kot so bojkot, sabotaža, nespoštovanje odredb napadalca in druge. Državljeni se seznanjajo in usposabljujejo za nevojaške oblike obrambe na neobvezen način.

4.3 ZAKON O MATERIALNI DOLŽNOSTI

Zakon o materialni dolžnosti (ZMatD) določa vrste sredstev in opreme ter nepremičnin, za katere se lahko naloži materialno dolžnost za potrebe obrambe, varnosti, zaščite, reševanja in pomoči. Tako 2. člen tega zakona pravi, da so državljani, gospodarske družbe, zavodi in druge organizacije dolžne dajati za potrebe Slovenske vojske, enot za zveze, enote kurirske službe, ministrstva, pristojnega za obrambo, policije, ministrstev, vladnih služb in upravnih enot, organov lokalne skupnosti, Banke Slovenije, gospodarskih družb, zavodov in drugih organizacij, katerih dejavnost je po odločitvi Vlade Republike Slovenije posebnega pomena za obrambo, ter štabov, enot in služb Civilne zaščite, naslednja sredstva iz popisa: (1)

motorna vozila: motorna kolesa, kombinirana vozila, osebne avtomobile (samo terenske avtomobile), avtobuse, tovorna vozila, priklopna vozila, tovorna specialna vozila, vlečna vozila, delovna vozila; (2) delovne stroje in sredstva: viličarje različnih vrst in zmogljivosti, gradbene in inženirske stroje; (3) plovila: ladje, čolne in druga plovila morskega in rečnega prometa s pripadajočo opremo in orodjem; (4) zrakoplove vseh vrst; (5) vire električne energije (stacionarne in prenosne električne agregate) ter kemične vire toka (akumulatorje različnih vrst); (6) opremo v avtopralnicah, prenosne rezervoarje in posode za vodo ter druga sredstva in opremo, ki se lahko uporabi za radiološko, kemijsko, biološko dekontaminacijo; (7) motorne in električne žage, rezalke, traktorske priključke in druga sredstva ter opremo za tehnično reševanje. Za materialno dolžnost se šteje tudi začasna uporaba zemljišč ali objektov na katerih se izvaja mobilizacija Slovenske vojske, državnih organov in organov lokalnih skupnosti, vojaške vaje, vaje sil za zaščito, reševanje in pomoč, oziroma tistih, ki so potrebni za izvajanje zaščitnih ukrepov ob naravni ali drugi nesreči oziroma v vojnem ali izrednem stanju. Za materialno dolžnost se šteje v skladu s tem zakonom tudi namestitvev sredstev za opazovanje, obveščanje in alarmiranje na poslovnih ali drugih stavbah.

V skladu s 4. členom tega zakona se materialna dolžnost izvaja v skladu z zakonom v izrednem ali vojnem stanju, ob ogrožanju notranje varnosti oziroma ob naravni ali drugi nesreči, v miru pa le zaradi pregledov in vaj.

10. člen pa pravi, da se s sredstvi iz popisa popolnjuje manjkajoče število sredstev, ki jih uporabnik potrebuje po materialni formaciji ali organizaciji za delovanje v vojnem ali izrednem stanju, oziroma ob naravni ali drugi nesreči in jih ne more zagotoviti iz lastnih sredstev.

4.4 OBLIKOVANJE VOJAŠKE STRATEŠKE REZERVE - INTERVJU (VŠŠ)

V zvezi z načrti Slovenije o ureditvi varnostnega in obrambnega sektorja sem opravil tudi intervju z mag. Jože Jurša (Jurša 2009) o oblikovanju vojaške strateške rezerve (VŠŠ). V zvezi z načrti o oblikovanju VŠŠ sem mu zastavil najprej nekaj splošnih

vprašanj, ki sem jih kasneje navezal tudi na tematiko mojega diplomskega dela in nekoliko povezal tudi z lovstvom.

Pri Vojaški strateški rezervi gre za dve vprašanji:

- ponovna uvedba vseh sestavin obveznega služenja vojaškega roka (zdravniški pregled, nabor, služenje vojaškega roka)
- popolnjevanje slovenske vojske z vojaki iz obvezniškega sistema (za varovanje kritične infrastrukture, nadzor terena, idr. ter za popolnjevanje ostalih operativnih enot SV, v kolikor bi prišlo do izgub).

Na tem mestu se ne da povedati glede števila vojaškega osebja, je pa dejstvo, da bi najprej vpoklicali državljane ustrezne starosti, pozneje pa v primeru velikih potreb še višje letnike. Usposabljanje bi izvajali ustrezni častniki in podčastniki iz ustreznih organizacijskih enot SV, zveza slovenskih častnikov in delno tudi upokojenci (nekdanji pripadniki SV). Usposabljanje bi se izvajalo na zato rezerviranih prostorih, namestitve bi se izvajala v prilagojenih objektih, pri čemer bi se poleg namestitve uporabljala še druga sredstva po zakonodaji o materialni zagotovitvi.

Oblikovanje vojaške strateške rezerve je načrtovano v dveh letih od sprejetja odločitve Državnega zbora o ponovni uvedbi vseh sestavin obvezniškega sistema popolnjevanja SV. To pomeni, da morajo že v miru biti zagotovljeni vsi organizacijski in materialni pogoji, da bi lahko v tako kratkem času uvedli vse sestavine obvezniškega sistema. Predviden je vpoklic vojaških obveznikov ter nekatere strukture nekdanjih pripadnikov slovenske vojske kot izvajalce usposabljanja ter za logistično in drugo zagotovitev.

V Sloveniji veliko civilnih oseb poseduje orožje. Glede na pogoje, ki jih je potrebno izpolniti pred pridobitvijo orožne listine lahko sklepamo, da so osebe usposobljene za ravnanje z orožjem. Pa je bilo zanimivo vprašanje ali je v katerih načrtih za krizne in izredne razmere predvidena uporaba orožja v civilni lasti (s tem tudi lovskega orožja) za potrebe obrambe. In ali je predvidena uporaba ostalih znanj²¹, ki jih posedujejo slovenski lovci in izhajajo iz njihove dejavnosti.

---

²¹ Posest orožja, poznavanje ravnanja z orožjem, odlično poznavanje terena po celotnem območju Republike Slovenije, saj se dnevno gibljejo po terenih kjer se drugi ljudje ne, poznavanje osnov preživetja, zagotovitev prehrane, obdelave mesa idr.

Uporaba civilnega orožja v načrtih ni predvidena, je pa posreden pozitiven učinek takšnih oseb, saj si je potrebno zamišljati položaj čez recimo 20 let, ko ljudje verjetno ne bodo dosti kaj razmišljali o vojaščini in vojski. Tudi uporaba ostalih znanj slovenskih lovcev ni predvidena. Uporabiti lovsko orožje v te namene tudi ni enostavno, saj je potrebo izpolnjevati pogoje mednarodnega prava in bi prišlo v poštev le v najtežji situaciji, ko bi država dejansko že razpadla.

Na področju sodelovanja s civilnimi organizacijami in civilnim osebjem vojska dela premike, morala pa bi narediti še več. Saj vidimo, da sistem zaščite in reševanja vključuje v svoje delovanje številne druge civilne organizacije, vojska pa še vedno daje občutek, da je zaprta organizacija.

Pri konceptu VSR se izhaja iz dveh problemov:

- kako med mladimi (in ljudmi nasploh) vzdrževati domoljubje
- kako med ljudmi vzdrževati minimum vojaških znanj.
-

Pri tem si je potrebno predstavljati položaj čez 20-30 let, ko bi ljudje pozabili na vojaščino. Neposredno ni smiselno povezovati vključenosti civilnih potencialov v obrambo, je pa to pozitiven prispevek k podpori ponovne uvedbe vojaške dolžnosti. Tudi osamosvojitvena vojna je pokazala domoljubje in pripravljenost lovcev braniti domovino.

5 STRELNO OROŽJE MANJŠEGA KALIBRA, ZAKONODAJA O OROŽJU IN SLOVENSKI LOVCI

Lahko orožje predstavlja resno grožnjo človekovi varnosti. Lahko ga razvrstimo med vodeno²² lahko orožje in nevodeno²³ lahko orožje. Za potrebo naše naloge je pomembno samo nevodeno lahko orožje (orožje manjšega kalibra), ki je lahko legalno dostopno širši množici ljudi pod določenimi pogoji.

Poglejmo si nekatera pomembna dejstva:

- najmanj 51 držav proizvaja lahko orožje
- najmanj 31 držav proizvaja lahko orožje z licenco, 26 dodatnih držav pa proizvaja lahko orožje tujega izvora brez kakršne koli licence, s pretečeno licenco ali v nejasnih situacijah glede licenc
- lahko orožje je postalo bolj smrtonosno, lažje prenosljivo, cenejše in z daljšim rokom trajanja
- nekatero lahko orožje je v določenih državah brez težav dostopno tudi civilistom (Small Arms Survey 2008, 7-8).

Vlade se še niso popolnoma dogovorile o definiciji kaj bi sploh naj bilo lahko orožje. Razlike se pojavljajo pri razlikovanju med civilnim in vojaškim orožjem in v tem ali šibrenice in lovsko orožje štejemo med lahko orožje. Najprej so orožje delili le v dve kategoriji in sicer na orožje za množično uničenje in pa konvencionalno orožje. Kasneje pa so to praznino le nekako zapolnili in klasificirali lahko orožje kot revolverje, polavtomatske pištole, puške in karabinke, mitraljeze, brzostrelke in jurišne puške. Vključuje pa tudi naslednjo orožje v njeni lahki kategoriji:

- težke mitraljeze
- montirne metalce granat
- prenosne protiletalske puške
- prenosne proti tankovske puške

---

²² Vodeno lahko orožje je orožje pri katerem lahko izstreljek po sami izstrelitvi usmerjamo proti cilju. Pot izstrelka lahko vodi sam strelec ali pa avtomatiziran sistem. Slabost pri tem, ko izstreljek vodi vojak je v tem, da je med vodenjem tudi on sam lahka tarča za nasprotnika (Small Arms Survey 2008, 16).

²³ Od vodenega lahkega orožja se razlikuje po tem, da po izstrelitvi ne moremo več kontrolirati poti izstrelka. Vendar to ne pomeni, da je nevodeno orožje manj natančno od vodenega. Nevodeno orožje doseže svoj cilj preko direktnega ali indirektnega ognja (Small Arms Survey 2008, 20).

- breztrzajne puške
- prenosni proti tankovski raketni sistemi
- prenosni protiletalski raketni sistemi
- minometi kalibra do 100mm (Small Arms Survey 2008, 8-9).

5.1 PEHOTNA OBOROŽITEV

V tem poglavju bom nekoliko podrobneje opisal posamezno pehotno oborožitev, ki se uporablja v vojski, jo pa na podlagi zakonov lahko pod določenimi pogoji posedujejo tudi civilne osebe. Ob tem pa bom izpustil določeno orožje, ki je v uporabi samo v vojski in si ga civilisti legalno ne morejo lastiti. Tako bom v tem delu poizkušal najti neke vzporednice med orožjem, ki je v uporabi v vojski in orožjem, ki je v uporabi pri civilistih za različne namene²⁴.

5.1.1 Pištole in revolverji

Danes je v svetu v rabi približno 200 različnih vrst in podvrst vojaških pištol in precej manj revolverjev²⁵, projektiranih in izdelanih na podlagi različnih taktično-tehničnih zahtev. Vsem je skupno to, da so najmanjša in najlažja pehotna (samo)obrambna orožja, da jih uporabniki praviloma nosijo na pasu ob boku (ali v zaščitnem jopiču) ter, da jih lahko tudi v majhnih prostorih hitro in preprosto pripravijo in navsezadnje uporabijo samo z eno roko (Žabkar 2007, 62-63).

Nekatere skupne značilnosti pištol in revolverjev:

- učinkovit domet je od 30 do 50m,
- imajo nizke količnike med dolžino cevi in kalibrom²⁶,
- namenjene so za samoobrambo posameznika oziroma za bližinski boj,
- zaradi majhne mase in težke krogle imajo relativno močan trzaj, ki otežuje natančno merjenje pri hitrejšem zaporednem streljanju,

²⁴ Lovsko orožje, športno orožje, varnostno orožje, orožje, ki ga imajo civilne osebe samo v posesti in nimajo pravice do prenašanja ipd.

²⁵ Revolverji niso splošno razširjena oziroma formacijska vojaška oborožitev.

²⁶ Zaradi tega dejstva jih tudi imenujemo kratkocevno orožje.

- zaradi kratkih cevi in majhne smodniške polnitve nabojev imajo krogle relativno nizke začetne hitrosti, ki so še nekoliko nižje pri revolverjih kot pri pištolah.

Razlike v delovanju sistema pri pištolah in pri revolverjih:

- polavtomatske pištrole so orožja pri katerih se energija sproščenih smodniških plinov uporablja za potiskanje zaklepa v zadnji položaj, napenjanje vzmeti sprožilnega mehanizma, samodejen izmet praznega tulca ter pri vračanju zaklepa za samodejno polnjenje celi v z novim nabojem iz okvirja v ročaju pištrole,

- pri polavtomatskih sistemih poznamo 3 načine proženja: 1. z enojnim delovanjem sprožilca, pri katerem je treba pred prvim strelom ročno napeti udarno kladiVICE (pri revolverjih pred vsakim strelom), 2. z dvojnimi delovanjem sprožilca, pri katerem je treba za natančen strel ročno napeti kladiVICE ali pa se lahko takoj sproži z močnim pritiskom na sprožilec (pri čemer je zaradi potrebne sile proženja strel manj natančen) in 3. z izključno dvojnimi delovanjem sprožilca, pri katerem je možno sproženje le z močnim pritiskom sprožilca, ne pa tudi z ročnim napenjanjem kladiVICE,

- v nasprotju z revolverji, ki imajo naboje v bobnu, jih imajo pištrole v ploščatem okvirju in pri njih se trzaj uporablja za izmet praznega tulca ter ponovno polnjenje z novim nabojem, zato lahko s pištolami streljamo veliko hitreje imajo pa tudi do tri in večkratno kapaciteto nabojev od revolverjev,

- revolverji so enostavnejši in praviloma težji od pištol,

- prednost revolverjev pa je v hitrejšem odpravljanju morebitnega zastoja (če se naboj ne aktivira, se s pritiskom na sprožilec zavrti boben in že je naslednji naboj pripravljen za izstrelitev, pri pištoli pa je napako potrebno ročno odpraviti), nižja cena, lažje vzdrževanje in pa da močna konstrukcija omogoča uporabo močnega streliva (magnum nabojev) (Žabkar 2007, 63-72).

Zanimivo je, da so kalibri pri pištolah in revolverjih v bistvu enaki že vrsto let (vse od prve in druge svetovne vojne). Tako se na zahodu še vedno uporablja večinoma naboj 9x19, na vzhodu pa 9x18. Redkeje ampak ravno tako pa se uporabljajo še drugi naboji kot sta recimo 7,62x25 in pa 11,43x23. Najbolj razširjen naboj za pištrole je 9x19 (ima pa tudi druga poimenovanja, kot so: 9mm Parabellum, 9mm Luger in pa 9mm NATO), ki je bil razvit in predstavljen že daljnega leta 1902 v Nemčiji in je bil namenjen za njihove pištrole Luger. Najdlje časa je bil uporabljen v zahodnoevropskih državah, kasneje pa so ga prevzeli tudi v Združenih državah Amerike, ki so prej

uporabljale naboj 11,43x23 (poznani tudi kot .45 ACP ali .45 Auto). V pištolah je možno uporabiti več vrst streliva, tako poznamo: 1. za bakrom oplašene svinčene krogle (FMJ), 2. deformacijske krogle, 3. razpadajoče krogle, 4. prebojen krogle, ipd. Ob tem je potrebno poudariti, da se identični kalibri in tudi sami tipi pištol (Beretta 92 FS, ČZ model 75, Glocki različnih tipov, Browning M 1903, idr.) pojavljajo tako v službenem orožju (vojska, policija in ostali organi) kot tudi v civilnih rokah (lovci, športniki, varnostno orožje ipd.). S tem, da je pri lovskem orožju prepovedana uporaba polno oplaščenih nabojev, pri lovu je dovoljena izključno uporaba nabojev z razširnim (ekspanzijskim) učinkom²⁷, lahko pa ostalo strelivo uporabljajo pri vadbi streljanja na tarčo.

5.1.2 Puške

Puške so najmnožičnejša pehotna strelna orožja z izžlebljenimi cevmi, ki jih uporabljajo posamezniki pri izvajanju osnovnih nalog pehote. Namenjene so predvsem za onesposobitev ali fizično uničenje nasprotnikovih vojakov in manjših skupinskih ciljev (mitraljeških ali minometnih posadk ipd.) v bližnjem boju. Po stopnji avtomatizacije polnjenja orožja se delijo na repetirke, polavtomatske (samopolnilne) in avtomatske puške; po kalibru, ki ga uporabljajo, pa na puške majhnega kalibra (od 4,7 do 6mm), srednjega kalibra (od 7,62 do 8mm) in velikega kalibra (od 9 do 14,5mm). Učinkovit domet sodobne puške pri streljanju na standarden posamični cilj (kot je npr. nasprotnikov pešak, ki nepremično stoji ali se zravnano giblje) je v večini primerov 400m, pri streljanju na skupinske cilje (oddelek vojakov na pohodu, posadka minometa pri premiku na bojni položaj ipd.) pa do 1000m (Žabkar 2007, 129).

Risanica je zasnovana tako, da je z njo mogoče natančno izstreliti en sam močan naboj (naenkrat). V cevi so risi ali brazde v obliki navoja, po katerih se ob sprožitvi krogla vrti okoli svoje osi, zaradi česar je strel natančnejši. Trenja in vibracije so precejšnji, zato je risanica izdelana iz debelega jekla in je precej težka (v primerjavi s šibrenicami) (Hansen-Catta 2003, 380).

---

²⁷ 4. člen Pravilnika o vrstah in moči lovskega orožja, načinu zasledovanja ranjene ali obstreljene živali ter višini škode na divjadi, ki je povzročena s protipravnim lovom (Uradni list št. 73, 1. 8. 2005).

Zgodovinski razvoj kaže na to, da so puškam postopno zmanjševali maso, večali hitrost in natančnost streljanja ter učinkovit domet. Kalibri pušk so se razvojno ves čas zmanjševali. Danes se večinoma uporabljajo kalibri od 5,45 do 7,62mm, če še specialne puške (šibrenice, ostrostrelne) imajo večje kalibre (od 15 do 20mm). Do prve svetovne vojne so od konstruktorjev pušk pričakovali orožja, katerih izstrelki bodo ob zadetku ubili nasprotnikovega vojaka in konja. Konji tehtajo do 600kg in so odpornejši od ljudi, zato so konstruktorji lahko tej zahtevi ugodili le s težkimi krogli z visoko začetno hitrostjo. Iz tistega obdobja so ostali znani naboji s težkimi krogli in dolgimi tulci, kot so švedski mauser 6,5x55, španski 7x57, francoski 7,5x54, ameriški .270 winchester (6,85x63) in .300 winchester magnum (7,62x66), ruski 7,62x54 R, nemški 7,92x57 idr. Tukaj spet lahko najdemo vzporednice z lovskim orožjem, saj je veliko teh kalibrov še danes prisotnih in v uporabi v lovskih vrstah. Vsi naboji so bili najprej izdelani za vojaške namene, kasneje pa so jih za svoje prevzeli še drugi uporabniki (Žabkar 2007, 129-130).

V rabi so tri vrste zaklepov. Pri vzvodnih repetirkah se izmet praznih tulcev in polnjenje z novim nabojem odvija tako, da strelec potiska poseben vzvod od sebe in nato k sebi; pri valjastih zaklepih pa to izvaja s premikanjem vrtljivega ali poteznega premovlečnega zaklepa; pri poteznih repetirkah se to doseže tako, da se vleče k sebi in od sebe podcevno cevasto nabojišče (po tem »pumpanju« so puške imenovali »pumparice«. Ravno tako so vse te vrste pušk glede na delovanje zaklepa uporabljane pri lovu, najpogostejše pa so puške z valjastim zaklepom.

Repetirne puške pa po hitrosti streljanja precej zaostajajo za avtomatskim orožjem, tako so se pojavile potrebe po izboljšanju te lastnosti. Tej potrebi je sledil razvoj, ki je pripeljal do pojava polavtomatskega orožja²⁸, ki pa na začetku zaradi določenih pomanjkljivosti (draga izdelava, nezanesljivo delovanje, ipd.) ni bilo prav dobro sprejeto. Bolj množično je bilo polavtomatsko orožje v uporabo sprejeto v obdobju druge svetovne vojne. Vendar pa uporaba ni trajala dolgo, saj so jih v kasnejšem času dokaj hitro nadomestile veliko lažje avtomatske jurišne puške. Izjema so bile le

---

²⁸ Polavtomatsko orožje je ravno tako po 44. členu Zakona o lovu dovoljeno uporabljati pri lovu. Vendar zakon določa, da je prepovedano uporabljati polavtomatsko orožje katerega nabojnik je možno polniti z več kot dvema nabojema. Nabojnik mora biti v lovskem polavtomatskem orožju omejen na največ 2 naboja.

Združene države Amerike, ki so vrsto let v svoji oborožitvi uporabljale zelo učinkovito polavtomatsko puško Garand M1 v kalibru 7,62x63 (drugo poimenovanje je .30-06 Springfield, ki je zelo razširjen tako med lovci po vsem svetu, kot med lovci v Sloveniji). Kakorkoli pa se glede na zgodovinska dejstva repetirno in polavtomatsko orožje lahko, kljub sodobnim trendom in razvoju avtomatskih jurišnih pušk, uporablja pri bojevanju.

5.1.3 Ostrostrelne puške

Ostrostrelne puške so posebne, tovarniško zelo natančno izdelane ter nato še posebej strogo preizkušene puške, opremljene z optično ali (in) optoelektronsko namerilno napravo. Uporabljajo jo ostrostrelci, ki v bojnih enotah delujejo praviloma v parih (eden opazuje in prepoznava cilje, drugi strelja). Namenjene so predvsem za uničevanje pomembnih posameznikov na prvi bojni črti (poveljnikov, opazovalcev, mitraljezcev, kurirjev idr.). Osnovne lastnosti, po katerih se razlikujejo od drugih pušk, so: (1) majhna slika raztrosa izstrelkov, (2) posebno, zelo kakovostno strelivo in (3) zelo natančne namerilne naprave. Ostrostrelne puške srednjega kalibra – najbolj razširjeno ostrostrelno orožje – morajo biti tako natančne, da omogočijo ostrostrelcu na razdalji 300m že s prvim strelom s vsaj 95-odstotno verjetnostjo zadeti nepremični cilj v velikosti glave, na 600m pa z enako verjetnostjo stoječega vojaka (Žabkar 2007, 166-167).

Glede na kaliber jih delimo na ostrostrelne puške malega, srednjega in velikega kalibra. Glede na delovanje pa na repetirke ali polavtomatske puške. Puške velikega kalibra se imenujejo tudi antimaterialne puške, pri čemer že samo ime pove, da so namenjene uničevanju tehničnih sklopov²⁹. V takem orožju se uporabljajo posebej natančni naboji, ki so izdelani posebej za preciznost in so tudi precej dražji od navadnih nabojev. V ostrostrelnih puškah se najpogosteje uporabljajo tradicionalni dolgi in močni naboji, ne pa sodobni naboji jurišnih pušk. Tako je najpogostejši naboj za ostrostrelne puške 7,62x51 (NATO, ali druga oznaka .308 winchester), ki je zelo pogosto strelivo tudi v lovskem orožju in ga poseduje tudi veliko število slovenskih

---

²⁹ Radarskih anten, optoelektronskih namerilnih naprav, oklepni ciljev, namerilnih naprav na tankih ipd. (Žabkar, 2007: 176).

lovcev. Ravno tako bi lahko vzporednice med ostrostrelnimi puškami in lovci potegnili v tem, da ima tudi velika večina lovskih pušk montirane različne optične naprave, nekateri lovci pa uporabljajo tudi puške z »match«³⁰ cevjo, ki je še bolj precizna in jih uporabljajo tako pri lovu kot tekmovanju v streljanju. V Ruski federaciji ravno tako uporabljajo star preizkušen naboj, ki so ga uporabljali že v drugi svetovni vojni in sicer 7,62x54 R. Vojske uporabljajo tudi precej močnejše naboje, ki pa so v lovstvu in civilnih rokah precejšnja redkost. Ti naboji pa so, ruski 12,7x107 in ameriški 12,7x99, izjemoma pa se uporabljajo tudi naboji 20mm.

5.1.4 Šibrenice

Šibrenica je najbolj razširjeno lovsko orožje. Sestavljena je iz ene ali dveh gladkih cevi iz jekla, ki usmerjata snop šiber iz naboja, ko zletijo iz puške zaradi eksplozije smodnika. Poznamo pa več vrst lovskih šibrenic in sicer dvocevke z naveznjenima³¹ ali priveznjenima³² cevema, prelamače³³ ali pumparice, enocevke in polavtomatske (Hansen-Catta 2003, 376-378).

Vojaške šibrenice se razlikujejo od drugih vojaških pušk po tem, da so gladkocevne, robustnejše, da lahko za streljanje po potrebi uporabljajo naboje s homogenimi kompaktnimi izstrelki (slug) ali pa razpršene naboje s šibrami in da je zmogljivost njihovega nabojnika za strelivo praviloma večja kot pri tistih šibrenicah, ki jih uporabljajo lovci ali policisti. Uvrščene so med orožja za lahko podporo, kar pomeni, da z njimi ni oborožen vsak vojak, ampak le po eden v bojni skupini. Učinkovit domet vojaških šibrenic je veliko manjši od dometa pušk (ne presega 150m), a so se obdržale zaradi visoke gostote izstrelkov, ki jih dosegajo pri streljanju z njimi. Praviloma so kalibra 12, kar ustreza premeru cevi 18,51 mm in pomeni, da bi bila, če bi izstreljevala kompaktno svinčeno kroglo, njihova masa 37,5 g; to ustreza masi 11 krogel, izstreljenih iz puške kalibra 5,56 mm. Prav zaradi velike mase izstrelka lahko v šibrenicah uporabljajo zelo različne naboje (Žabkar 2007, 174).

---

³⁰ Pri puškah z match cevjo ima le ta precej večji premer od pušk z navadno cevjo. Debelejša cev je primernejša, saj se počasneje segreva in tako ne gubi svojih karakteristik tako hitro kot navadna cev, ki se ob zaporednem streljanju hitro pregreje. S tem je puška nekoliko težja in stabilnejša.

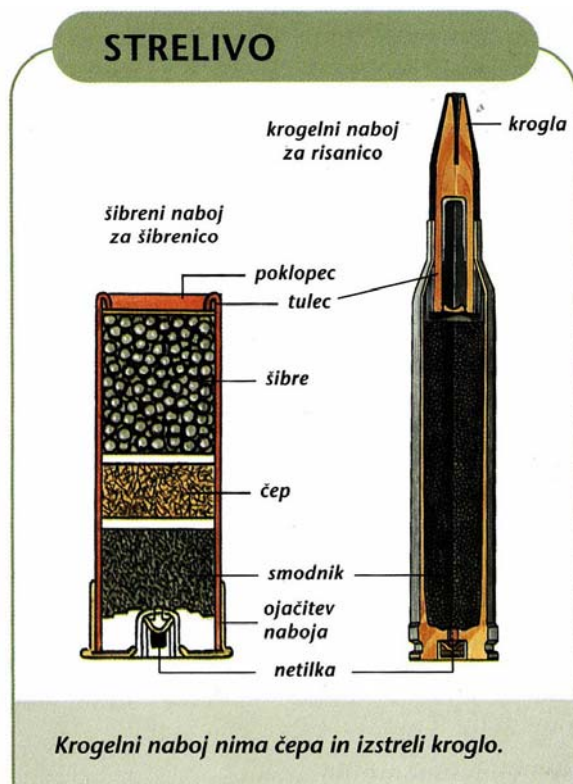
³¹ Naveznjene cevi ima, ko je ena cev nad drugo.

³² Priveznjene cevi ima, ko sta cevi ena zraven druge.

³³ Prelamače so puške, ki se praznijo in ponovno polnijo s prelomom cevi.

Dandanes šibrenice uporabljajo predvsem specialne vojaške enote, ki izvajajo bližnji boj. Zdajšnje vojaške šibrenice imajo praviloma naboje s tulcem, dolgim 70mm. Tulec novega, še močnejšega naboja (magnum) je dolg 76mm, napolnjen pa s 35g šiber. Ob tem velja omeniti, da se v lovskem orožju ravno tako uporabljajo naboji enakega kalibra kot je najpogostejši pri vojaških šibrenicah. Tudi dolžine tulcev so enake in variirajo od 65 mm do 76 mm (magnum), na izbiro pa je zelo širok spekter premera šiber in sicer vse od 1,8 mm do 9 mm in pa naboj v katerem je samo ena krogla velike mase in premera³⁴. Dejstvo pa je, da je najpogostejša vrsta šibrenic v lovskih rokah dvocevno orožje, redkeje se uporabljajo polavtomatske šibrenice, še redkeje pa šibrenice, ki se polnijo z vzvodom (t.i. »pumparice«). V uporabi pa so tudi številni drugi kalibri vse od 8 pa do 36, vendar je najpogostejši prav 12, potem pa mu sledita 16 in pa 20, ki imata nekoliko manjše premere.

Slika 5.1: Primerjava med šibrenim nabojem za puške z gladko cevjo in krogelnim nabojem za puške z risano cevjo.

Vir: Hansen-Catta (2003, 379).

³⁴ Po 4. členu Pravilnika o vrstah in moči lovskega orožja, načinu zasledovanja ranjene ali obstreljene živali, ter višini škode na divjadi, ki je povzročena s protipravnim lovom je s takim nabojem dovoljeno loviti le divjega prašiča.

5.2 ZAKON O OROŽJU

Po tem zakonu se orožje razvršča v različne kategorije. Tako zakon v 3. členu opredeljuje v katero kategorijo spada določeno orožje.

Kategorija A: 1. eksplozivni vojaški izstrelki in lanserji; 2. avtomatsko strelno orožje; 3. orožje, prikrito v druge predmete; 4. strelivo z eksplozivnim ali vnetljivim učinkom in nedelaborirani izstrelki za tako strelivo; 5. strelivo za pištole in revolverje s kroglo, ki ima razširni (ekspanzijski) učinek in krogle za tako strelivo, razen streliva za lovsko ali športno orožje za osebe, ki imajo pravico do tega orožja; 6. vojaško orožje; 7. eksplozivno orožje in njegovi deli; 8. hladno orožje; 9. posebna oprema za orožje; 10. orožje, ki je izdelano ali predelano brez dovoljenja za promet z orožjem, razen orožja iz 4. in 7. točke kategorije D.

Kategorija B: 1. polavtomatsko ali repetirno kratkocevno strelno orožje; 2. enostrelno kratkocevno orožje s centralno udarno iglo; 3. enostrelno kratkocevno orožje za strelivo z robnim vžigom, s skupno dolžino do 28 centimetrov; 4. polavtomatsko dolgocevno strelno orožje z nabojnikom in ležiščem naboja za več kot tri naboje; 5. polavtomatsko dolgocevno strelno orožje z nabojnikom in ležiščem naboja za največ tri naboje, pri katerem je nabojnik snemljiv, oziroma ni gotovo, ali je orožje takšne konstrukcije, da ga je mogoče z običajnim orodjem predelati v več kot tristrelno orožje z enim polnjenjem; 6. repetirno in polavtomatsko dolgocevno strelno orožje z gladko cevjo dolžine do 60 centimetrov; 7. polavtomatsko strelno orožje za civilno uporabo, ki je podobno avtomatskemu strelnemu orožju.

Kategorija C: 1. repetirno dolgocevno strelno orožje, ki ni zajeto v 6. točki kategorije B; 2. dolgocevno orožje z eno ali več enostrelnimi risanimi cevmi; 3. polavtomatsko dolgocevno strelno orožje, ki ni zajeto v točkah 4 do 7 kategorije B; 4. enostrelno kratkocevno orožje za strelivo z robnim vžigom in s skupno dolžino nad 28 centimetrov.

Kategorija D: 1. enostrelno dolgocevno orožje z eno ali več gladkimi cevmi; 2. plinsko orožje; 3. reprodukcije strelnega orožja, pri katerem se ne uporablja enovitega naboja; 4. možnarji; 5. staro orožje; 6. zračno orožje; 7. orožje s tetivo; 8. električni paralizatorji; 9. razpršilci.

Orožje iz prejšnjega odstavka se glede pravic in obveznosti posameznikov, pravnih oseb in podjetnikov razvršča:

- iz kategorije A in iz kategorije B 7. točka v **prepovedano orožje**;
- iz kategorije B 1. točka do vključno 6. točke ter iz kategorije C in iz kategorije D 1. točka v dovoljeno **orožje za katerega je potrebno predhodno dovoljenje**;
- iz kategorije D 2. točka do vključno 5. točke v **dovoljeno orožje, ki ga je potrebno prijaviti**;
- iz kategorije D 6. točka do vključno 9. točke v **drugo dovoljeno orožje, za katero ni potrebno posebno dovoljenje**.

Za orožje se šteje tudi strelivo, deli streliva in deli orožja, če ni s tem zakonom drugače določeno.

V 14. členu pa zakon določa pogoje za izdajo orožne listine posamezniku. Tako pravi, da se posamezniku izda orožna listina za orožje kategorij B in C, ter za orožje iz 1. do 5. točke kategorije D v skladu s pravicami in obveznostmi, ki izhajajo iz orožne listine in ob upoštevanju pogojev iz tega člena. Izpolnjevati mora naslednje pogoje: 1. da je dopolnil 18 let; 2. da ni zadržkov javnega reda; 3. da je zanesljiv; 4. da ima upravičen razlog za izdajo orožne listine; 5. da ima opravljen zdravniški pregled (opravljanje zdravniškega pregleda podrobneje ureja Pravilnik o zdravniških pregledih posameznikov za ugotavljanje zdravstvene zmožnosti za posest in nošenje orožja); 6. da je opravil preizkus znanja ravnanja z orožjem. Ne glede na ta določila pa se posamezniku, ki je uveljavil pravico do ugovora vesti po posebnih predpisih, ne izda orožna listina.

Po 17. členu tega zakona je en izmed upravičenih razlogov za izdajo orožne listine, če prosilec predloži dokazilo, da je upravičen do lovskega orožja po predpisih o lovstvu.

Pred nabavo orožja je posameznik dolžan opraviti preizkus znanja o ravnanju z orožjem, tako zakon v 19. členu določa, da se znanje o ravnanju z orožjem dokazuje s potrdilom o opravljenem preizkusu. Šteje se, da ima opravljen preizkus znanja o ravnanju z orožjem posameznik, ki je opravil preizkus znanja o ravnanju z orožjem v skladu s predpisi, ki urejajo nošenje orožja v državnih organih, član lovske družine in drugi posamezniki z opravljenim lovskim izpitom. Za ostale posameznike pa program teoretičnega in praktičnega preizkusa predpiše minister pristojen za notranje zadeve.

5.3 ZAKON O DIVJADI IN LOVSTVU

Zakon o divjadi in lovstvu (ZDLov-1) pravi, da je lov iskanje, opazovanje, zasledovanje, vabljenje in čakanje divjadi s ciljem upleniti divjad ali odloviti divjad živo ter pobiranje divjadi ali njenih delov.

Lovišča lovskih družin ali lovišč s posebnim namenom se razprostirajo po celotnem ozemlju republike Slovenije, razen nekaterih izjem. Tako zakon v 10. členu določa kaj spada in kaj ne spada v lovno površino: (1) nelovne površine so: površine, kjer je iz naravovarstvenih razlogov trajno prepovedan lov na vse vrste divjadi; površine naselij in zaselkov; javni in zasebni parki ter pokopališča; vrtovi, nasadi, sadovnjaki, drevesnice in intenzivne kmetijske kulture, ograjeni z ograjo, ki ne dovoljuje prehoda zajcu ali parkljasti divjadi; z ograjo obdani industrijski in drugi objekti; površine vseh vrst obor, razen lovni; otroška in športna igrišča, redno obiskovana in označena sprehajališča, kopališča in podobni objekti; površine, na katere dostop ni dovoljen; površine vseh javnih cest, prog in druge tovrstne površine. (2) V lovno površino se razen površin iz prejšnjega odstavka, štejejo vse površine, vključno s tistimi, na katerih je zaradi ohranitve določenih vrst divjadi začasno prepovedano loviti.

44. člen zakona pa opredeljuje prepovedi pri lovu. Tako bomo za potrebo moje naloge pogledali samo prepovedi, ki se nanašajo na lovčevo orožje in uporabo le tega: prepovedano je uporabljati lovsko orožje na skupinskih lovih bližje kot 50m od naselij in zaselkov; uporabljati pri lovu orožje in naboje manjše moči, kot je predpisano; uporabljati pri lovu kratkocevno strelno orožje, razen za usmrtilni strel ranjene, bolne ali onemogle divjadi in za obrambo pri iskanju obstreljene nevarne divjadi; uporabljati pri lovu polavtomatsko orožje, katerega nabojnik je mogoče napolniti z več kot dvema nabojema;

V 60. členu zakona je predpisana pravica do udejstvovanja v lovu. Tako imajo pravico udejstvovanja v lovu in s tem tudi pravico do nabave orožja iz tega naslova v Republiki Sloveniji: državljan oziroma državljanica Republike Slovenije ali tuji državljan oziroma tuja državljanica s stalnim prebivališčem v Republiki Sloveniji (v nadaljnjem besedilu: lovec oziroma lovka), ki ima opravljen lovski izpit in veljavno lovsko izkaznico ali je zaposlen oziroma zaposlena v lovišču s posebnim namenom.

Kdor nima lovskega izpita, sme loviti le v spremstvu osebe, ki ima lovski izpit in veljavno izkaznico ali je zaposlen oziroma zaposlena v lovišču s posebnim namenom.

61. člen zakona govori o lovskem izpitu: (1) Opravljanje lovskih izpitov organizira Zveza. Lovski izpit opravljajo kandidati oziroma kandidatke (v nadaljnjem besedilu: kandidat) pred izpitnimi komisijami, ki jih imenuje minister; (2) Kandidati za lovski izpit so lovski pripravniki oziroma lovske pripravnice, ki so pod vodstvom mentorja oziroma mentorice v lovišču ali v lovišču s posebnim namenom opravili pripravniško dobo v trajanju najmanj enega leta ter obiskovali tečaj usposabljanja, za katerega so program skupaj pripravili Zveza, Zavod in pedagoške ustanove. Lovski pripravnik oziroma lovska pripravnica ima pravico do orožne listine v skladu s predpisi o orožju; (3) Lovski izpit obsega praktični in teoretični del ter je javen. Pogoj za opravljanje teoretičnega dela je uspešno opravljeni praktični del izpita; (5) O uspešno opravljenem lovskem izpitu izda izpitna komisija kandidatu spričevalo o opravljenem lovskem izpitu na obrazcu, ki ga izda minister. Spričevalo o opravljenem lovskem izpitu je dokument, ki dokazuje upravičenost do pridobitve lovske izkaznice; (6) Osebam, ki so na srednji gozdarski šoli ali na visoki strokovni šoli oziroma univerzi uspešno opravile izpit s področja biologija in ekologija prosto živečih živali, patologija divjadi ali lovstvo, ni potrebno opravljati teoretičnega dela lovskega izpita, morajo pa opraviti praktični del izpita v lovišču oziroma lovišču s posebnim namenom v trajanju najmanj šest mesecev in preizkus znanja o ravnanju z orožjem v skladu s predpisi o orožju.

Pomemben del lovstva je tudi lovska čuvajska služba. Tako zakon v 73. členu opredeljuje pooblastila lovskega čuvaja, ki so kar široka:

(1) Lovski čuvaj je med opravljanjem svoje službe pooblaščen da:

- osebe, ki so kršile ali nameravajo kršiti določila tega zakona ustaviti, preveriti njihovo istovetnost ter o kršitvah obvesti upravljavca, lovskega inšpektorja, po potrebi pa tudi pristojni organ za notranje zadeve;
- osebam, ki se nahajajo z orožjem oziroma lovskimi pripravami v lovišču s posebnim namenom ali lovišču in nimajo pravice udejstvovanja v lovu, začasno odvzame orožje ali lovske priprave ter osebe privede in odvzete predmete izroči pristojnemu organu za notranje zadeve;

- v primerih, ko obstajajo razlogi za sum, da so dokazi o kršitvah določil tega zakona skriti v vozilih ali prtljagi, zahteva njihovo izročitev in obvesti pristojni organ za notranje zadeve;

- pri opravljanju lovsko-čuvajske službe nosi lovsko orožje v skladu s predpisi o orožju.

Lovski čuvaj sme lovsko orožje uporabiti v samoobrambi v skladu s predpisi.

(2) V primerih, ko bi zaradi obveščanja pristojnega organa za notranje zadeve oziroma lovskega inšpektorja z odlašanjem takojšnjega ukrepanja nastala nevarnost za zdravje in življenje ljudi, je lovski čuvaj pooblaščen ukrepati po lastnem preudarku. V takem primeru pa prevzame tudi odgovornost za umestnost storjenih ukrepov.

5.3.1 Pravilnik o vrstah in moči lovskega orožja, načinu zasledovanja ranjene ali obstreljene živali ter višini škode na divjadi, ki je povzročena s protipravnim lovom

Ta pravilnik v 1. členu določa:

- vrsto, moč lovskega orožja in minimalno moč izstrelkov, s katerimi je dovoljeno loviti posamezne vrste divjadi in zavarovanih vrst prosto živečih živali;
- način zasledovanja ranjene ali obstreljene divjadi in zavarovanih vrst prosto živečih živali s psom krvoslednikom in
- višini škode na divjadi, ki je povzročena s protipravnim lovom.

V 2. členu določa vrste lovskega orožja:

(1) Lovsko orožje je dolgoceveno in kratkoceveno strelno orožje kategorij B1, B5, B6, C1, C2, C3 in D1, ki so opredeljene v predpisu, ki ureja orožje.

(2) Ne glede na prvi odstavek tega člena je izjemoma pri lovu dovoljena tudi uporaba orožja iz kategorije B4, vendar se nabojnik ne sme polniti z več kot dvema nabojema.

(3) Kratkoceveno strelno orožje se uporablja kot varnostno orožje pri iskanju ranjene ali obstreljene divjadi in zavarovanih vrst prosto živečih živali ter za usmrtilni strel.

3. člen opredeljuje lovsko strelivo:

(1) Lovsko strelivo so naboji s krogli in naboji s šibrami.

(2) Krogle so lahko polno oplaščene, delno oplaščene in neoplaščene.

(3) Strelivo za lovsko orožje pri lovu na posamezne vrste divjadi in velikih zveri je predpisano v prilogi 1 (glej Priloga A), ki je sestavni del tega pravilnika.

V četrtem členu pa je opisano s kakim orožjem in krogli je dovoljeno loviti posamezne vrste divjadi: (1) Za vse vrste divjadi in zavarovanih prosto živečih živali iz priloge 1 se uporablja lovsko orožje z risano cevjo in naboji s krogli z razširnim (ekspanzijskim) učinkom, katerih minimalne lastnosti so določene v prilogi 1 (glej Priloga A). (2) Pri lovu na druge vrste divjadi je dovoljeno uporabljati lovsko orožje in strelivo kot je opredeljeno v 2. in 3. členu tega pravilnika. (3) Ne glede na prejšnji odstavek je dovoljeno uporabljati lovsko orožje z naboji s šibrami, a le pri lovu na: (jazbeca, lisico, kuno belico, kuno zlatico, rakunastega psa, pižmovko, nutrijo, malo poljsko divjad, šojo, srako in sivo vrano) ter (druge zavarovane vrste ptic, ki jih je dovoljeno streljati v skladu z dovoljenjem ministra, pristojnega za varstvo narave). (4) Pri lovu na divjega prašiča je dovoljeno uporabljati tudi lovsko orožje z gladko cevjo in naboji s kroglo za gladko cev.

5.4 SLOVENSKI LOVCI IN NJIHOVO OROŽJE

5.4.1 Orožje v civilni lasti

Po celem svetu in tudi v Sloveniji je veliko orožja v civilni lasti. Statistično je mogoče obdelati le podatke o prijavljenem orožju, ki ga posamezniki legalno posedujejo za različne namene. To orožje je primarno namenjeno za uporabo v namene za katere je bilo izdano (varovanje, lov, šport, ipd.), lahko pa predstavlja tudi potencialni vir ogrožanja drugih ljudi, ali pa kot sredstvo, ki ga lahko v nujnem primeru uporabimo za samoobrambo. Vsako orožje, pa naj bo to športno, lovsko ali katerokoli drugo je lahko smrtonosno in lahko predstavlja vir ogrožanja ali pa vir nekega občutka varnosti ob različnih situacijah, ki nas ogrožajo. Vsekakor pa je orožje sredstvo, ki mora biti kolikor je le mogoče pod nadzorom oblasti.

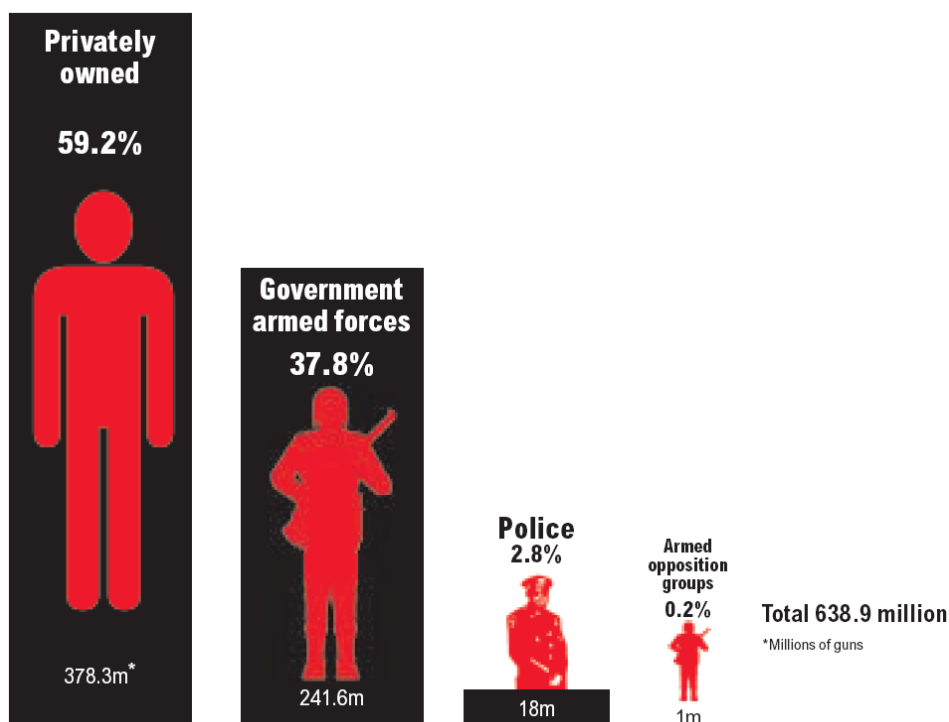
V svetu pa je zraven orožja, ki ga osebe legalno posedujejo tudi ogromno število vojaškega orožja v rokah civilistov in različnih skupin. To orožje je najpogosteje uporabljeno za uresničevanje nekih ciljev manjših skupin in posameznikov, na drugi

strani pa za posledicami njegove uporabe trpijo množice civilistov. Tako je zelo pomembno, da si posamezne vladne in nevladne organizacije prizadevajo za odstranitev tega orožja in za razorožitev teh posameznikov.

Osnovna teza o razorožitvi je preprosta – brez orožja ni možno voditi vojne, glede na to, da je vojna zlo, jo je potrebno odpraviti s tem, da se odvzame orožje s katerim je vodena. V realnosti pa popolna razorožitev ni mogoča brez drastičnih sprememb v mednarodnem sistemu. Delna razorožitev pa je dosežena, če je odstranjen proporcionalen delež ene ali več kategorij orožja (Carey in Salmon 1992, 39).

Pomembna pa je tudi kontrola nad oborožitvijo. Tako se razlikujeta šola ki podpirata razorožitev in pa šola, ki podpira kontrolo oborožitve. Prvi pravijo, da bodo države, ki imajo veliko orožja le tega uporabile, druga pa, da če bodo države želele voditi vojno bodo nekje dobile dovolj orožja, da storijo to. Z drugimi besedami podporniki kontrole oborožitve vidijo orožje kot simptom in ne kot vzrok za varnostno dilemo. Kar prepreči vojno ni odsotnost orožja, ampak odsotnost vzroka za njo. Tako pravijo, da je bolj pomembno kontrolirati oboroževanje kot pa odstraniti vse orožje (Carey in Salmon 1992, 40).

Slika 5.2: Lastništvo lahkega orožja po svetu

Vir: Shattered lives (2003, 19).

Iz te slike je jasno razvidno, da civilisti v svetu posedujejo daleč največ orožja. Več kot vse ostale organizacije, policija, vojska ipd. skupaj. Podatek je lahko zaskrbljujoč, saj uporabe le tega orožja ni možno predvideti, lahko pa je uporabljeno v številne pozitivne in pa seveda glede na lastnosti orožja tudi negativne namene.

5.4.2 Slovenski lovci in lovstvo

Slovensko lovstvo v organizirani obliki obstaja že vse od leta 1907. Torej je organizacija pred dvema letoma praznovala častitljivih 100 let. Seveda so se ljudje na slovenskih tleh z dejavnostjo lova ukvarjali že veliko prej skozi stoletja. Lov je vedno bil pomembna dejavnost človeka, saj mu je že od prazgodovine omogočal preživetje, v novejših časih, ko za preživetje ni več nujen pa je prevzel nove vloge in sicer ohranjanje naravnega okolja in trajnostno gospodarjenje z divjadjo. Tako Strategija razvoja slovenskega lovstva opredeljuje: *Slovensko lovstvo je in bo tudi v bodoče naravovarstveno usmerjeno. Lovske organizacije imajo veliko odgovornost pri aktivnem varstvu prostoživečih divjih živalih in pri ohranjanju biotske raznovrstnosti. Prostoživeče divje živali in s tem tudi divjad živijo v kulturni krajini, zato je potrebno uravnavati številčnost lovne divjadi z odstrelom in po načelih trajnostne (razumne) rabe. Osnovno vodilo pri izvajanju lova mora biti slovenska lovška etika, ki jo mora spoštovati vsak slovenski lovec in se ji morajo podrediti tudi vsi naši lovski gostje* (Černač 2006).

Ravno tako pa je lovec skozi celotno zgodovino sodeloval tudi v vojnah in bojih. Ali samo kot človeški faktor ali pa s svojim lastnim orožjem, ki ga je uporabljal. Tudi posamezne druge dejavnosti lova so bile pomembne ob vodenju vojn. Tako lahko pogledamo samo nekaj primerov novejše zgodovine kjer sta lov in vojna bila povezana. Med obema vojnama je cvetel divji lov, zato so v glasilu Lovec v eni prvih povojnih številkih (po 1. sv. vojni) odkrito zapisali, da tatinski lov in streljanje z vojaškim orožjem cvete kot nikoli prej. Tako je vodstvo Slovenskega lovskega društva zaradi teh dejanj in občutne škode, ki jo je povzročilo streljanje divjadi z lovskim orožjem, protestiralo pri vojaških oblasteh v Ljubljani, kar je nekoliko pomagalo. Izdana sta bila namreč dva stroga ukaza vojaškega poveljstva Dravske divizije, s katerima so želeli preprečiti divje streljanje divjadi. A dolgoročno se je škodno ravnanje nadaljevalo, saj

je bilo več primerov, ko so na divjad streljali kar celi vojaški oddelki (Toš 2007, 34-35). Podobno je bilo tudi med drugo svetovno vojno. Slovenija je bila razdeljena med okupatorje, s tem da so italijanski na začetku dopustili nadaljnje nošenje lovskega orožja lovskim čuvajem. Kasneje ob kapitulaciji Italije in ko so oblast prevzeli Nemci pa je bilo odvzeto tudi to orožje. Skozi celotno vojno pa so vojaki za sovje potrebe streljali divjad in jo uporabljali za prehrano. Tako so bila določena področja precej opustošena od tovrstnega lova.

Pomembno vlogo pa so slovenski lovci imeli tudi ob osamosvojitvi Slovenije. Ko se je v noči iz 26. na 27. junij 1991 začel vojaški poseg jugoslovanske ljudske armade (v nadaljevanju: JLA) na slovenijo, se je pričela desetdnevna vojna za Slovenijo v kateri so med pripadniki policije in predvsem Teritorialne obrambe aktivno sodelovali tudi številni lovci. Znani so primeri uspešnega operativnega delovanja pri zavzemanju objektov JLA, na terenu pa so delovali tudi pri zbiranju podatkov o gibanju sovražnih sil in njihove tehnike. V času vojne za Slovenijo se je takratno vodstvo Lovski zveze Slovenije dogovarjali s Teritorialno obrambo in z Ministrstvom za notranje zadeve o vlogi in nalogah slovenskih lovcev v tistem usodnem času. Ustrezna navodila so bila poslana vsem območnim lovske zvezam in prek njih lovske družinam. Z njimi so jih pozvali, naj lovci v okviru možnosti in upoštevajoč mednarodne konvencije o uporabi orožja nudijo slovenskim oboroženim silam vso potrebno pomoč. Odziv lovcev je bil dober in pozitivno sprejet pri takratnih oblasteh pa tudi pri najširši javnosti. Mnogi lovci so bili vključeni v vojaške formacije takratne Teritorialne obrambe in Milice, nespoštovanja vojnih pravil oz, kršenja mednarodnega prava pa ni bilo (Toš 2007, 84).

5.4.3 Lovci v Sloveniji

V Sloveniji je trenutno 20977³⁵ lovcev, od tega je samo 280 žensk, kar predstavlja 1,33% vseh lovcev. Tako lahko glede na podatek, da je v Sloveniji na dan 30.8.2008 živel 2.053.740³⁶, vidimo da je med vsemi prebivalci približno 1% lovcev. Ti lovci se združujejo v 417 lovske družin, ki pokrivajo praktično celotno ozemlje Republike

---

³⁵ Na dan 21.1.2009 (Samec 2009)

³⁶ http://www.stat.si/novica_prikazi.aspx?id=2126 (2.3.2009)

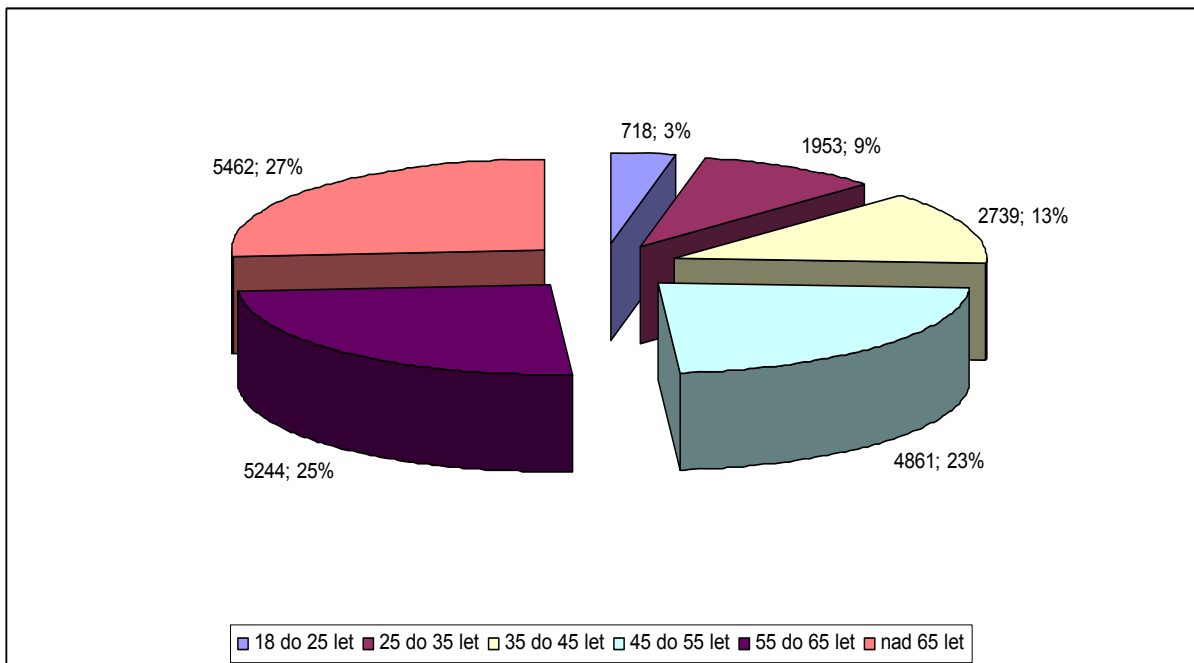
Slovenije in ga tako precej natančno poznajo. Lovske družine se nadalje obvezno združujejo v Območna združenja upravljavcev lovišč, ki jih je po ozemlju Slovenije 15 in pa prostovoljno v Zveze lovskih družin, ki jih je 20. Med vsemi lovci, je 2370 takih, ki so opravili izpit za lovskega čuvaja in imajo po zakonu posebna pooblastila in stalno kontrolo nad loviščem. Po 70. členu Zakona o divjadi in lovstvu mora lovska družina z lovsko čuvajsko službo zagotoviti nadzor na celotni površini lovišča oziroma lovišča s posebnim namenom. Tako mora lovska družina s čuvaji skleniti pogodbo o izvajanju lovsko čuvajske službe, lovski čuvaji pa morajo redno nadzirati lovišče in o svojih opažanjih voditi evidence.

Poznana pa je problematika staranja lovcev, saj je v lovskih vrstah vedno manj podmladka. Nekoč je bilo častno in zaželeno biti lovec, dandanes pa je mlade težko prepričati za vstop v lovske vrste, saj preveč enostransko in pristransko gledajo na dejavnosti in naloge lovcev. Tako je tudi en izmed glavnih ciljev Lovske zveze Slovenije, ki so ga zapisali v svoj program tudi: *aktivnosti glede priprave program za lažje vstopanje mlajših članov v lovske organizacije in sistematično seznanjanje preostale javnosti, šol in drugih o dejavnosti lovstva in njegova promocija* (Krope 2009, 4).

Torej se lovska organizacija sooča s podobno težavo kot vojaška, to pa je pomanjkanje kadra. Verjetno bi glede na določene veščine in znanja, ki si jih v procesu izobraževanja pridobijo slovenski lovci bilo smiselno poizkušati z različnimi promocijami v svoje vrste ali pa prostovoljno rezervo pritegniti tudi mlade slovenske lovce, s starejšimi pa sodelovati na ostalih področjih, ki jih lovci dobro poznajo in so: poznavanje terena in ozemlja, zalezovanje in iskanje divjadi, priprava mesa divjadi za prehrano, sodelovanje ob različnih kriznih pojavih (naravne nesreče ipd.), idr.

Tako si pogledajmo starostno strukturo slovenski lovcev. Ta struktura in pa število članov v določeni starostni kategoriji je pomembna tudi iz vidika možnosti vključitve slovenskih lovcev v aktivnosti vojske in pa za pomoč ob morebitni potrebni obrambi Slovenije.

Graf 5.1: Starostna struktura slovenskih lovcev

Vir: Samec (2009).

Iz tega grafa je jasno razvidno staranje populacije slovenskih lovcev. Saj vidimo, da starejša kot je kategorija več lovcev je v njej in to število približno enakomerno narašča. Za vključitev v pogodbeno rezervo slovenske vojske je zaželeno, da bi bili kandidati stari pod 35, oz. pod 30 let tisti, ki niso odslužili vojaškega roka. Tako vidimo, da te pogoje izpolnjuje le manjši delež slovenskih lovcev. Vendar pa bi ob predpostavki kriznih razmer in povečanih potreb po vojaki lahko v poštev prišlo precej večje število lovcev in sicer vsaj dobrih 50%. Staranje populacije pa širši problem s katerim se ne sooča samo lovstvo. Glede vključevanja mladih tako v lovske kot vojaške vrste bo potrebno spremeniti miselnost in pa ugled organizacij v javnosti. V zadnjih letih tako potekajo številni napori, ki pa le počasi kažejo določen napredek na tem področju.

5.4.4 Orožje slovenskih lovcev

Slovenski lovci lahko imajo v lasti orožje, ki je dovoljeno po zakonu za to vrsto orožne listine. Katero orožje lahko posedujejo sem v zakonu opisal že v prejšnjih poglavjih, sedaj pa si pogledjmo koliko tega orožja po posameznih kategorijah imajo dejansko v lasti slovenski lovci.

Tabela 5.1: Število posameznih vrst orožja v lasti slovenskih lovcev

VRSTA OROŽJA	SKUPAJ
SKUPAJ	70390
AP Z GLADKO CEVJO	2
AP Z RISANO CEVJO	2
KOMBINIRANA LP	64
KOMBINIRANA PUŠKA	13156
LP Z GLADKO CEVJO	89
LP Z RISANO CEVJO	79
MK PUŠKA ZA ŠPORT	1
MK PUŠKA ZA LOV	53
OSTALO	2
PAP Z GLADKO CEVJO	283
PAP Z RISANO CEVJO	822
PIŠTOLA	154
POLAVTOMATSKA PIŠTOL	2831
PUŠKA	636
PUŠKA Z GLADKO CEVJO	18576
PUŠKA Z RISANO CEVJO	5191
REVOLVER	2640
RP Z GLADKO CEVJO	451
RP Z RISANO CEVJO	25358

Vir: Ministrstvo za notranje zadeve (2008).

Pomen okrajšav v tabeli:

AP z gladko cevjo = avtomatska puška z gladko cevjo

AP z risano cevjo = avtomatska puška z risano cevjo

Kombinirana³⁷ LP = kombinirana lovska puška

LP z gladko cevjo = lovska puška z gladko cevjo

LP z risano cevjo = lovska puška z risano cevjo

MK puška za šport = malokalibrska puška za šport

MK puška za lov = malokalibrska puška za lov

PAP z gladko cevjo = polavtomatska puška z gladko cevjo

PAP z risano cevjo = polavtomatska puška z risano cevjo

RP z gladko cevjo = repetirna puška z gladko cevjo

RP z risano cevjo = repetirna puška z risano cevjo

³⁷ Puške, ki imajo kombinirano eno ali več gladko cev, z eno ali več risanimi cevmi.

Vse te podatke o številu orožju bom zaradi lažjega pregleda smiselno združil v 4 skupine in sicer prvo skupino sestavljajo puške z risano cevjo, ki so tudi najbolj razširjene med slovenskimi lovci. V to skupino sem vključil:

- avtomatske puške z risano cevjo
- lovske puške z risano cevjo
- puške
- repetirne puške z risano cevjo
- PAP puške z risano cevjo
- puške z risano cevjo
- MK puške za šport
- MK puške za lov

V drugo skupino sem razvrstil puške z gladko cevjo in sicer:

- avtomatske puške z gladko cevjo
- lovske puške z gladko cevjo
- repetirne puške z gladko cevjo
- PAP puške z gladko cevjo
- puške z gladko cevjo

V tretjo skupino sem vključil kombinirano orožje:

- kombinirane lovske puške
- kombinirane puške

V zadnjo četrto skupino pa sem vključil vso kratkocevno orožje:

- pištole
- polavtomatske pištole
- revolverji

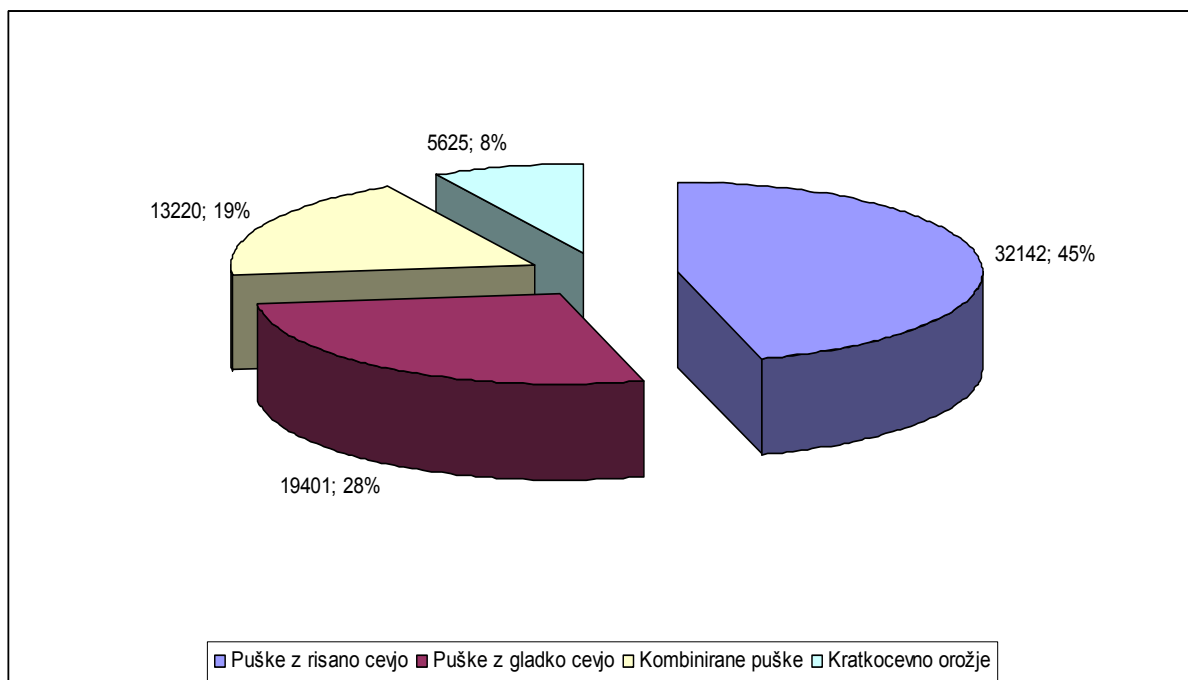
Ob tem sem iz pregleda izključil kategorijo ostalo, saj ni možno definirati katero orožje spada v njega, pa tudi število tega orožja 2 kosa je zanemarljivo majhno. Malokalibrsko orožje pa sem dodal k orožju z risano cevjo, saj ima to orožje dejansko tudi risano cev in pa tudi na različnih upravnih enotah ga različno vpisujejo. Tako imajo nekateri slovenski lovski enako malokalibrsko orožje vpisano pod MK puška za lov, drugi pod MK puška za šport, tretji pa kar pod RP z risano cevjo. Podobne

težave se pojavljajo tudi pri ostalih kategorijah orožja, ko uradniki na upravnih enotah niso dobro seznanjeni z dejstvi. Te postopke bi prav gotovo morali poenotiti zaradi lažjega pregleda in boljših evidenc.

Tabela 5.2: Orožje razvrščeno v skupine

Puške z risano cevjo	32142	45%
Puške z gladko cevjo	19401	28%
Kombinirane puške	13220	19%
Kratkocevno orožje	5625	8%
Skupaj	70388	100%

Graf 5.2: Število lovskega orožja po vrstah

Iz grafa je lepo razvidno, da slovenski lovci posedujejo največ orožja z risano cevjo, ki ima tudi največji domet, oddaja največ energije in je smrtno tudi na velikih razdaljah. Ravno to orožje ima največ vzporednic³⁸ s posameznim vojaškim orožjem (puškami, ostrostrelnimi puškami, polavtomatskimi puškami, vojaškimi puškami iz

³⁸ Podobnih značilnosti posameznemu vojaškemu orožju: zunanji videz, kaliber, največ lovskega orožja z risano cevjo ima nameščene optične namerilne naprave, ipd. Ob tem dejstvu pa ne smemo zanemariti nevarnosti in ubojnosti orožja z gladko cevjo, vendar na manjših razdaljah.

preteklosti, ipd.). Potrebno je opozoriti, da ima velika večina lovskega orožja z risano cevjo montirane optične namerilne naprave za streljanje na večje razdalje. To orožje se uporablja predvsem za streljanje na visoko³⁹ divjad, kjer posamezne vrste močno presegajo velikost človeka. Ravno tako se veliko kalibrov⁴⁰ tega orožja z risano cevjo pokriva s kalibri, ki so ali pa so bili v uporabi v vojskah po vsem svetu.

Naslednja najštevilčnejša kategorija je orožje z gladko cevjo. To so predvsem šibrenice, ki se uporabljajo za lov na malo divjad⁴¹, lahko pa jih uporabljamo tudi pri lovu na divjega prašiča⁴², vendar moramo uporabljati naboj s kroglo za gladko cev. Šibreno orožje je ravno tako nevarno in ubojno, vendar na krajših razdaljah. Razdalja na kateri je nevarno je odvisna od premera šiber, s kroglo za gladko cev pa je nevarna tudi na večjih razdaljah. Je pa to orožje precej manj precizno kot orožje z risano cevjo in velika večina nima montiranih optičnih namerilnih naprav.

Kombinirane puške so kot že ime pove sestavljene iz ene ali več risanih cevi in ene ali več gladkih cevi. Uporabljajo se predvsem za kombiniran lov, ko ne vemo katero divjad pričakovati, ali pa pri lovu divjega prašiča, kjer lahko v gladko cev vstavimo naboj s kroglo za gladko cev. Tudi to orožje ima v veliki večini montirane optične namerilne naprave, za natančnejšo streljanje na večje razdalje. Kombinirane puške lahko imajo dve ali več cevi v različnih kombinacijah.

V zadnjo kategorijo sem uvrstil kratkocevno orožje. To orožje lahko lovci legalno posedujejo šele po zadnjem Zakonu o orožju⁴³. Dovoljeno ga je uporabljati samo za milostni strel divjadi ali pa za samoobrambo pri zasledovanju in iskanju zastreljene nevarne divjadi. V zadnjem času lovci precej nabavljajo kratkocevno orožje, saj ga uporabljajo tudi za vadbeno in pa športno streljanje. Tudi v vojskah po svetu je kratkocevno orožje osebno orožje namenjeno obrambi ali pa bojevanju na krajših

---

³⁹ Med visoko divjad se šteje: srnjad, jelen, divja svinja, medved, gams, muflon, idr.

⁴⁰ .223 Rem (5,56x45 NATO), .308 Win. (7,62x51 NATO), .30-06 Springfield, 8x57 IS (7,92x57 Mauser), 7,62x54R (7,62x54R Russian), idr.

⁴¹ Med malo divjad spada: lisica, poljski zajec, fazan, siva vrana, jazbec, idr.

⁴² 4. člen Pravilnika o vrstah in moči lovskega orožja.

⁴³ Zakon o orožju, Zoro-1, Uradni list RS št.: 23/2005 z dne 10.03.2005

razdaljah in v zaprtih prostorih. Kalibri kratkocevnega orožja so standardni⁴⁴ in so enaki v lovskem orožju kot ostalem službenem orožju.

5.4.5 Primerjava količine lovskega orožja v letu 2006 in letu 2008

Za primerjavo si pogledjmo koliko lovskega orožja, je bilo v lovskih rokah v letu 2006 in koliko ga je bilo v lovskih rokah v letu 2008. Iz tega bomo lahko videli ali število tega orožja še vedno narašča ali pa je v upadanju, kar nam bo pokazalo neko realno sliko ali število orožja v Sloveniji na splošno (ne samo v lovskih vrstah) narašča ali upada.

Tabela 5.3: Primerjava števila lovskega orožja med leti 2006 in 2008

VRSTA OROŽJA	SKUPAJ 2006	SKUPAJ 2008
SKUPAJ	66147	70390
AP Z GLADKO CEVJO	2	2
AP Z RISANO CEVJO	2	2
KOMBINIRANA LP	67	64
KOMBINIRANA PUŠKA	12770	13156
LP Z GLADKO CEVJO	100	89
LP Z RISANO CEVJO	87	79
MK PUŠKA ZA ŠPORT	1	1
MK PUŠKA ZA LOV	56	53
OSTALO	1	2
PAP Z GLADKO CEVJO	243	283
PAP Z RISANO CEVJO	635	822
PIŠTOLA	148	154
POLAVTOMATSKA PIŠTOL	1919	2831
PUŠKA	664	636
PUŠKA Z GLADKO CEVJO	17944	18576
PUŠKA Z RISANO CEVJO	5068	5191
REVOLVER	2320	2640
RP Z GLADKO CEVJO	430	451
RP Z RISANO CEVJO	23690	25358

Vir: Ministrstvo za notranje zadeve (2008).

Iz te tabele je jasno razvidno, da se število lovskega orožja v Sloveniji povečuje. Ta podatek je zanimiv, ker se v zadnjih letih opaža upad in staranje lovcev v Sloveniji. Na dan 31.12.2006 je tako bilo 21167 lovcev in 66147 kosov lovskega orožja, danes pa je lovcev 20977 posedujejo pa 70390 kosov lovskega orožja. Iz tega je razvidno,

⁴⁴ 9mm Parabellum (9mm NATO), .45 ACP, .357 Magnum, .44 Magnum, 7,65mm Browning, 7,62x25 Tokarev ipd.

da 190 lovcev manj poseduje 4243 več kosov orožja. Zanimivo je tudi, da se povečuje predvsem število orožja z risano cevjo in pa kratkocevne orožja. Porast števila orožja z gladko cevjo je precej manjši. Opazen je tudi upad v posameznih kategorijah kot so: kombinirana LP, MK puška za lov in puška, kar pa pripisujem dejstvu, ki sem ga opisal prej in sicer neenotnemu delovanju organov na upravnih enotah, saj nekateri orožje uvrščajo v eno kategorijo nekateri pa v drugo. Dejstvo je, da so si nekatere kategorije zelo podobne in umestitev orožja v njo ni lahka. Tako se recimo delno ali pa v večjem delu pokrivajo kategorije MK puška za šport, MK puška za lov, RP z risano cevjo, puška, idr. Nekateri organi tako določeno puško uvrstijo v eno kategorijo, drugi pa v katero drugo izmed naštetih.

Glede na število lovcev v Sloveniji⁴⁵, ki je 20977 lahko torej iz tabele razberemo, da si vsak slovenski lovec v povprečju lasti 3,35 kosov orožja. Številka je precej razumna, če upoštevamo dejstvo, da povprečen lovec potrebuje za lov eno puško z risano cevjo za lov visoke divjadi, eno puško z gladko cevjo za lov male divjadi in pa zraven še kako puško ali kratkocevno orožje za lovsko strelstvo ali pa kak drug namen. Veliko lovcev se odloča tudi za nabavo pušk v različnih kalibrih, za lov na različne vrste divjadi, tako se zgodi, da nekateri lovci, ki si to lahko privoščijo posedujejo tudi do 10 in več kosov orožja, med tem, ko se drugi zadovoljijo z dvema ali tremi kosi orožja. Potrebno je upoštevati, da je večina lovskega orožja z risano cevjo opremljena z optičnimi namerilnimi napravami. Vsak lovec si ravno tako lasti vsaj en daljnogled za opazovanje, saj je vsako divjad nujno pred samim odstrelom oceniti ali pa ga uporablja samo za opazovanje narave in okolice.

5.4.6 Izobraževanje slovenskih lovcev

Izobraževanje lovca poteka vse od kar se vpiše v lovsko družino pa do izstopa ali smrti. Na področju lovstva se znova in znova dogajajo nove reči, katerim se posamezniki morajo prilagoditi z raznimi usposabljanji in tečaji. Tako mora v času pripravniškega staža lovski pripravnik oziroma pripravnica (v nadaljevanju enakovredno za oba spola: lovski pripravnik) spoznati lovišče ali lovišče s posebnim namenom (v nadaljevanju: lovišče), osnovna spoznanja, znanja in praktične veščine, ki izhajajo iz trajnostnega upravljanja z divjadjo. Ob sprejemu v lovsko družino tako

---

⁴⁵ Na dan 21.1.2009 je bilo v Sloveniji 20977 lovcev.

upravljavec lovišča pripravniku določi najmanj enega mentorja, ki mora imeti večletne izkušnje. Vse delo in znanja, ki ga v tem času pripravnik pridobiva pa mora beležiti v dnevnik, mentor pa ta dnevnik sproti pregleduje in potrjuje.

Lovci morajo ravno tako kot ostale fizične osebe pred nabavo orožja opraviti usposabljanje s preverjanjem znanja o rokovanju z lovskim orožjem. Je pa v tem primeru, kot že opisuje Zakon o orožju, država to prepustila lovski organizaciji. Vsebina programa je enaka kot za fizične osebe v skladu z Zakonom o orožju.

Po uspešno končanem programu praktičnega usposabljanja mentor odda potrjen dnevnik tričlanski izpitni komisiji, ki jo imenuje upravljavec lovišča. Pred to izpitno komisijo nato pripravnik opravlja zagovor praktičnega dela izpita.

Ko izpolni vse pogoje, ga upravljavec lovišča prijavi na tečaj teoretičnega usposabljanja za lovski izpit. Tečaj je razdeljen v več sklopov in obsega predavanje iz 11 različnih tem. Teme so razdeljene na zgodovino, naravno okolje, divjad, šege in običaje, lovsko orožje, zakonodaja, gospodarjenje z divjadjo ipd. (za podrobnejši pregled glej: Priloga B). Po končanem predavanju posameznega sklopa se izvede izpit. Ko kandidat uspešno opravi vse izpite in izpolni ostale pogoje, ki jih podrobneje urejajo Navodila za izvajanje praktičnega in teoretičnega dela lovskega izpita ter vodenje evidenc (LZS 2007), je kandidat opravil lovski izpit in postane polnopravni član lovske družine. Pogoje in dokazovanje o opravljenem lovskem izpitu pa podrobneje določa Pravilnik o pogojih za opravljanje lovskega izpita in obliki dokazila o opravljenem lovskem izpitu (Ur. I. RS 3/2006).

S tem, ko kandidat postane polnopravni član lovske družine pa je upravičen tudi do nabave orožja. Z opravljenim lovskim izpitom mu je priznan tečaj varnega ravnanja z orožjem, pridobiti mora še zdravniško spričevalo in pa potrdilo o nekaznovanju. Vso to dokumentacijo mora dostaviti na Upravno enoto, kjer odda vlogo za nabavo orožja in izdajo orožne listine.

Izobraževanje pa poteka tudi na številnih drugih področjih. V lovstvu je za nemoteno delovanje in zadovoljitev zakonodaji potrebnih več usposobljenih oseb. Tako so v lovski družini potrebni še najmanj: lovski čuvaji, pregledniki divjadi, mentorji, ipd. Za vsako funkcijo pa je potrebno dodatno izobraževanje. V zadnjih letih pa je delovanje lovstva prešlo na Lovski informacijski sistem, ki se v celoti vodi preko spleta. Tudi za upravljanje le tega so lovske družine morale usposobiti svoje člane.

Dodatno pa se lovci izobražujejo tudi vsakodnevno v samem okolju in z različnimi vajami. Tako je z vidika uporabe orožja pomembno, da vestno skrbijo za svoje orožje in pazijo na ravnanje z njim. Vsakoletno potekajo preizkusi orožja in strelca na katerih mora strelec s svojim orožjem doseči zahtevano število zadetkov, da potem lahko to orožje uporablja v lovišču. To je celoviti preizkus kombinacije orožja in strelca s katerim ugotovimo ali je oseba sploh sposobna pravilno in zadovoljivo upravljati z orožjem.

Obstajajo pa še lovske družine, ki nekoliko goljufajo in dopuščajo en sam strel, ali preizkus enega samega orožja, čeprav jih posamezen lovec pri lovu uporablja več. Tako so v glasilu Lovec 4/2009 bile podane smernice za izboljšanje strelskih veščin pri lovcih. Navodila kako pravilno pristreliti orožje in se naučiti veščine dobrega streljanja (Kersnik 2006, 200).

Veliko krat na uporabo orožja opozarjajo tudi v glasilu Lovec, ki daje smernice in napotke za uporabo le tega. Tako so v Lovcu 11/2006 bile navedene temeljne varnostne zahteve glede uporabe orožja na skupnih lovih (glej Priloga C). Vsekakor je sprotno in celo življenjsko usposabljanje in učenje lovcev nujno potrebno, saj na koncu koncev pri svojem udejstvovanju uporabljajo tudi orožje, ki je lahko zelo nevarno in predstavlja tudi vidik ogrožanja ostale okolice.

Tako bi lahko lovska znanja strnili vsaj v nekaj točk:

- znanje v ravnanju z orožjem različnih vrst,
- poznavanje ozemlja celotne države,
- poznavanje živalskih in rastlinskih vrst,
- poznavanje osnov preživetja v naravi in priprave hrane,
- znanje sledenja živim bitjem v naravi,
- pritajeno premikanje, čakanje,
- natančno opazovanje okolice in dogajanja v njej,
- osnovno znanje iz prve pomoči v primeru nesreče,
- znanje iz balistike,
- prilagojenost na različne vremenske razmere, idr.

6 SKLEP

V prvem delu sem moral pregledati kakšno je spremenjeno varnostno okolje v mednarodni skupnosti in s tega vidika ugotoviti ali je sploh potrebno, da imajo države še vedno neke akcijske načrte za primere kriz in izrednih razmer. Ali je današnja mednarodna skupnost sploh še ogrožena do te mere, da bi države morale ohranjati svoje oborožene sile. Ugotovil sem, da je mednarodna skupnost in s tem tudi posamezne države v njej, še vedno ogrožena, le nekoliko so se spremenili viri ogrožanja iz preteklosti in tako so nastale nove dimenzije ogrožanja. Te dimenzije pa se med seboj močno prepletajo in vplivajo ena na drugo. Torej stopnjevanje grožnje v eni dimenziji, povzroči naraščanje ogroženosti tudi v drugi dimenziji. Dandanes pa ne obstajajo samo vojaški viri ogrožanja, ampak tudi številni drugi. Lahko pa nastanek velike krize v nevojaškem sektorju pripelje tudi do vojaškega posega. Zato še vedno ostaja pomembno, da imajo države urejen lasten varnostni in obrambni sistem vsaj za nujne primere ob izbruhu krize ali izrednih razmer. Države se ne morejo naslanjati samo na mednarodno skupnost in računati na pomoč iz mednarodnega sodelovanja, ampak morajo razviti lasten sistem, ki bo sposoben ohraniti temeljne funkcije in ljudi v izrednih razmerah.

V Zakonu o materialni dolžnosti vidimo, da so predvidena številna sredstva, oprema ter nepremičnine, ki so jih državljani dolžni nuditi ob potrebi, nikjer v tem zakonu pa ni predvidena materialna dolžnost za orožje. Težava se lahko pojavi zaradi neenotnosti kalibrov, sistemov, rezervnih delov,... Je pa velika večina kalibrov, ki se danes uporabljajo pri lovu bila prvotno razvita prav v vojaške namene in tako ne bi bilo težko zagotoviti neke količine, ki bi zadostovala vsaj za določen čas, dokler se ne vzpostavi enovit sistem obrambe, ali pa v skrajnem primeru, ko država že razpade in ni več drugih možnosti odpora.

Ena od zanimivih ugotovitev v diplomskem delu je prav gotovo ta, da se število lovskega orožja v Sloveniji povečuje, čeprav se lovska populacija manjša in stara. Za svoje normalno delovanje in izvajanje nalog pa lovci v osnovi ne bi potrebovali več kot dveh kosov orožja (če izhajamo iz tega, da bi rabili eno šibrenico za lov male divjadi in eno puško z risano cevjo za lov visoke divjadi), pa kljub temu vidimo, da je že sedaj to povprečje čez 3,5 kosov orožja na lovca, številka pa očitno še narašča. Iz

tega lahko sklepamo, da pri določenih populacijah narašča simpatija do orožja in kupijo več kosov, ki jih nato uporabljajo za različne vrste lova ali pa za vadbo in tekmovanja na strelišču. En izmed razlogov pa je prav gotovo tudi zakonsko določilo, ki od sprejetja novega Zakona o orožju tudi lovcem omogoča nabavo kratkocevnega orožja kar v preteklosti ni bilo možno.

Verifikacija hipotez

Prva hipoteza: *»Ob napadu na republiko Slovenijo je za obrambo možno uporabiti lovsko orožje in ostali lovski potencial«.*

Hipotezo lahko delno ohranim ohranim, saj sem ugotovil, da je lovsko orožje in lovski potencial bil uporabljen že v bližnji preteklosti ob vojni za osamosvojitve Slovenije. Vendar so ob uporabi lovskega orožja posamezne omejitve, nujno je potrebno upoštevati določila mednarodnega prava. V lovskem orožju se za izvajanje lova uporabljajo izključno krogle z razširnim (ekspanzijskim) učinkom, ki pa v vojskovanju niso dovoljene. Ravno tako se je nujno potrebno čim prej povezati z regularnimi enotami in se podrediti njihovemu poveljstvu. Ugotovil sem tudi, da se veliko lovskih kalibrov pokriva s kalibri, ki so v uporabi v vojskah po svetu. Tako je v lovstvu uporabljena tudi večina kalibrov, ki veljajo za standarde zveze NATO (5,6x45, 7,62x51, idr.). Ni pa bilo uporabljeno samo lovsko orožje, ampak tudi ostali lovski potencial, saj so lovci s silami teritorialne obrambe in policijo sodelovali tudi z obveščanjem o dogajanju na terenu, zbiranjem podatkov, pomočjo pri poznavanju terana in na druge načine. Uporabili bi se lahko tudi lovski objekti, kot so lovske preže (ki stojijo po celotnem teritoriju in tudi v bližinah mej med državam), lovske kočje in bivaki (ki stojijo tudi na težko dostopnih mestih), idr. Lahko pa bi izkoristili tudi druga lovska znanja, kot so osnove preživetja, zalezovanje divjadi, pripravi hrane na terenu, poznavanje ravnanja z več vrstami orožja, idr. Lovci so ravno tako prilagojeni da delovanje v vseh vremenskih in temperaturnih razmerah, saj samo izvajanje lova poteka v vseh letnih časih skozi celo leto. Ni pa vojna edina razsežnost kjer je možno uporabiti lovski potencial. Ta bi lahko bil uporabljen tudi v številnih drugih razmerah in akcijah. Tako so lovci že v preteklosti sodelovali in še danes sodelujejo z varnostnimi organi recimo pri odkrivanju ilegalnih migracij.

Druga hipoteza: »Kljub zmanjšani verjetnosti oboroženega spopada v sodobni mednarodni skupnosti, je potrebno imeti akcijske načrte za obrambo ozemeljske celovitosti kot tudi prebivalstva in pa delovanja sistema v kriznih in izrednih razmerah«.

Hipotezo lahko v celoti ohranim, saj sem ugotovil, da kljub spremenjenim virom ogrožanja in novim pričakovanjem po končani hladni vojni še vedno obstajajo grožnje, ki ogrožajo tako mednarodno skupnost kot posamezne države. Države se v zadnjih letih močno naslanjajo na sisteme kolektivne obrambe, je pa še vedno potrebno, da ima vsaka tudi sama razvit celovit nacionalnovarnostni sistem. Zaradi sodobnih virov ogrožanja, ki povzročajo nestabilnosti v mednarodni skupnosti ne moremo nikoli z gotovostjo trditi, da nismo ogroženi od zunaj, saj večanje ogroženosti v eni dimenziji vzpodbuja ogroženost v drugi in tako nikoli ne vemo kje lahko izbruhnejo posamezni konflikti. Zraven tega Slovenija leži na obrobju evropskega prostora in so v njenih sosedah ali bližnji okolici še pred kratkim potekali oboroženi konflikti, države pa so še vedno ostale nestabilne. Ne ogrožajo pa nas samo vojaški dejavniki, ampak tudi številni drugi dejavniki, ki pa lahko vzpodbudijo nastanek vojaške ogroženosti. Zato je pri celotnem sistemu varovanja in obrambe še kako pomembno, da pri reševanju kriznih razmer, pri njihovem preprečevanju, zgodnjem odkrivanju in sami sanaciji posledic, sodelujejo vsi resorji, vse organizacije in pa tudi civilno prebivalstvo.

Tretja hipoteza: »Republika Slovenija v svoji zakonodaji ne predvideva uporabe lovskega orožja v namene obrambe države«.

Tudi to hipotezo lahko v celoti ohranim, saj sem iz pregleda zakonodaje s tega področja in iz razgovora z mag. Juršo izvedel, da uporaba lovskega orožja v te namene ni niti zapisana v zakonodaji, niti predvidena za uporabo v prihodnjih načrtih. Ob tem bi se lahko vprašali ali Republika Slovenija poseduje zadostno količino orožja in usposobljenih oseb za ravnanje z njim ob splošni mobilizaciji v izrednih razmerah? V preteklosti, ko smo imeli uveden naborni sistem je praktično vsak državljan, ki je bil zdravstveno sposoben bil naučen nošnje in uporabe orožja, ter ostalih veščin. Danes, ko pa imamo uveljavljen profesionalni sistem popolnjevanja pa že veliko državljanov ni seznanjenih z uporabo orožja, v prihodnje pa jih bo vedno manj.

7 LITERATURA

- ♣ Anžič, Andrej. 1997. *Varnostni sistem Republike Slovenije*. Ljubljana: Uradni list Republike Slovenije.
- ♣ Bebler, Anton, ur. 2005. *Sodobno vojaštvo in družba*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
- ♣ Bohinc, Rado in Metod Černetič ur. 1999. *Civilna družba v Sloveniji in Evropi*. Ljubljana: Društvo Občanski forum in FDV.
- ♣ Bowyer, Richard. 2007. *Dictionary of military terms, 3rd ed.* London: A&C Black.
- ♣ Brown, Michael Edward. 2004. *New global dangers: changing dimensions of international security*. London: Cambridge (Mass.).
- ♣ Callaghan, Jean M. 2003. *Armed forces and international security: global trends and issues*. Münster: Lit Verlag.
- ♣ Carey, Roger in Trevor C. Salmon, ur. 1994. *International security in the modern world*. New York: St. Martin's Press.
- ♣ Černač, Janez. 2006. *Strategija razvoja slovenskega lovstva*. Dostopno prek: http://www.forumlov.org/index.php?option=com_content&task=view&id=37&Itemid=85 (14. december 2008).
- ♣ Fluri, Philipp, Ander B. Johnson in Hans Born, ur. 2003. *Parlamentarni nadzor nad varnostnim sektorjem: načela, mehanizmi in praksa*. Priročnik za člane parlamenta št. 5. Ljubljana: Služba za prevajanje, tolmačenje, redakcijo in terminologiji generalnega sekretarja Vlade Republike Slovenije, Oddelek za mednarodno dejavnost, protokol in prevajanje Državnega zbora Republike Slovenije, Veris, d.o.o.
- ♣ Furlan, Branimir. 2006. *Vojaška doktrina*. Ljubljana: Defensor.
- ♣ Grizold, Anton. 1999a. *Evropska varnost*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
- ♣ --- 1999b. *Obrambni sistem Republike Slovenije*. Ljubljana: Visoka policijsko-varnostna šola.
- ♣ --- 2005. *Slovenija v spremenjenem varnostnem okolju: k razvoju obrambno-zaščitnega sistema: izzivi in spodbude*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
- ♣ Hauser, Gunter in Franz Kernic, ur. 2006. *European security in transition*. Aldershot, Burlington: Ashgate, cop.
- ♣ *Izkaz lovskega pripravnika*. 2001. Ljubljana: Lovska zveza Slovenije.

- ♠ Jurša, Jože. 2005. *Nenadne podnebne spremembe in nacionalna varnost Republike Slovenije*. Dostopno prek: <http://www.prihodnost-slovenije.si/up-rs/ps.nsf/krf/1561B43EAC2AD783C12570BC0053731F?OpenDocument> (24. februar 2009).
- ♠ --- 2009. Intervju z avtorjem. Kontakt po elektronski pošti, 17. januar.
- ♠ Kersnik, Mitja. 2006. Kakšni strelci smo lovci. *Lovec* 4: 201.
- ♠ Krope, Srečko F. 2009. Iz pogleda nazaj za prihodnost. *Lovec* 1: 4.
- ♠ Lovska zveza Slovenije. 2006. Pri skupnih lovih bodite izjemno previdni in strogo upoštevajte naslednje temeljne varnostne zahteve! *Lovec* 11: 519.
- ♠ Moskos, Charles C., John Allen Williams in David R. Segal, ur. 2000. *The postmodern military: Armed forces after the Cold War*. New York: Oxford University Press.
- ♠ Malešič, Marjan, ur. 2002. *Nacionalna in mednarodna varnost: iz obramboslovnih raziskav III*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
- ♠ *Navodila za izvajanje praktičnega in teoretičnega dela lovskega izpita ter vodenje evidenc*. 2007. Sprejel Upravni odbor Lovske zveze Slovenije na redni seji, 21. januarja. Dostopno prek: http://www.lovska-zveza.si/ftp/doc/Navodila_izpit.doc (27. januar 2009).
- ♠ *Odlok o lovsko upravljavskih območjih v Republiki Sloveniji in njihovih mejah*. Ur. I. RS 110/2004. Dostopno prek: <http://www.uradni-list.si/1/content?id=51487> (4. februar 2009).
- ♠ Hansen-Catta, Paul-Henry, ur. 2003. *Lov – velika splošna enciklopedija*. Tržič: Učila International.
- ♠ *Pravilnik o vrstah in moči lovskega orožja, načinu zasledovanja ranjene ali obstreljene živali ter višini škode na divjadi, ki je povzročena s protipravnim lovom*. Ur. I. RS 73/2005. Dostopno prek: <http://www.uradni-list.si/1/objava.jsp?urlid=200573&stevilka=3262> (7. januar 2009).
- ♠ *Pravilnik o pogojih za opravljanje lovskega izpita in obliki dokazila o opravljenem lovskem izpitu*. Ur. I. RS 3/2006. Dostopno prek: <http://www.uradni-list.si/1/objava.jsp?urlid=20063&stevilka=73> (16. januar 2009).
- ♠ *Pravilnik o zdravniških pregledih posameznikov za ugotavljanje zdravstvene zmožnosti za posest in nošenje orožja*. Ur. I. RS 66/2001. Dostopno prek: <http://www.uradni-list.si/1/objava.jsp?urlid=200166&stevilka=3559> (12. januar 2009).

- ♣ Prezelj, Iztok, ur. 2007. *Model celovitega ocenjevanja ogrožanja nacionalne varnosti Republike Slovenije*. Ljubljana: Ministrstvo za obrambo, Direktorat za obrambne zadeve, Sektor za civilno obrambo.
- ♣ *Resolucija o strategiji nacionalne varnosti Republike Slovenije (ReSNV)*. Ur .I. RS 56/2001. Dostopno prek: <http://www.uradni-list.si/1/content?id=31969> (12. december 2008).
- ♣ Samec, Jože. 2009. *Podatki o slovenskih lovcih in lovskih družinah*. Interno gradivo.
- ♣ *Shattered lives: the case for tough international arms control*. 2003. Dostopno prek: <http://www.controlarms.org/en/documents%20and%20files/reports/english-reports/shattered-lives-report> (21. december 2008).
- ♣ *Slovar slovenskega knjižnega jezika 2002*. Ljubljana: Državna založba Slovenije. Elektronska izdaja.
- ♣ Služba za odnose z javnostmi Ministrstva za notranje zadeve. 2008. *Količina lovskega orožja v Republiki Sloveniji v letih 2006 in 2008*. Podatki pridobljeni z elektronske pošte (25. november).
- ♣ *Small arms survey 2008: risk and resilience*. 2008. New York: Cambridge University.
- ♣ Svete, Uroš. 2005. *Varnost v informacijski družbi*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
- ♣ Todorović, Vojo, ur. 1964. *Vojna enciklopedija 6*. Beograd: Redakcija vojne enciklopedije.
- ♣ Toš, Marjan. 2007. *Sto let v kraljestvu zlatoroga*. Ljubljana: Lovska zveza Slovenije.
- ♣ *What is human security*. 2005. Dostopno prek: http://www.humansecurityreport.info/HSR2005_PDF/What_is_HS.pdf (12. januar 2009).
- ♣ *Zakon o divjadi in lovstvu (ZDLov-1)*. Ur. I. RS 16/2004. Dostopno prek: <http://www.uradni-list.si/1/objava.jsp?urlid=200416&stevilka=630> (18. december 2008).
- ♣ *Zakon o materialni dolžnosti (ZMatD)*. Ur. I. RS 87/2001. Dostopno prek: <http://www.uradni-list.si/1/objava.jsp?urlid=200187&stevilka=4451> (5. januar 2009).
- ♣ *Zakon o obrambi – uradno prečiščeno besedilo (ZObr-UPB1)*. Ur. I. RS 40/2004. Dostopno prek: <http://www.uradni-list.si/1/objava.jsp?urlid=200440&stevilka=1665> (15. december 2008).

- ♠ *Zakon o orožju* (Zoro-1). Ur. l. RS 61/2000. Dostopno prek:
<http://www.uradni-list.si/1/objava.jsp?urlid=200061&stevilka=2747> (15. december 2008).
- ♠ Žabkar, Anton. 2003. *Marsova dediščina*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
- ♠ --- 2007. *Pehotna oborožitev in oprema: stanje in smeri razvoja*. Ljubljana: Defensor.

8 PRILOGE

8.1 PRILOGA A: Vrste divjadi in zavarovanih vrst prosto živečih živali, za katere se pri lovu uporablja lovsko orožje z risano cevjo in naboji s kroglami z razširnim (ekspanzijskim) učinkom naslednjih minimalnih lastnosti:

Vrsta divjadi ali zavarovane prosto živeče živali:	Premer krogle [mm/(inč)]	Masa [g]	Energija zadetka na 100m [J]
Medved	7,0 (.284)	11,0	3000
Jelenjad, kozorog, damjak, divji prašič	6,5 (.257)	9,0	2500
Ozimci divjega prašiča, jelen-tele, damjak-tele, gams, muflon, volk	6,0 (.243)	6,0	1800
Srnjad, svizec, ris	5,6 (.222)	3,2	1000

Vir: Ur. l. (RS 73/2005).

8.2 PRILOGA B: Izkaz lovskega pripravnika in teme za teoretični del lovskega izpita:

PREDAVANJA			IZPITI				
ZAP. ŠT.	NASLOVNE TEME PREDAVANJ	ŠT. UR	ZAP. ŠT.	ZDRUŽENA IZPITNA TEMATIKA	DATUM POLAG. IZPITA	OCENA	PODPIS IZPRAŠEV.
1.	ZGODOVINA LOVA IN LOVSTVA NA SLOVENSKEM	2	1	ZGODOVINA LOVA, LOVSKA TRADICIJA IN ETIKA			
2.	LOVSKE ŠEGE IN OBIČAJI	2					
3.	EKOLOGIJA DIVJADI	2	2	VARSIVO DIVJADI IN NARAVE			
4.	VARSTVO NARAVE IN DIVJADI	2					
5.	ZNAČILNOSTI EKOSISTEMOV	1					
6.	SODELOVANJE Z DRUGIMI UPORABNIKI PROSTORA	1	3	GOSPODARJENJE Z DIVJADJO, IN LOVIŠČEM			
7.	GOSPODARJENJE Z DIVJADJO	2					
8.	BIOTEHNIČNA DELA V LOVIŠČU	1					
9.	LOVNE NAPRAVE IN OBJEKTI	1					
10.	SRNJAD	4	4	PARKLARJI			
11.	JELENJAD: navadni jelen, damjak	3					
12.	DIVJI PRAŠIČ, GAMS, KOZOROG, MUFLON	3					
13.	ZVERI: MEDVEDI, PSI, MAČKE, KUNE	3	5	ZVERI IN GLODALCI			
14.	GLODALCI: ZAJCI, PRAVI GLODALCI	2					
15.	GOZDNE KURE	2	6	GOZDNE IN POLISKE KURE			
16.	POLISKE KURE	2					
17.	PTICE PEVKE	2	7	GOZDNE IN POLISKE KURE			
18.	UJEDE IN SOVE	1					
19.	VODNA IN OBVODNA PERJAD	2					
20.	BOLEZNI DIVJADI IN PSOV	3	8	BOLEZNI, RAVNANJE S PLENOM IN PRVA POMOČ			
21.	TRANSPORT DIVJACINE IN RAVNANJE S PLENOM	1					
22.	PRVA POMOČ PRI NEZGODAH NA LOVU	1					
23.	LOVSKO OROŽJE, OSNOVE BALISTIKE, OPTIKA, LOVSKA OPREMA	4	9	LOVSKO OROŽJE IN BALISTIKA ŠT. ZAD. GOLOBOV: ZAD. S KROGLJO:			
24.	PRAKTIČNO STRELANJE NA UMETNE GOLOBE IN TARČO SRNJAKA	2					
25.	OSNOVE OCENJEVANJA TROFEJ	2	10	KINOLOGIJA, NAČINI LOVA IN OSNOVE OCENJEVANJA TROFEJ			
26.	NAČINI LOVA	1					
27.	LOVSKA KINOLOGIJA - praktični prikaz dela z lovskimi psi	2					
28.	ORGANIZIRANOST LOVSTVA V REPUBLIKI SLOVENIJI	1	11	ZAKONODAJA IN ORGANIZIRANOST LOVSTVA			
29.	LOVSKA ZAKONODAJA	3					

Vir: Izkaz lovskega pripravnika (2001).

8.3 PRILOGA C: Temeljne varnostne zahteve pri skupnih lovih:

<p>Pri skupnih lovih bodite izjemno previdni in strogo upoštevajte naslednje temeljne varnostne zahteve!</p> <p>Zaradi vse pogostejših nesreč na lovih, še posebno na skupnih lovih in brakadah, kar je postalo odmevno tudi v medijih, ni odveč, če neprestano ponavljamo nekaj temeljnih navodil, ki jih mora upoštevati vsak udeleženec lova:</p> <p>1. Dosludno spoštujte navodila lovovodje. Če vam je kaj nejasno, ga vprašajte! Na lovu je njegova beseda odločilna, saj je odgovoren za varen potek skupnega lova.</p> <p>2. Začetek in konec pogona naj bi bila označena z lovskim rogom tako, da njegov zvok slišijo vsi lovci na stojiščih in gonjači oziroma mora biti vnaprej vsakemu jasno, kakšen je znak za začetek in kako bo označen konec pogona.</p> <p>3. Polnjenje in praznjenje pušk je dovoljeno izključno le na stojiščih. Ob prekinitvah oziroma ko so lovci skupaj, mora biti orožje prazno (zaklepi risanic izvlečeni), šibrenice prelomljene in tudi vsi psi privezani na povodce (ali odloženi). Pred znakom za začetek in po znaku za konec pogona streljanje ni več dovoljeno, kršitve pa naj bodo strogo sankcionirane.</p> <p>4. Preden ukriate prst, se morate prepričati o ozadju, kar še posebno velja za strel s kroglo! Pri strelu s šibrami je treba upoštevati tudi varnostno razdaljo! Železno pravilo je: premer šiber v mm x 100 m.</p> <p>5. Če terenske razmere ne zagotavljajo ustreznega varnega kritja, morate biti z lovcema na sosednjih stojiščih v vidni povezavi. Zato poskrbite, da jima ob postavitvi na stojišče z mahanjem z roko ali klobukom, opremljenim s signalnim trakom, jasno označite svoj položaj!</p>	<p>6. Zapuščanje stojišča pred koncem pogona je strogo prepovedano in je dovoljeno šele, ko je konec pogona in ko do vas pride lovec, ki vas je postavil na stojišče.</p> <p>7. Nikoli ne streljajte na nizko letečo malo divjad oziroma v nobenem primeru ne pod kot 45 °.</p> <p>8. Pri kamniti podlagi, zamrznjenih tleh ali pri strelu na vodo vedno upoštevajte nevarnost odboja krogle ali šiber.</p> <p>9. Nikoli ne streljajte v smer gonjačev, ki naj se pred stojišči pogosteje oglašajo.</p> <p>10. Gonjači naj bodo obvezno oblečeni v živobarvne signalne telovnike, lovci pa naj imajo obvezno vsaj signalni trak na klobuku ali na drugem pokrivalu. Gonjači naj v pogonu ne streljajo oz. le nazaj. Prav tako lovci na stojiščih ne smejo streljati v smer pogona, ko se jim približujejo gonjači.</p> <p>11. Gonjači naj bi bili stari vsaj 14 let, nikoli manj!</p> <p>12. Na skupnih lovih na malo divjad je treba še posebej opozoriti: posamezni lovci ne spoštujejo lovsko pravične oddaljenosti in na divjad streljajo tudi na preveliko oddaljenost. Največja oddaljenost za lovsko pravičen strel s šibrami je do 35 metrov. Strel na večjo oddaljenost je nelovski.</p> <p>13. Zaradi varovanja okolja mora vsak lovec poskrbeti, da po strelih s šibrami za seboj pobere vse izstreljene tulce; prav tako naj v žepu odnese s seboj tudi izstreljene tulce krogelnih nabojev.</p> <p><i>Lovska zveza Slovenije</i></p>
---	---

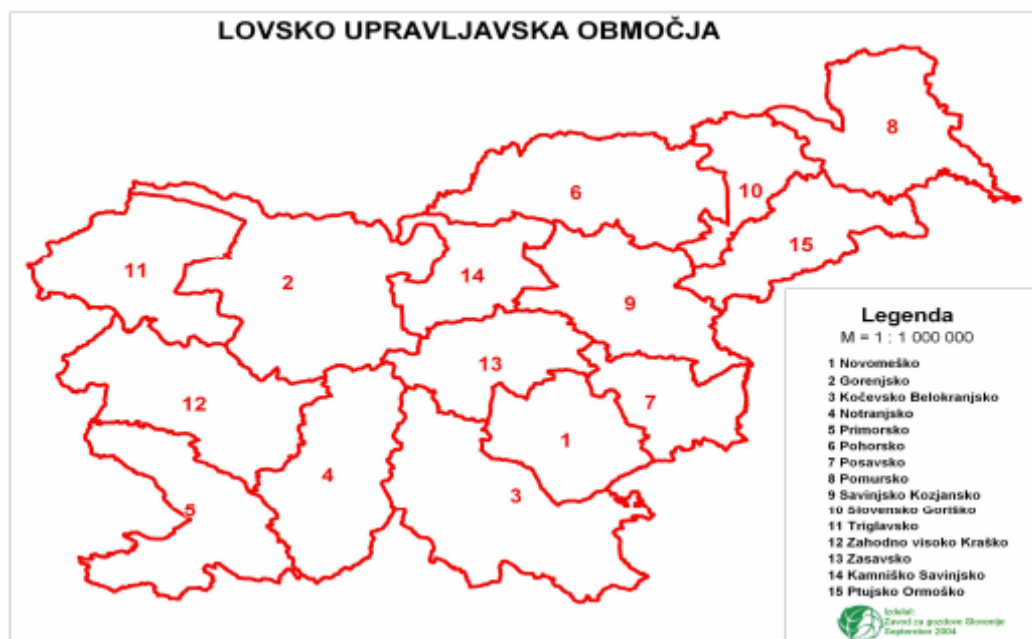
Vir: Lovec (2006).

8.4 PRILOGA Č: Število lovskega orožja v Sloveniji na dan 31.12.2006 in 25.11.2008

VRSTA OROŽJA	SKUPAJ 2006	SKUPAJ 2008
SKUPAJ	66147	70390
AP Z GLADKO CEVJO	2	2
AP Z RISANO CEVJO	2	2
KOMBINIRANA LP	67	64
KOMBINIRANA PUŠKA	12770	13156
LP Z GLADKO CEVJO	100	89
LP Z RISANO CEVJO	87	79
MK PUŠKA ZA ŠPORT	1	1
MK PUŠKA ZA LOV	56	53
OSTALO	1	2
PAP Z GLADKO CEVJO	243	283
PAP Z RISANO CEVJO	635	822
PIŠTOLA	148	154
POLAVTOMATSKA PIŠTOL	1919	2831
PUŠKA	664	636
PUŠKA Z GLADKO CEVJO	17944	18576
PUŠKA Z RISANO CEVJO	5068	5191
REVOLVER	2320	2640
RP Z GLADKO CEVJO	430	451
RP Z RISANO CEVJO	23690	25358

Vir: Ministrstvo za notranje zadeve (2008).

8.5 PRILOGA D: Zemljevid Lovsko upravljavskih območij v RS

Vir: Odlok o lovsko upravljavskih območjih v Republiki Sloveniji in njihovih mejah (2004).